

ת"פ 4795/12/17 - מדינת ישראל נגד אנס בדראן, מוסטפא בדראן, מחמד בדראן, אכרם רג'בי, ויסאם בדראן

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"פ 4795-12-17 מדינת ישראל נ' בדראן (עציר) ואח'
ת"פ 31667-07-18 מדינת ישראל נ' רג'בי (עציר)

18.12.2019

לפני כבוד השופטת תמר בר-אשר

המאשימה

נגד

הנאשמים

1. אנס בדראן (עציר)
 2. מוסטפא בדראן (עציר)
 3. מחמד בדראן
 4. אכרם רג'בי (עציר)
 5. ויסאם בדראן (עציר)
- בא-כוח המאשימה: עו"ד רות קודינסקי (פרקליטות מחוז ירושלים - פלילי)
בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5: עו"ד שלמה גיגי, עו"ד ירון גיגי
בא-כוח הנאשם 2: עו"ד דוד ברהום
בא-כוח הנאשם 4: עו"ד יוסי זילברברג, עו"ד ברק טמיר

גזר דין

מס' פסקאות

העבירות שבהן הורשע כל אחד מהנאשמים בכל אחד מההליכים

עמוד 1

5-2	הסדר הטיעון	א.
	עובדות כתבי האישום (המתוקנים בהתאם להסדרי הטיעון)	ב.
6	(1) כתב האישום בהליך העיקרי - ת"פ 4795-12-17 - בעניין כל הנאשמים	
12-7	האישום הראשון בהליך העיקרי - בעניין כל הנאשמים	
14-13	האישום השני בהליך העיקרי - בעניין הנאשם 1	
	(2) כתב האישום בת"פ (מחוזי ירושלים) 31667-07-18 - בעניין הנאשם 4	
19-15	האישום הראשון בהליך שצורף - בעניין הנאשם 4	
25-20	האישום השני בהליך שצורף - בעניין הנאשם 4	
	רקע תמציתי בעניין החקירה, מעצר הנאשמים, הגשת כתבי האישום	ג.
28-26	וכלי הנשק המעורבים	
33-29	תסקירי שירות המבחן	ד.
39-34	תסקיר נפגע עבירה	ה.
	הראיות לעונש	ו.
42-40	הראיות לעונש מטעם המאשימה	
47-43	הראיות לעונש מטעם הנאשמים - מסמכים	
50-48	ראיות ועדויות נוספות לעונש מטעם הנאשמים 1, 3 ו-5 - עדים ומסמכים	
	טענות הצדדים בעניין העונש	ז.
67-51	עיקרי טענות באת-כוח המאשימה, עו"ד רות קודינסקי	
81-68	עיקרי טענות בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5, עו"ד ירון גיגי	
88-82	עיקרי טענות בא-כוח הנאשם 2, עו"ד דוד ברהום	

92-89

עיקרי טענות בא-כוח הנאשם 4, עו"ד יוסי זילברברג

97-93

ח. דברי הנאשמים

ט. דיון והכרעה

(1) דיון בטענות הכלליות

107-98 (א1) השפעת תיקון מס' 137 של חוק העונשין על הסדר הטיעון

113-108 (ב1) שאלת ההצדקה לפסיקת פיצוי לנוכח תשלום ה'עטווה'

115-114 (ג1) שאלת הצורך בקביעת מתחמי ענישה בעניין הנאשמים 1, 2 ו-5

116 (ד1) משקלם של הקשיים הראייתיים שהובילו לתיקון כתב האישום

117 (ה1) השפעת הודאת הנאשמים והחיסכון בזמן השיפוטי על החיוב בקנס

118 (ו1) טענת אכיפה בררנית

119 (ז1) הטענה כי עבירות הנשק שעבר הנאשם 4 נעברו בעטיו של "סוכן מדיח"

(2) קביעת מתחמי הענישה ההולמים

122-120 (א2) הערכים החברתיים שנפגעו מהעבירות ומידת הפגיעה בהם

127-123 (ב2) מדיניות הענישה הנוהגת

131-128 (ג2) שקילת הנסיבות הקשורות במעשי העבירות

132 (ד2) קביעת מתחמי העונש ההולמים - סיכום

(3) שקילת הנסיבות הנוגעות לכל אחד מהנאשמים וגזירת עונשו המתאים

134-133 (א3) הנאשם 1 - אנס בדראן

136-135 (א3) הנאשם 2 - מוסטפא בדראן

138-137 (א3) הנאשם 3 - מחמד בדראן

140-139 (א3) הנאשם 4 - אכרם רג'בי

142-141

(א3) הנאשם 5 - ויסאם בדראן

143

(4) ענישה נלווית - סיכום

149-144

י. גזר הדין - סיכום

ביום 26.12.2018 ניתנה הכרעת הדין בעניין הנאשם 4 בת"פ **4795-12-17** (להלן גם - **ההליך העיקרי**) ובת"פ **31667-07-18** (להלן גם - **ההליך שצורף**), וביום 6.6.2019 ניתנה הכרעת הדין בהליך העיקרי בעניין הנאשמים 1, 2, 3 ו-5. בהתאם להכרעות דין אלו הנאשמים הורשעו על-פי הודאותיהם, במסגרת הסדרי טיעון, בעבירות שלהלן (ככלל, כל עוד לא ייאמר אחרת, ידובר בהליך העיקרי):

הנאשם 1, אנס בדראן (יליד 1993), הורשע בעבירות הבאות: **סיוע להריגה** לפי סעיף 298 ו-31 בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - **חוק העונשין** או **החוק**); **חבלה חמורה בנסיבות מחמירות בצוותא**, לפי סעיפים 333, 335(א)(2) ו-29 בחוק; **נשיאת נשק**, לפי סעיף 144(ב) בחוק; **רכישה או החזקת נשק**, לפי סעיף 144(א) בחוק.

הנאשם 2, מוסטפא בדראן (יליד 1993), הורשע בעבירות הבאות: **סיוע להריגה** לפי סעיף 298 ו-31 בחוק; **חבלה חמורה בנסיבות מחמירות בצוותא**, לפי סעיפים 333, 335(א)(2) ו-29 בחוק; **נשיאת נשק**, לפי סעיף 144(ב) בחוק.

הנאשם 3, מחמד בדראן (יליד 1996), הורשע בעבירה של **ניסיון פציעה בנסיבות מחמירות**, לפי סעיפים 334, 335(א)(2) ו-25 בחוק.

הנאשם 4, אכרם רג'בי (יליד 1982), הורשע במסגרת ההליך העיקרי בעבירה של **ניסיון פציעה בנסיבות מחמירות**, לפי סעיפים 334, 335(א)(2) ו-25 בחוק. במסגרת ת"פ 31667-07-18 (ההליך שצורף), הורשע בעבירה של **סיוע לעסקה בנשק**, לפי סעיף 144(ב) ו-31 בחוק, ובעבירה של **עסקה אחרת בנשק**, לפי סעיף 144(ב) בחוק.

הנאשם 5, ויסאם בדראן (יליד 1991), הורשע בעבירות הבאות: **סיוע להריגה** לפי סעיף 298 ו-31 בחוק; **חבלה חמורה בנסיבות מחמירות בצוותא**, לפי סעיפים 333, 335(א)(2) ו-29 בחוק; **החזקת נשק**, לפי סעיף 144(א) בחוק.

א. **הסדר הטיעון**

2. הודעת הצדדים על הסדר הטיעון, שבמסגרתו הודו הנאשמים והורשעו הייתה לאחר מספר רב של דיונים, אשר בין השאר, כללו דיונים בעניין עתירה לגילוי ראיות חסויות שהגישו חלק מהנאשמים, ולאחר מספר ישיבות הוכחות, שבמהלכם העידו מספר עדים (בהם, עד מומחה, שוטר מהרשות הפלסטינית שגבה את ההודעות הראשונות מחלק מהנאשמים וכן החלה עדותו של עד ראיה שהעיד בשתי ישיבות, אך היה קושי בהבאתו לעדות ואף הוצאו נגדו צווי הבאה).

3. על-פי הסדר הטיעון בעניין **הנאשם 4**, שעל תוכנו הודיעו הצדדים בעל-פה, תוקנו כתבי האישום בהליך הנדון ובהליך שצורף, הנאשם הודה בעובדותיהם והורשע בדיון מיום 26.12.2018. הסדר הטיעון לא כלל הסכמה בעניין העונש (עמ' 495-496).

4. הסדר הטיעון בעניין **הנאשמים 1, 2, 3 ו-5** הוגש בכתב ואושר בחתימת הנאשמים, באי-כוחם ובאת-כוח המאשימה. אלו הן עיקרי ההסכמות על-פיו: כתב האישום בהליך העיקרי תוקן (בשלישית), והנאשמים הודו והורשעו על-פיו בדיון מיום 6.6.2019 (עמ' 505-511); הוסכם שבטענותיהם לא יחרגו הצדדים מעובדות כתב האישום המתוקן, למעט עובדות שהנאשם 1 יטען בעניין האישום השני, שיפורטו להלן (שם, עמ' 508); יוגשו תסקירים על-פי הדין וכן הצהרת נפגע על-פי סעיף 18 בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001 (להלן - **חוק זכויות נפגעי עבירה**). המדינה הצהירה כי מלאה את חובתה על-פי סעיף 17 בחוק זה.

הסדר הטיעון לא כלל הסכמה בעניין עונשו של הנאשם 3. אשר לעונשם של הנאשמים 1, 2 ו-5 הוסכם כי ההגנה אינה מוגבלת בטיעוניה ואילו המאשימה תעתור להשית על נאשמים אלו עונשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס ופיצויים למשפחת הקורבן. בעניין עונשי המאסר בפועל, תעתור המדינה לעונשים הבאים: 8 שנות מאסר לנאשם 1; 6 שנות מאסר לנאשם 2; 7 שנות מאסר לנאשם 5.

עוד הוסכם, כי אופנוע של הנאשם 1 ורכב מסוג טויוטה של הנאשם 5, שנתפסו במסגרת החקירה, יוחזרו אליהם, אך המאשימה תוכל לעתור לחיוב הנאשמים בקנס בשווי כלי הרכב. בדיון שבו הודיעו הצדדים על הסדר הטיעון, הודיעה המאשימה, כי יומיים קודם לכן נפרץ המקום שבו אוחסנו כלי הרכב, האופנוע נגנב והרכב ניזוק. לפיכך התבקשה שהות לשם הסדרת ההסכמה בעניין כלי הרכב. בישיבת הטיעונים לעונש הודיעה באת-כוח המאשימה כי הוסדר תשלום לנאשמים 1 ו-5 בסכום השווה לכלי הרכב.

5. לבקשת באי-כוח הנאשמים 1-4, הוגשו תסקירים מטעם שירות המבחן בעניין נאשמים אלו (הנאשם 5 לא היה מעוניין בהגשת תסקיר בעניינו). כן הוגש תסקיר נפגע עבירה בעניין משפחת המנוח.

הטיעונים לעונש נשמעו בדיון מיום 19.9.2019.

ב. עובדות כתבי האישום (המתוקנים בהתאם להסדרי הטיעון)

עמוד 5

(1) כתב האישום בהליך העיקרי - ת"פ 4795-12-17 - בעניין כל הנאשמים

6. עובדות כתב האישום בהליך העיקרי, כפי שתוקן במסגרת הסדר הטיעון בעניין הנאשם 4, אינן זהות לעובדותיו על-פי התיקון במסגרת הסדר הטיעון בעניין הנאשמים 1, 2, 3, ו-5. בשל חלקו הקטן יחסית של הנאשם 4, לעומת חלקם של הנאשמים האחרים, העובדות שיפורטו להלן הן על-פי כתב האישום המתוקן בעניין הנאשמים 1, 2, 3 ו-5. לגבי הנאשם 4, יובאו העובדות על-פי כתב האישום המתוקן בעניינו.

האישום הראשון בהליך העיקרי - בעניין כל הנאשמים (להלן גם - האישום העיקרי)

7. הנאשמים 1, 3 ו-5 הם אחים, והם בני דודים של הנאשמים 2 ו-4. על-פי עובדות האישום העיקרי, הנאשמים 1, 3 ו-5 הורשעו בכך שסייעו במעשה אסור ובצוותא חדא, לגרימת מותו של מועתז כראמה (להלן - **המנוח**), חבלו בצוותא חדא חבלה חמורה שלא כדין, כשהיו נוכחים שניים או יותר שחברו יחד לעשיית המעשה. הנאשמים 1 ו-2 הורשעו גם בנשיאת נשק ונאשם 5 בהחזקת נשק שלא כדין. כמו כן, הנאשמים 3 ו-4 הורשעו בכך שניסו לפצוע אדם כשהיו נוכחים שניים או יותר שחברו יחד לעשיית המעשים.

8. ביום 3.11.2017, בין השעה 15:00 לשעה 16:00, הגיעו הנאשם 3 וחברו מוחמד כראמה (להלן - **מוחמד**), לשטוף את רכבו של מוחמד, מסוג ב.מ.וו (להלן בחלק זה - **הרכב**), בסככה לשטיפת מכוניות, 'אל נורס', בניהולה של משפחת כראמה, המצויה לצד כביש 60 בכפר א-ראם (להלן - **מקום השטיפה**).

שניים מבני משפחת כראמה, אמיר כראמה והמנוח, החלו לנקות את הרכב באמצעות מטאטא, ובשל כך התגלע ויכוח בינם לבין הנאשם 3 ומוחמד, אשר דרשו שניקוי הרכב יהיה ידני, באמצעות מטלית. ויכוח זה התפתח לכדי אלימות, מילולית ופיזית, שבמהלכה אמיר כראמה, המנוח ואח נוסף שלהם, ששמו מנצור, היכו ופצעו את הנאשם 3 ואת מוחמד.

9. הנאשם 3 קרא לעבר בני משפחת כראמה הנזכרים לעיל, "אם אתם גברים, תחכו פה" ועזב את מקום השטיפה עם מוחמד. הנאשם 3 התקשר אל הנאשמים 1 ו-5, אמר להם שהיכו אותו, ונסע עם מוחמד למסעדה של דודם, עאדל רג'בי, המצויה בא-ראם (להלן - **המסעדה**).

במסעדה חברו יחד הנאשם 3 ובני משפחת רג'אבי, הישאים, אמיר והנאשם 4, שהיו במקום, כדי לחזור אל מקום השטיפה ולהכות את בני משפחת כראמה. הישאים רג'בי ששמע על האירוע מהנאשם 3, התקשר מהמסעדה לאחיו, היית'ם, והודיע לו על הסכסוך ועל המכות שספג הנאשם 3 מבני משפחת כראמה. בעקבות שיחה זו, נסע היית'ם אל מקום השטיפה ושוחח עם בני משפחת כראמה שהיו במקום. במקביל, אסף הנאשם 1 את הנאשם 2 מקלנדיה, באמצעות אופנוע מסוג סאן יאנג (להלן - **האופנוע**), שבבעלותו.

10. אותה עת, הסיע הנאשם 4 ברכבו מסוג פולקסווגן טוראן, את הנאשם 3, את אמיר רג'בי ואת חליל אדקיק,

במטרה להתעמת עם בני משפחת כראמה. נאשמים 3 ו-4 הצטיידו באלות לצורך העימות. על-פי כתב האישום המתוקן בעניין הנאשם 4, הוא עצר בדרכו בחנות לחומרי בניין ושם נרכשו שתי האלות.

סמוך לאחר שהיית'ם עזב את מקום השטיפה, הגיעו למקום הנאשמים 3, 4 ו-5 ובני משפחה נוספים. הם ירדו מכלי הרכב בעודם חמושים באלות ונעמדו - בצורה מאיימת - מול בני משפחת כראמה, שאף הם היו מצוידים במקלות. מיד לאחר מכן חזר היית'ם אל מקום השטיפה, בניסיון להפריד בין הניצים.

11. כעבור דקות ספורות, הגיעו למקום הנאשמים 1 ו-2 רכובים על האופנוע של הנאשם 1. הנאשם 1 הוציא מתא המטען של האופנוע שני רובי סער מסוג M-16 (להלן גם - **M-16** או **רובה M-16**)). סמוך לכך, בעיתוי ובנסיבות שאינן ידועות למאשימה, הצטייד הנאשם 5 באקדח.

הנאשמים 1 ו-2 ירו באמצעות שני רובי ה-M-16 והנאשם 5 ירה באמצעות האקדח לעבר בני משפחת כראמה.

במהלך האירועים המתוארים, נפגע המנוח מקליע שגרם לשטף דם בשריר הגב תחתון, לשברים בשתי חוליות, לפגיעה בטחול ובכליה השמאלית, לפגיעה בדיאפרגמה מצד שמאל, לשבר בצלע השמינית השמאלית ולדם שהתנקז בחלל הבטן והחזה. פגיעות אלו גרמו למות המנוח.

12. לאחר הפגיעה במנוח, התקדמו בני משפחת כראמה אל עבר הנאשמים ובני משפחת רג'בי במטרה לתקוף אותם, אך בני משפחת רג'בי נסוגו לאחור. הייתם לקח את רובה ה-M-16 מידי הנאשם 1 ונמלט מהמקום. הנאשם 2 והנאשם 5 המשיכו לירות במהלך נסיעתם, אל עבר בני משפחת כראמה (הערה: בכתב האישום המתוקן כונה הנאשם 5 בהקשר זה "האחר", אך מקובל עליו הסברה של באת-כוח המאשימה, כי דובר בשגיאת הגהה, כתוצאה מכך שהנוסח האחרון של כתב האישום המתוקן, התבסס על הנוסח שקדם לו, שהוגש קודם לתפיסת הנאשם 5, אשר קודם תפיסתו כונה "אחר" (ראו הבהרת המאשימה בפרוטוקול הטיעונים לעונש בעמ' 547 שורה 10, עמ' 575 שורות 20-22, עמ' 576 שורה 22 עד עמ' 577 שורה 7).

כתוצאה ממעשיהם המתוארים של הנאשמים, שנעשו בצוותא חדא, נפצעו גם שלושה מבני משפחת כראמה: בדווי כראמה נפצע בשוק רגלו הימנית, מאמון כראמה נפצע בירכיו, מנצור כראמה נפצע בקרקפת.

האישום השני בהליך העיקרי - בעניין הנאשם 1

13. על-פי עובדות האישום השני, הנאשם 1 הורשע בהחזקת נשק ללא רשות על-פי דין להחזקתו.

14. במהלך שנת 2015, במועד שאינו ידוע במדויק, רכש הנאשם 1 רובה M-16, תמורת סך ₪ 30,000 והחזיק אותו ברשותו עד יום 3.11.2017.

במסגרת ההודעה על הסדר הטיעון הוסכם (כפי שהוזכר לעיל), כי ההגנה תטען שהחזקת הרובה האמור הייתה רק לצורך "חפלות", רק מחוץ לשטחי ישראל, כי לא נתפס וכי אינו קשור אל האישום העיקרי. כן הוסכם, כי המאשימה לא תסתור זאת בראיות.

(2) כתב האישום בת"פ (מחוזי ירושלים) 31667-07-18 - בעניין הנאשם 4

האישום הראשון בהליך שצורף - בעניין הנאשם 4

15. במועדים הרלוונטיים לכתב האישום שימש נ"פ 357-17 סוכן מטעם משטרת ישראל (להלן - **הסוכן**). בינו לבין הנאשם היכרות ארוכת שנים. במסגרת הקשר בין הסוכן לנאשם ובמועדים הרלוונטיים לכתב האישום, קשר הנאשם קשר עם הסוכן לעשיית עסקאות נשק בתמורה כספית.

16. על-פי עובדות האישום הראשון, הנאשם 4 (להלן בחלק זה - **הנאשם**) הורשע בעבירה של עסקה אחרת בנשק שהוא לא בעליו, על דרך של תיווך העסקה בין הסוכן לבין שכן של הנאשם (להלן באישום זה - **השכן**) וכן בין הסוכן לבין אדם נוסף (להלן באישום זה - **האחר**).

17. ביום 27.11.2017 פגש הסוכן את הנאשם, שעמו היה בקשר, והשניים נסעו לביתו של הנאשם בא-ראם. בהגיעם, מסר השכן לנאשם רובה M-16 והנאשם העביר אותו לביתו. הנאשם אמר לסוכן שהוא מעוניין למכור נשק, וביקש את עזרת הסוכן במציאת קונה. כעבור מספר ימים, אמר הסוכן לנאשם שיש לו קונה המתעניין בנשק ארוך, והנאשם אמר לו שמחירו של M-16 הוא 40,000 ₪. בהתאם לתיאום בין הסוכן לנאשם, נפגשו השניים ביום 4.12.2017 בשעות הצהריים בא-ראם, לשם עשיית העסקה. הם הגיעו לביתו של השכן, שהוציא מביתו קרטון גדול ובו שני כלי נשק דמויי M-16. הנאשם פירק את כלי הנשק, הציגם לסוכן ולאחר שהסוכן בחר אחד מהם, סיכמו שמחירו יהיה 40,000 ₪. לאחר מכן נסעו לכפר עקב, שם אמר הסוכן שהוא הולך להביא כסף והלך לדרכו.

18. סמוך לשעה 20:30 שוחח הסוכן עם הנאשם ואמר שהכסף ברשותו והשניים קבעו להיפגש בקלנדיה. עם הגעת הסוכן לקלנדיה, אסף אותו הנאשם ברכבו והם נסעו לכפר עקב ומשם חזרה לא-ראם. במהלך הנסיעה התקשר הנאשם אל האחר שברשותו נשק, וקבע להיפגש עמו. הסוכן ביקש לקבל גם כדורים. בדרכם לפגוש את האחר, הסביר הנאשם לסוכן שהאחר עוסק בהרכבת כלי נשק, ושכעת הנשק אצלו לשם הכנתו לשימוש. הנאשם והסוכן הגיעו סמוך לחנות בא-ראם ושם פגשו את האחר. לאחר שהנאשם שוחח עמו, נכנס האחר אל הרכב ונסע להביא את הנשק, בעוד הנאשם והסוכן ממתנים לו במקום. בשלב מסוים אמר הנאשם לסוכן להמתין ועזב את המקום.

19. לאחר זמן ממושך, האחר חזר עם רובה דמוי M-16 שהוסב לירי תחמושת בקליבר 5.56 שבכוחו להמית (להלן באישום זה - **הנשק**), והשניים המתינו להגעת הנאשם כדי להשלים את העסקה. כעבור כחצי שעה, הגיע הנאשם למקום כשברשותו מכלול ירי של M-16 וכדורים. הנאשם לקח מהאחר את הנשק ונכנס לרכבו עם הסוכן. אדם נוסף

שהיה מעורב בעסקת מכירת הנשק, הרכיב את הנשק ומילא את המחסנית בכדורים. הנאשם והסוכן נסעו יחד עם הנשק לכפר עקב, שם ירה הסוכן מספר יריות בנשק לשם בדיקתו לפני הרכישה, אך נתקל במעצור. הנאשם התקשר אל האחר, כדי שיסדר את התקלה. בהוראתו של האחר, שבו הנאשם והסוכן לא-ראם ופגשו את האחר שתיקן את התקלה בנשק. לאחר מכן נתן הנאשם לסוכן את הנשק ומחסנית תואמת שבה 23 כדורים בקליבר 5.56, ובתמורה נתן הסוכן לנאשם סך 40,000 ₪ במזומן.

האישום השני בהליך שצורף - בעניין הנאשם 4

20. על-פי עובדות האישום השני, הנאשם הורשע בעבירה של עסקה אחרת בנשק ללא רשות על-פי דין.

21. קודם ליום 3.1.2018 החזיק הנאשם ברשותו רובה דמוי M-16, שבכוחו להמית, עם חלקי כלי נשק תקינים, כגון מכלול ירי ומכלול ידית דריכה (להלן באישום זה - **הנשק**).

ביום 3.11.2017 בא-ראם, נעשה שימוש בנשק במהלך עימות אלים בין בני משפחת כראמה לבני משפחות בדראן ורג'בי, שבו השתתף הנאשם בצוותא חדא עם אחרים ובמהלכו נהרג המנוח (מועתז כראמה) (**האירוע המתואר באישום העיקרי בהליך העיקרי**).

22. ביום 3.1.2018, על רקע הקשר בין הנאשם לסוכן בעניין עסקת הנשק שתוארה באישום הראשון, פגש הסוכן את הנאשם ואמר לו שהוא מעוניין לרכוש נשק נוסף עבור אדם אחר. בימים שלאחר מכן, שוחחו השניים מספר פעמים לשם קידום עסקת רכישת רובה M-16 (להלן באישום זה - **העסקה**). במהלכן שוחחו על רכישת הנשק של הנאשם שתואר לעיל, והנאשם ביקש שהסוכן ישלם לו מקדמה בסך 3,000 ₪.

23. ביום 7.1.2018 נפגשו הנאשם והסוכן ואדם נוסף (להלן באישום זה - **האחר**). במהלך הפגישה סיכמו הסוכן והנאשם, בנוכחות האחר, את פרטי העסקה, שלפיה הסוכן ירכוש מהנאשם את הנשק תמורת 47,000 ₪. הסוכן מסר לידי הנאשם מקדמה בסך 3,000 ₪ במזומן, והם קבעו להיפגש למחרת לשם השלמת העסקה.

24. ביום 8.1.2018 סמוך לשעה 20:00 ולאחר תיאום מוקדם, הגיע הסוכן לא-ראם ופגש את הנאשם ואת האחר, שעלו לרכבו. במהלך הפגישה אמר הנאשם לסוכן שאין בכוונתו למכור את נשקו האישי, שתואר לעיל, וזאת בשל הסכסוך בין משפחתו למשפחת כראמה. לכן הנאשם והאחר הציגו לסוכן תמונות של כלי נשק וציינו כי מחירו של אחד הוא 48,000 ₪ ושל השני 42,000 ₪. לאחר שהסוכן ביקש לקנות את הזול מבין השניים, התקשר האחר אל בן דודו המכונה מוחמד (להלן - **מוחמד**) וביקש שיביא את הנשק שבחר הסוכן. מוחמד הגיע, נכנס לרכבו של הסוכן וטען שהנשק שביקש, כבר נמכר. לאחר שניסיונותיו של הנאשם להשיג נשק אחר לא הצליחו, הבהיר הסוכן לנאשם שיש להשלים את העסקה עוד באותו יום. מסיבה זו סיכמו הנאשם והסוכן שהנאשם ימכור לסוכן את הנשק האישי שלו, שתואר לעיל, בתמורה לסך 47,000 ₪ ובהתאם לפרטי העסקה שסוכמה ולכן האחר ומוחמד נסעו ברכבו של הנאשם כדי להביא את הנשק.

25. מוחמד והאחר חזרו סמוך לשעה 22:00 וברשותם שקית שבתוכה היה נשקו של הנאשם, שתואר לעיל. הארבעה נסעו למקום סמוך ושם העביר הנאשם את הנשק לידי הסוכן. בהנחייתו ירה הסוכן מחסנית שלמה באמצעות הנשק. לאחר מכן חזרו השניים אל מקום המפגש בא-ראם ושם ניקה האחר את הנשק והכניס אותו לשקית. לאחר מכן מכר הנאשם לסוכן את הנשק בצירוף מחסנית תואמת, בתמורה לסך ₪ 43,300 במזומן, שהסוכן נתן לנאשם. לאחר מכן עזב הסוכן את המקום עם הנשק שרכש.

זמן קצר לאחר מכן, הבחין הסוכן שמכלול הנשק הוחלף במכלול פלסטיק. הסוכן התקשר לנאשם, דרש ממנו את המכלול שהוצא מהנשק, והשניים קבעו להיפגש שוב בא-ראם. סמוך לאחר מכן, פגש הסוכן את הנאשם, שלאחר שיחה בין השניים, התקשר אל האחר. האחר הגיע למקום כשברשותו מכלול תקני של M-16, שאותו מסר לסוכן. הסוכן עזב את המקום לאחר שהנאשם אמר לו שהתלוצץ עמו. ביום 9.1.2018, לאחר תיאום מוקדם, פגש הסוכן את הנאשם עם האחר בא-ראם ונתן לו סך ₪ 3,000 לשם השלמת העסקה.

ג. רקע תמציתי בעניין החקירה, מעצר הנאשמים, הגשת כתבי האישום וכלי הנשק המעורבים

26. האירוע נושא האישום העיקרי אירע ביום 3.11.2017 בא-ראם (צפונית לירושלים), בשטחי הרשות הפלסטינית. חקירת האירוע החלה באמצעות המשטרה הפלסטינית וביום 4.11.2017 נעצרו ברשות הפלסטינית הנאשם 1 (אנס בדראן) והנאשם 3 (מוחמד בדראן), שניהם תושבי בית חנינה. ביום 8.11.2017 הועברו נאשמים אלו לידי משטרת ישראל, שהמשיכה את חקירת האירוע.

הנאשם 2 (מוסטפא בדראן) נעצר ביום 9.11.2017, לאחר שהתייצב במשטרה לחקירה שאליה הוזמן. הנאשם 4 (אכרם רג'בי) נעצר ביום 22.4.2018, והנאשם 5 (ויסאם בדראן) נעצר רק ביום 3.2.2019.

הנאשמים 1, 2, 4 ו-5 עצורים עד תום ההליכים, ואילו הנאשם 3 שוחרר מהמעצר ביום 28.6.2018.

27. כתב האישום הראשון הוגש ביום 4.12.2017 נגד הנאשמים 1, 2 ו-3.

לאחר הגשת כתב אישום נוסף (בת"פ 39035-05-18) נגד הנאשם 4 (אכרם רג'בי), ביקשה המאשימה (בקשה מיום 17.5.2018) לאחד את עניינו עם ההליך העיקרי בעניין הנאשמים 1-3 ולתקן את כתב האישום בהתאם. בהתאם להחלטה מיום 28.5.2018, כתב האישום בהליך העיקרי תוקן על דרך של צירוף הנאשם 4 (התיקון הראשון). בדיון מיום 26.12.2018 הודיעו המאשימה ובא-כוח הנאשם 4 על הסדר הטיעון בעניינו, אשר על-פיו וכמפורט לעיל, תוקן כתב האישום בהליך העיקרי רק בכל הנוגע לנאשם 4, צורף כתב האישום בהליך שצורף, שאף הוא תוקן, הנאשם 4 הודה בעובדות כתבי האישום המתוקנים והורשע על-פיהם.

לאחר הגשת כתב אישום נוסף (בת"פ 35328-02-19) נגד הנאשם 5 (ויסאם בדראן), ביקשה המאשימה (בקשה מיום

14.2.2019) לצרפו אל ההליך העיקרי ולתקן את כתב האישום בהתאם. בהתאם להחלטה מיום 26.3.2019, כתב האישום תוקן על דרך של צירוף הנאשם 5 (התיקון השני).

בדיון מיום 6.6.2019 הודיעו הצדדים על הסדר הטיעון בעניין הנאשמים 1, 2, 3 ו-5, אשר כאמור, כלל תיקון נוסף של כתב האישום (התיקון השלישי). בדיון זה הורשעו נאשמים אלו על-פי הודאותיהם.

28. מבין הרובים מסוג M-16 ששימשו את המעורבים באירוע המתואר באישום העיקרי, אחד הוסגר לרשות הפלסטינית והועבר למשטרת ישראל בידי אחד הנוכחים במקום. רובה נוסף ששימש באירוע, נמכר לסוכן משטרה, כמתואר באישום השני של כתב האישום בהליך שצורף בעניין הנאשם 4. הרובה שלגביו הורשע הנאשם 1 באישום השני בהליך העיקרי, לא נתפס ועל-פי הנתען, אינו קשור באישום העיקרי.

ד. תסקירי שירות המבחן

29. תסקירי שירות המבחן הוגשו בעניין כל הנאשמים, למעט הנאשם 5, שלא היה מעוניין בכך.

30. **התסקיר בעניין הנאשם 1 - אנס בדראן:** הנאשם 1, יליד 1993, רווק. אחיו של הנאשמים 3 ו-5. עד מעצרו גר בבית הוריו בשכונת בית חנינה החדשה. אביו נהג אוטובוס ואמו עקרת בית. הוא השלישי מבין שישה ילדים. שניים מאחיו נשואים, שלושה עובדים והצעיר תלמיד בית ספר. סיים 12 שנות לימוד בבית ספר פרטי והוא זכאי לתעודת "תווג'יה" (תעודת בגרות על-פי תכנית הלימודים של הרשות הפלסטינית, הנהוגה במזרח ירושלים), במגמת מלונאות. תקופת ילדותו ונערותו הייתה תקינה ולאחר לימודי התיכון עבד כשנה במלון ובמקביל למד במשך שנתיים בבית ספר לשפים במכללה בירושלים. לאחר מכן, במשך כשלוש שנים וחצי עבד ולמד במסעדת שף בירושלים ובתום לימודיו היה שף ארוחת בוקר בבית מלון באבו-גוש. עוסק בספורט מגיל צעיר בתחום הרמת משקולות, אימוני כוח ורכיבה על סוסים. לדבריו, מעולם לא השתמש בחומרים פסיכואקטיביים. על-פי התרשמות שירות המבחן, הוא בעל כוחות ויכולות בתחום התעסוקתי ובתחום החברתי.

לנאשם 1 אין הרשעות קודמות. הוא מתקשה להכיר באחריותו לעבירות שבהן הורשע. לדבריו, ירה באוויר מתוך כוונה להפסיק את המריבה בין המשפחות ואף עזב את המקום מבלי לדעת שפגע באדם. שירות המבחן התרשם כי הוא מתקשה להפנים את הבעייתיות שבמעשיו, לרבות חומרת ההשלכות שיש להחזקת נשק ולשימוש בו, וכי הוא ממוקד במצוקתו במעצר. עם זאת, הביע חרטה על מעשיו, על הפגיעה באחר, על ההשלכות על משפחת הנפגע ועל המחיר שמשפחתו שילמה. סיפר על תהליך הסולחה המתנהל בין המשפחות ועל כך שמשפחתו שילמה למשפחת המנוח "עטווה" בסך 115,000 דנר, כחלק ראשון בסולחה. שלל מעורבות קודמת באירועים אלימים. לדבריו, רכש את הנשק בשל השימוש המקובל בסביבתו בנשק במהלך חתונות.

שירות המבחן התרשם כי הגורמים מפחיתי הסיכון אצל הנאשם 1 הם, היותו אינטליגנטי, בעל יכולת תקשורת תואמת,

משפחתו בעלת ערכים נורמטיביים ונראה כי הוא בעל כוחות, שאיפות ויכולות תפקודיות תקינות וחיוניות. בעברו גילה יציבות בתחומי הלימוד, התעסוקה והספורט. לצד זה, נראה כי ישנו פער גדול בין תפקודו קודם למעצרו לבין העבירות שבהן הורשע ותוצאותיהן. גורמי הסיכון להישנות התנהגות פוגענית דומה, הם הקושי שלו להידרש לפער האמור ולבחון את המוקדים הבעייתיים העומדים ברקע הדברים. כמו כן, מעורבות בני משפחתו הנוספים, שני אחיו, בן דוד מצד אביו ובן דוד מצד אמו, מעלה כי דובר באירוע חמולתי אשר נלוו אליו אחריות וסולידאריות משפחתית, המגבירה את רמת הסיכון להישנות התנהגות פוגענית דומה ולהמשך קיומם של מרכיבים המאפיינים סכסוך משפחות. לפיכך ובשל העבירות החמורות שבהן הורשע הנאשם 1, לא הומלץ על שיקום או חלופה עונשית בקהילה, אלא על מאסר בפועל ועל מאסר מותנה, שישמש עונש מרתיע.

31. **התסקיר בעניין הנאשם 2 - מוסטפא בדראן:** הנאשם 2, יליד 1993, נשוי. עד מעצרו גר עם אשתו בדירה סמוכה לבית הוריו. כשלוש שנים קודם למעצרו עבד בסניף מרכולים (רמי לוי) במבשרת ציון בתפקיד אחראי ניקיון. את אשתו, שאף היא עובדת שם, הכיר במקום העבודה. הוא החמישי מבין חמישה ילדים. אביו, רואה חשבון במשרד עצמאי ואמו עבדה בחינוך וכיום אינה עובדת.

הנאשם 2 סיים 12 שנות לימוד. בשל קשיים בלימודים לא ניגש לבחינות הבגרות וסייע בפרנסת המשפחה. מגיל 18 עבד במספר מקומות למשך תקופות משמעותיות וביטא רצון להתקדם בתחום התעסוקתי. לאחרונה קיבל רישיון נהיגה במשאית ומעוניין לעבוד בכך.

לנאשם 2 אין הרשעות קודמות ואינו משתמש בחומרים פסיכואקטיביים. על-פי התרשמות שירות המבחן הוא מתקשה להכיר באחריותו לעבירות שבהן הורשע. לדבריו, נכח במקום וירה באוויר כדי להפסיק את המריבה ולאחר מכן עזב את המקום בלי לדעת שפגע באדם. לדבריו, הצטרף אל בן-דודו (הנאשם 1) מתוך תחושת מחויבות ורצון לסייע לבני משפחה, לא ידע שהיה לו נשק ומבלי שחשב על ההשלכות של מעשיו. הביע חרטה על התנהלותו, צער על הפגיעה באחר, על ההשלכות שיש למעשיו על משפחת הנפגע ועל המחיר שמשפחתו משלמת. אף הוא סיפר על הליך הסולחה עם משפחת המנוח ועל ה"עטווה" ששולמה. לדבריו, הפיק לקחים מהאירוע ובדיעבד הוא סבור שלא היה צריך להיענות לבקשת בן-דודו ולהצטרף אליו. שלל קשרים חברתיים שוליים, אשר להערכת שירות המבחן עומדים ברקע העבירה. על-פי התרשמות שירות המבחן, הנאשם 2 מחזיק בעמדות מסורתיות נוקשות בכל הנוגע לקשריו המשפחתיים וכי עבר את העבירות על רקע מחויבות זו.

בעניין הגורמים המצביעים על סיכוי לשיקום, עמד שירות המבחן על כך שלנאשם 2 יכולות, כוחות ושיאיפות לניהול אורח חיים תקין, כפי שבאו לידי ביטוי ביציבות תעסוקתית טרם מעצרו ובתכונותיו להשתלבות בעבודה בעתיד. כמו כן נראה, כי הפיק לקחים וכי עצם מעצרו שימש גורם מרתיע עבורו. מנגד, בעניין גורמי הסיכון להישנות העבירה, הרושם הוא כי כאמור, לנאשם 2 עמדות מסורתיות מושרשות ונוקשות, המקשות עליו לבחון את ההשלכות של מעשיו, והוא אף עשוי לפעול באופן אימפולסיבי ואלים. הוא מתקשה לבחון את דפוסי התנהלותו הבעייתיים במצבים שבהם הוא חווה איום, שאז פועל באופן הגנתי והישרדותי. על רקע האמור, חומרת העבירות שבהן הורשע ויחסו אל העבירות, לא הומלץ על חלופה עונשית או שיקומית בקהילה, אלא על עונש מאסר בפועל לצד מאסר מותנה ומרתיע.

32. **התסקיר בעניין הנאשם 3 - מחמד בדראן:** הנאשם 3, יליד 1996, רווק. אחיו של הנאשמים 1 ו-5. כיום גר עם משפחתו בקלנסואה (בעבר וכאמור בתסקיר בעניין הנאשם 1, משפחתו גרה בבית חנינה). סיים 11 שנות לימוד עם תעודת בגרות חלקית, בשל כך שלדבריו, יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה, אך שומר על קשר עם חבריו ועם מוריו מהלימודים. עד מעצרו עבד בעבודות מזדמנות ובין השאר, בעבודות גבס עם אחיו, במכון כושר וכן עבד עם גיסו בהתקנת מיזוג אוויר.

הנאשם 3 תיאר קשרים קרובים עם הוריו. לדבריו, מאז האירוע נושא האישום, המשפחה עברה משבר נפשי וכלכלי קשה. כדי להתרחק ממקורות הסכסוך וממשפחת המנוח, המשפחה עברה לגור בקלנסואה. כמו כן, כדי לעמוד בתנאי "העטווה", שכלל הסכם שלפיו שני הצדדים התחייבו לא לעשות כל פעולת נקמה בכפוף לתשלום הסכום שהוסכם, המשפחה מכרה את הדירות שבנו לו ולאחיו וגם רכבו נמכר.

לנאשם 3 אין הרשעות קודמות. הוא מכיר באחריותו לעבירות שעבר והביע חרטה. סיפר שנסע עם חברו לשטוף את רכבו, ואז התפתח ויכוח בין אותו חבר לבין המנוח בעניין אופן שטיפת הרכב, שהסלים לאלימות. לדבריו, ניסה להרגיע את הצדדים, אך המנוח ואחיו שהצטרפו התנפלו עליו והיכו אותו, עד שכמעט התעלף ונמלט מהמקום. הוא הרגיש פגוע ומושפל ולכן התקשר לאחיו ושיתף אותם במה שקרה. כוונתו הייתה להחזיר לאותם בחורים שתקפו אותו והשפילו אותו, אך ללא כוונה לתוצאות טרגיות. כשאחיו הגיעו אל מקום השטיפה, כבר זיהו שמשפחת המנוח הצטיידה באלות ובברזלים וכך החלה הקטטה, עד שבשלב מסוים אחיו ירה באוויר כדי להפריד ביניהם. כששמע ירי, פחד ולכן ברח מהמקום.

הנאשם 3 תיאר תקופת מעצר קשה במיוחד עבורו. הרגיש לא שייך למקום, חש חרדה, פחד מהסביבה וחש בדידות. לאחר שהועבר לאגף אחר, עבד במטבח ובחוליה. היום מרגיש אשמה לקרות האירוע, להליך המשפטי ולכל השלכותיו ולדבריו, כל אלו הובילו לכך שביטל אירוסין. הוא סובל מייסורי מצפון ואינו מוצא מנוחה בשל כך שבגללו בחור צעיר בן גילו מצא את מותו.

שירות המבחן התרשם כי הנאשם 3 אינו בעל מאפיינים עברייניים ואלימים וכי הוא מבטא הבנה מחמירה של תוצאות העבירות ואף מסוגל להביע את צערו על תוצאות האירוע. כמו כן, ביטא נכונות להשתלב במסגרת טיפולית, לשם בחינת בחירותיו והתנהלותו בעקבות שחרורו.

שירות המבחן ציין כי גורמי הסיכוי לשיקומו של הנאשם 3 הם היותו צעיר, רווק, שומר על אורח חיים נורמטיבי, מתפקד באופן תקין ויציב, מכיר באחריותו למעשיו ולתוצאותיהן, בעל עמדות חברתיות טובות ומביע צער. כן נשקלה משפחת מוצאו הטובה, המתפקדת והתומכת והעובדה שההליך המשפטי ותקופת המעצר מילאו גורם מרתיע. עם זאת, באשר לגורמי הסיכון להישנות העבירה צוין שמדובר בעבירה על רקע תחושת פגיעה, כעס והשפלה, תוך התנהגות אימפולסיבית ללא הפעלת שיקול דעת. הערכת שירות המבחן היא, כי הסיכון להישנות התנהגות אלימה נמוך ואילו רמת המסוכנות לנקיטת התנהגות אלימה, בינונית. נשקלו חומרת העבירות ותוצאותיהן הטרגיות, חוסר יכולת לווסת דחפים ולהפעיל שיקול דעת ונטייה להתנהגות אימפולסיבית במצבי דחק, וקושי בביטחון בקשר לדמויות משמעותיות. שירות המבחן המליץ להשית על הנאשם 3 עונש מוחשי שיצמצם חשש להישנות המקרה.

33. **התסקיר בעניין הנאשם 4 - אכרם רג'בי:** הנאשם 4, יליד 1982, נשוי ואב לילדה בת 3. הוא בן שני מתוך שמונה ילדים. עד מעצרו גר ביחידת דיור ליד משפחתו בכפר עקב ליד ירושלים ועבד בעבודות מזדמנות בשיפוצים, בבניין, בצבע ובאלומיניום, ובמסעדה שהייתה בבעלות אביו. סיים 8 שנות לימוד וזאת לדבריו, מאחר שסייע בפרנסת המשפחה. עם זאת, מגיל צעיר יחסיו עם הוריו מתוחים על רקע התחברותו לחברה שולית, מעורבותו בפלילים, ישיבה במאסר והתמכרותו לסמים.

החל שימוש בסמים בגיל 17 ובשנים 2010-2014 גם שתי אלכוהול. בעבר היה בתקופת מבחן במסגרת שירות המבחן, שבמהלכה טופל ביחידה לטיפול בנפגעי סמים במזרח ירושלים והתנקה מסמים. התחנך לראשונה בשנת 2011, אך התגרש כעבור כחודש לאחר שנשפט לעונש מאסר. נישא בשנית בשנת 2015 לצעירה כבת 25. יחסיו עם אשתו תקינים ותומכים. בתו נולדה עם מורכבות רפואית משמעותית, שהטיפול בה דרש משאבים נפשיים וכספיים משמעותיים. ביטא דאגה מכך שאשתו, תושבת הרשות הפלסטינית ואינה דוברת עברית, נאלצת להתמודד עם מצב זה לבדה.

משפחתו נורמטיבית. כיום אביו מובטל, לאחר שהמסעדה שהייתה בבעלותו נשרפה במסגרת הסכסוך שהתפתח בין שתי המשפחות, עקב מעורבותו בעבירה הנוכחית. הקשר עם אמו קרוב. לדבריו בעת שנשא עונשי מאסר, אמו היחידה שבה לבקר אותו. לחובתו שלוש הרשעות קודמות. האחרונה משנת 2018 בעבירות רכוש, כניסה לישראל שלא כדין ואלימות. עד היום נשא בשלושה עונשי מאסר. מגיל צעיר נחשף לחברה שולית. מוכר לשירות המבחן על רקע הרשעותיו הקודמות ובין השאר, עבר במסגרתו תהליך שיקומי בשנת 2011, אך למרות זאת, נדון אז למאסר. עתה הדגיש הנאשם 4, כי מאז שחרורו מהמאסר בשנת 2014, עבר תהליך שיקום משמעותי, בין השאר על רקע נישואיו שהביאו למפנה חיובי במצבו.

בעניין העבירות שבהן הורשע עתה, נטה להמעיט בחלקו. לדבריו, הגיע אל המקום כדי לסייע לבני משפחתו המורחבת בשל חששו מפגיעה בתדמיתו. בעניין עבירות הנשק טען, כי לא התכוון להיות מעורב בהן, אך הסוכן המשטרתי הפציר בו מספר פעמים לסייע לו. בשל מצבו הכלכלי הקשה ובמיוחד מצבה הרפואי של בתו והקושי לתפקד במסגרת תעסוקתית, התפתה לעבור את העבירה. בהקשר זה העיר שירות המבחן, כי עולה הרושם שהוא מתקשה להכיר באחריותו למעשיו, נוטה להשליך את האחריות למעשיו על גורמים חיצוניים, נוקט גישה קורבנית, תוך קושי לבחינה ביקורתית של התנהלותו ושל בחירותיו, ובעודו מפגין תפקוד חיובי של חיי משפחתו.

בעניין הערכת הסיכון לעבריינות נאמר, כי הנאשם 4 גדל במשפחה שבה סבל מחסכים רגשיים, בעוד הוריו התקשו לשמש עבורו דמויות סמכותיות ולהציב לו גבולות. הוא התחבר לחברה שולית, היה מעורב בפלילים והתמכר לסמים ולאילוהול. אמנם קודם למעצרו הנוכחי ולאחר נישואיו, ניסה להימנע ממעורבות בפלילים, אך מעורבותו בעבירות החמורות שבהן הורשע עתה מצביעה על קושי להימנע ממעורבות בפלילים לאורך זמן. גורמי הסיכון הם אפוא, חומרת העבירות, הקושי להכיר באחריות, מאפייני אישיות אימפולסיבית, נגרות, קושי בוויסות דחפים ושקילת משמעות מעשיו ותוצאותיהם מראש, ביטחון עצמי ירוד, היענות לקודים שוליים, גישה קורבנית ובחירה בפתרונות שוליים. לצד זה, גורמי הסיכון לשיקום הם צמצום משמעותי בהיקף מעורבותו הפלילית מאז שנת 2010, התמודדות עם מצבה הבריאותית של בתו ויכולתו להפיק תועלת מהליך טיפולי ושיקומי כפי שהיה בעבר. למרות רצונו להשתלב במסגרת טיפולית, שירות המבחן העריך שאינו בשל לכך. הומלץ להשית ענישה מוחשית התואמת את חומרת העבירות וממחישה צורך בשינוי חיובי באורח חייו.

34. תסקיר נפגעי העבירה שהוגש, הוא ארוך ומקיף (14 עמ'). ערכה אותו מפקחת נפגעי עבירה הגב' סיוון קוריס (להלן בחלק זה - **המפקחת**), לאחר מפגש עם הוריו של המנוח, מועתז כראמה ז"ל, עם שלושה מאחיו ועם אחותו. להלן יובאו אפוא, רק עיקרי הדברים.

התרשמותה של המפקחת היא כי למשפחה נגרם נזק חמור וקשה על רקע הפתאומיות והאכזריות שבה נהרג המנוח, כתוצאה מאירוע שהחל בוויכוח נקודתי בנסיבות שוליות והתפתח במהירות לשימוש מאסיבי בנשק חם ולנסיבות טראגיות. בני המשפחה גילו עניין רב בחקירה ובהליך המשפטי ועשו מאמץ לעקוב אחריהם. ההתרשמות היא כי האירוע והסדר הטיעון מציפים אצל המשפחה את תחושת התלישות והקיפוח ומקצינים את תודעתם ביחס למעמד המוחלש, לפי תחושתם, מול הממסד הישראלי. הם תיארו תחושות בדבר צורך לפעול באופנים ששיבו להם שליטה וכוח וביטאו מחשבות על נקמה, בעוד ההקשר החברתי, תרבותי-מסורתי ודתי שתיארו, הם הבסיס לכך. הערכת המפקחת היא אפוא, כי תפיסה זו של משפחת המנוח ודברים שנאמרו בנושא נקמת מות בן משפחתם, עלולה להסלים את המתח שנוצר בין קבוצת הפוגעים לקבוצת הנפגעים באירוע, ולהוביל לפגיעות חוזרות וקשות ואולי אף למעגל נקמה הדדי, שלא ניתן לנבא את התפתחותו, עוצמתו וחומרנו.

35. משפחת המנוח, מנתה הורים ואחד עשר ילדים. המנוח היה העשירי. בעבר עבד האב כנהג אוטובוס וקודם לכן היה בעל חנות מכולת. בעקבות פציעה, הוא מוגבל בתנועתו ומסתייע במקל הליכה. שני ההורים אף סובלים מבעיות בריאות שונות. בני המשפחה, שמוצאם מחברון, הם תושבי הרשות הפלסטינית. בשל פציעת האב עברו לגור בא-ראם, אך בעקבות האירוע, חלקם חזרו לחברון.

המנוח שהיה כבן 21, תואר כצעיר, אחראי ורציני שהיה דתי אדוק, היה בקשר עם אנשי דת והקפיד הקפדה יתרה על מצוות הדת, על התפילות והמנהגים במלואם ואף הקפיד במסירות על מצוות כיבוד הורים. הוריו סמכו עליו ועל רצינותו, אך גם ציינו כי היה בעל חוש הומור ויכולות חברתיות ובין אישיות גבוהות ואף שמר על אחדות המשפחה ועל הקשרים בין האחים. סיים 9 שנות לימוד בהצלחה, אך הפסיק את לימודיו כדי לסייע בפרנסת המשפחה על רקע הקשיים הכלכליים בעקבות פציעת האב. בשנתיים שקדמו למותו עבד עם אחיו בעסק לשטיפת כלי רכב.

36. בתסקיר פורטו תחושות הזעם והתסכול של בני המשפחה על רקע האובדן הקשה והדרך האכזרית שבה, לשיטת המשפחה, מצא המנוח את מותו. בני המשפחה הביעו תחושת התסכול על רקע אי השוויון בין מעמדם בישראל, לבין מעמדם של הפוגעים וחששם כי "דמו וחיינו של המנוח ייתפסו על ידי המערכת המשפטית כבעלי משמעות פחותה, גם אם הדבר לא ייאמר במפורש".

בני המשפחה תיארו את העובדות הידועות להם והטעימו כי נדהמו ממספר האנשים אשר הגיעו בעקבות הוויכוח בעודם מצוידים בנשק חם. הם עמדו על הכאב לנוכח הפגיעה במנוח, שנפטר לנגד עיניהם. האם סיפרה, כי לאחר ששמעה על פגיעת המנוח, היא חשה אל המקום וכי חזתה בבנה נושם את נשימותיו האחרונות. עם זאת הוסיפה, כי התנחמה

בידיעתה שהספיק לומר את תפילת "אלשהאדה" וחיך בשלווה. על אף שחלפו כשנתיים, אובדן המנוח מוחשי אצל בני המשפחה ובייחוד אלו שחזו בגסיסתו. בתסקיר אף סופר על הקשר המיוחד שהיה לכל אחד מבני המשפחה עם המנוח ועל כך שהיה הרוח החיה בבית, אך מאז מותו חל שינוי קיצוני בקרב בני המשפחה, שביתם הפך למעון אבלות קודר. האחים שגרו בבית וסייעו עם המנוח לפרנסת המשפחה, עזבו את הבית ועברו לגור בחברון, דבר שפגע מאד גם במצב הכלכלי של ההורים. כיום נותרו בבית ההורים ובת שאינה נשואה.

37. בני המשפחה הביעו זעם על כך שלא כל המעורבים הועמדו לדין ואף כעסו על הסדר הטיעון המקל לתפיסתם, וכי הדבר גורם להם תחושת חוסר צדק וחוסר אונים. על רקע תחושות אלו, תחושות התלישות והניכור על רקע מעמדם בכלל ומול רשויות החוק בפרט, עמדה המפקחת על הסיכון להתדרדרות אלימה, על רקע תפיסת המשפחה בכל הנוגע לנושא נקמת הדם. בהקשר זה נאמר, כי בין משפחת המנוח למשפחת הנאשמים נחתם הסכם 'עטווה', אשר בשונה מהסכם 'סולחה', אינו תחום בזמן. אף אין מדובר בהסכם שעניינו מחילה סופית, אלא מעין שביתת נשק לזמן קצוב, המוגבל בזמן ובמרחבים גיאוגרפיים. הסכם ה'עטווה' נחתם למשך שנה, הוארך בשנה נוספת והארכתו הנוספת תישקל לאחר מתן גזר הדין.

38. בהמשך התסקיר תוארה בהרחבה הפגיעה בכל אחד מבני המשפחה שעמם נפגשה המפקחת, ותואר הקשי של ההורים להתמודד עם אובדן המנוח. האב אמר כי פיצוי או נקמה בכל מקרה לא ישתוו לכאב ולאובדן שהוא חש ולא יכפרו על כאבו העצום; האם תיארה את הקשר המיוחד שהיה לה עם המנוח מאז שנולד, על קשייה בתפקוד היומיומי מאז מותו ועל קשייה העצומים להתמודד עם אובדנו. היא אף תיארה זעם כלפי בני משפחתה שהיו באירוע אך לא הצליחו למנוע את מותו; האחות תיארה קשר מיוחד עם המנוח, חרף פער הגילים הרב ביניהם, וכן תיארה את קשייה להתמודד עם אובדנו. מאז היא מתקשה בתפקוד וחשה אשמה על המשך חיי השגרה; אחיו של המנוח (שביעי בסדר האחים), נשוי ואב לשלושה ילדים, נכח באירוע ובכתב האישום תואר כי נפגע בראשו. בעניין פציעתו אמר, כי לא נזקק לטיפול רפואי וכי לא סבל ממגבלה כלשהי בעקבות פציעתו. ניכר כי מאז האירוע הוא מתמודד עם תסמינים פוסט טראומטיים, מתקשה בעבודתו ובהתנהלותו עם אשתו וילדיו. מותו של אחיו משליך על כל היבטי חייו. בשל אובדן תיאבון שחש מאז האירוע, הפחית באופן ניכר ממשקלו; אח נוסף (התשיעי בסדר האחים), שאף הוא נכח באירוע ונפצע בראשו, אך לא נזקק לטיפול רפואי, הוא רווק. היה קרוב למנוח בגיל ולכן הקשר ביניהם היה קרוב. מאז מתקשה לשאת את האובדן ולחזור לשגרת חיים ולעבודה, אך עושה כן בשל הצורך לסייע בפרנסת המשפחה. בעקבות האירוע, עבר לגור בחברון; צעיר האחים, אף הוא נכח באירוע ואף נפצע במהלכו. בעקבות פציעתו נזקק לניתוח להכנסת פלטינה לרגלו. עבר שיקום שנמשך כשלושה חודשים בבית הוריו (לא הוצגו מסמכים רפואיים). גם הוא סיפר על הקושי להתמודד עם האובדן, אך לאחר האירוע עזב את בית הוריו ועבר לחברון, שם הוא עובד בעסק לטלפונים ניידים.

39. בסיכום התסקיר פורט שוב הכאב הקשה של משפחת המנוח בעקבות מותו, תחושותיה הקשות של המשפחה בעקבות הסדר הטיעון, המציפים בבני המשפחה תחושות תלישות וקיפוח בשל מעמדם המוחלש וכן תחושתם כי הם זקוקים להכרת בית המשפט ולהכרת הנאשמים בנזקם הכבד. על רקע אלו, הומלץ כי הנאשמים יחויבו בין השאר, לפצות את משפחת המנוח בסכום משמעותי.

הראיות לעונש מטעם המאשימה

40. עדותו של מר מוניר בדאוור כארמה, אביו של המנוח: בעדותו סיפר על הצער שנגרם למשפחה בעקבות מות בנו, ובמיוחד בשל כך שהמוות נגרם בשל שטיפת רכב. לדבריו, אילו נפטר "בגלל אדמה או כבוד המשפחה, אני לא אהיה עצוב עכשיו, אבל בגלל שטיפת רכב הוא הלך? בגלל שטיפת רכב הוא הלך, זה עצוב" (עמ' 516, שורות 21-23). כאבו נובע גם מכך שיום אחד הנאשמים ישוחררו מהכלא, ואילו בנו שנפטר, לא יחזור. הוא אף אמר כי הוא מתקשה לראות את בני המשפחות של הנאשמים רואים עכשיו את בניהם, בעוד הוא נזכר בכאב בבנו. כן סיפר על כך שמאז מות הבן, המשפחה מתקשה לחזור לשגרה.

אבי המנוח אף סיפר על ה'עטווה' שנערכה עם משפחת בדראן. לדבריו, משמעותה היא שאביהם של האחים בדראן (הנאשמים 1, 3 ו-5) הודה שבניו הם אלו שהרגו את בנו. במסגרת ה'עטווה' שולם סך 115,000 דיןר, אשר לדבריו, מורכב מסך 100,000 דיןר (בהתחלה שולם 95,000 דיןר ולאחר מכן עוד 5,000 דיןר), בשל מות הבן והיתר, בסך 15,000 שולמה לאלו שנפצעו (עמ' 518-519). לשאלת בית המשפט הבהיר, שאת הכסף שילם אביהם של נאשמים 1, 3 ו-5 (עמ' 520), אך הוסיף שהוא רוצה להחזיר את הכסף ששולם (עמ' 521, שורות 14-18). בהמשך הוצג לו מסמך והוא נשאל אם זו ה'עטווה', אך טען שהוא עצמו לא ראה את המסמך שנערך באמצעות נכבדים (עמ' 521 שורה 23 עד עמ' 522).

41. גיליון הרשעות קודמות של הנאשם 4 (אכרם רג'בי): שלוש הרשעות קודמות: משנת 2011 בעבירות של קשירת קשר לפשע, גניבה בנסיבות מיוחדות, הסעת שוהה לא חוקי ושתי עבירות של הפרת הוראה חוקית. הושתו 26 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, קנס ופסילת רישיון נהיגה; משנת 2012 ב-8 עבירות של גניבת רכב, 4 עבירות של החזקת כלי פריצה לרכב, מסחר ברכב או בחלקי רכב גנובים, והסעת שוהה לא חוקי. הושתו 18 חודשי מאסר בפועל ומאסר מותנה; מאפריל 2018 בעבירה של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו. הושתו 31 ימי מאסר, מאסר מותנה, קנס, פסילת רישיון נהיגה ופסילה מותנית.

42. גזר הדין בעניין השותף של הנאשם 4 (ה'אחר') באישום הראשון בהליך שצורף: תיק 7863/18 בבית המשפט הצבאי ביהודה, התביעה הצבאית נ' של זוהיר אסמעיל קוואסמה, מיום 24.9.2019 (כבוד השופטת רס"ן לידור דרכמן) (להלן - גזר הדין בעניין השותף קוואסמה). הורשע לאחר שמיעת ראיות בעבירה של סחר בציד מלחמתי (סעיפים 233(ב) ו-199ג בצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] [יהודה והשומרון] (מס' 1651, התש"ע-2009). נקבע מתחם עונש בין 20 ל-40 חודשי מאסר. בהתחשב בהרשעותיו הקודמות הרבות, בהן גם עבירות נשק, היותו נשוי ואב לילדים שנסיבות משפחתו קשות, הושתו עליו 32 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה וקנס בסך 15,000 ₪.

הראיות לעונש מטעם הנאשמים - מסמכים

43. מטעם הנאשם 1 (אנס בדראן):

מכתב מקצינת אסירים בבית המעצר הדריים, מיום 30.7.2019 והשלמה מיום 28.10.2019: שוהה באגף מתקדם, לומד במסגרות החינוכיות ומועסק בחוליית האגף. התנהגותו תקינה ללא עבירות משמעת. נקי מסמים. השתתף במספר בקבוצות טיפוליות בנושאי שינוי דרכי התנהגות (שינוי דפוסים; השינוי מתחיל בי; ניהול כעסים; ביבליותרפיה; תקשורת בין-אישית). משתתף במערך החינוך וההשכלה בכיתות מכינה ובחוגי מחשבים וקיימות. סיים קורס קונדיטוריה בהיקף 50 שעות (בחודשים יוני-יולי 2019) מטעם 'מכללת עתיד בתל-אביב', וקורס לחיפוי קירות (בדצמבר 2018) מטעם מכללת אלקטריק בחדרה (צורפו תעודות).

מסמכים בעניין קורסים ומכתבים: תעודות על סיום הקורסים הנזכרים שנלמדו במסגרת שב"ס; תעודה על לימודי קולינריה מטעם 'נוטר-דאם' בין השנים 2012-2014, בצירוף מכתבים; אישורי עבודה ומכתבים ממעסיקים קודמים (אישור על עבודה במלון 'המלך דוד' מאפריל עד אוגוסט 2014); מכתב המלצה ממר מאבי לוי, ממסעדת שף 'המוציא' בירושלים, שם עבד כשנה, תפקד ברמה גבוהה והיה אחראי ומסור; אישור והמלצה מחברת 'ג.א.ש גבס', שם עבד מיולי עד אוקטובר 2017; תלושי שכר המעידים על עבודה בשנים 2015-2016 במלון במעלה החמישה.

44. **מטעם הנאשם 2 (מוסטפא בדראן):**

מכתב משב"ס (בית המעצר רימונים), מיום 28.4.2019, הכולל דו"ח ריאיון תקופתי: הנאשם 2 הוא עצור חיובי וממושמע, מתפקד כאחראי חוליה לשביעות רצון הסוהרים הממונים. השתתף בשתי קבוצות טיפוליות (שליטה בכעסים; כישורי חיים). נקי מסמים. מדו"ח הריאיון התקופתי עלה כי הביע צער על מעשיו, רצון לעבור את המעצר בצורה שקטה וללא בעיות ולשוב אל משפחתו.

מכתב הערכה ממקום עבודה: מכתב הערכה (ללא תאריך) מחברת 'קרז שירותי ניקיון ואחזקה בע"מ', שבה עבד במשך כשלוש שנים (לא צוינו תאריכים).

45. **מטעם הנאשם 3 (מחמד בדראן):**

מכתבי המלצה: אישור והמלצה מחברת 'ג.א.ש גבס', שם עבד מיולי 2016 עד אוקטובר 2017 ותלושי שכר.

46. **מטעם הנאשם 4 (אכרם רג'בי):**

מכתבה של קצינת אסירים בבית המעצר הדריים, מיום 10.9.2019: הנאשם 4 שוהה באגף מתקדם, מועסק בחוליית האגף, ללא עבירות משמעת. נקי מסמים השתתף בקבוצות טיפוליות (ניהול כעסים; אדלר; כישורי חיים; התמודדות עם מעצר; השינוי מתחיל בי).

47. **מטעם הנאשם 5 (ויסאם בדראן):**

מסמכים בעניין קורסי הכשרה, מכתבים ומסמכים ממעסיקים: מכתב המלצה והערכה מיום 20.6.2019 מ'א.ש. שירותי גינון ניקיון ואחזקות', שלפיו עבד במשך מספר שנים בחברה זו לשביעות רצונם; מכתב מ'גן אלג'יל אלואעד בע"מ'; תעודה ואישור על לימודים ברשת עמל 1 בשנים 2008-2009; אישור ומכתב המלצה בעניין עבודה בחברת 'ג.א.ש גבס' בין אוגוסט 2011 לאוקטובר 2017 ותלושי שכר ממקום עבודה זה.

ראיות ועדויות נוספות לעונש מטעם הנאשמים 1, 3 ו-5 - עדים ומסמכים

48. **עדויות של מר טהא נאסר, מנהל עבודה בחברת הפקת אירועים:** זה כעשרים ושבע שנה עובד בחברה המפיקה אירועים גדולים ובין השאר, כנסים של משרד ראש הממשלה, בית הנשיא, מוזיאונים ואירועים של נציגים מחו"ל וכדומה. סיפר כי במועד מתן עדותו, מתקיים אירוע במגדל דוד, שהוא שותף להפקתו. לדבריו, לא כל אחד יכול לעבוד בחברה, אך שלושת האחים בדראן (הנאשמים 1, 3 ו-5) עבדו אצלם בעבודה טכנית, הכוללת בניית במות, הרכבת מערכות הגברה ומערכות תאורה, והוא סומך עליהם. גר בבית חנינה בשכונת להוריהם (קודם למעברם לקלנסואה) וגם מכך היכרותו אותם.

49. **עדויות של מר איברהים עווידה, מנהל עבודה ב'חברת ג.א.ש':** במשך תקופות ממושכות שלושת האחים בדראן (הנאשמים 1, 3 ו-5) עבדו אצלו בחברה, העוסקת בבניה קלה ומתועשת, הבונה גנים, כתות לימוד, מבנים עבור משרד הביטחון ועוד. הנאשם 5 (וויסאם) עבד אצלם כשש שנים, אך גם אחיו עבדו במשך תקופות קצרות. מכיר אותם גם מכך שהיו שכנים ולדבריו, הם עובדים אחראיים, טובים ומסורים.

50. **מסמכים בעניין פציעתו של איברהים בדראן, אביהם של הנאשמים 1, 3 ו-5:** איברהים בדראן נפצע במהלך האירוע נושא האישום העיקרי. בקשר לפציעתו הוגשו תמונות, מסמכים רפואיים ואישור על הגשת תלונה במשטרה.

ז. טענות הצדדים בעניין העונש

עיקרי טענות באת-כוח המאשימה, עו"ד רות קודינסקי

51. **הסדר הטיעון:** באת-כוח המאשימה הבהירה כי חרף חומרת הנסיבות, בעת גיבוש הסדר הטיעון נשקלו הקשיים הראייתיים והקושי בניהול ההוכחות. אשר לעונש אשר בהתאם להסדר הטיעון המאשימה עותרת להשית על הנאשמים 1, 2 ו-5 הבהירה, כי אין מדובר בענישה מרבית הולמת, אלא בענישה הראויה והמתאימה לכל אחד מנאשמים אלו, המגלמת את כל השיקולים שנשקלו לגבי כל אחד מהם, ובין השאר אלו: הראיות ועוצמתן; המשמעות של ניהול הוכחות; העובדה שהחקירה החלה ברשות הפלסטינית, לרבות הקשיים הראייתיים הנובעים מכך; החיסכון המשמעותי בזמן השיפוטי לנוכח הסדר הטיעון; הנסיבות המקלות לגבי כל אחד מהנאשמים, שעליהם עמדה ההגנה במהלך המשא ומתן.

52. **חומרת נסיבות האישום העיקרי:** בעניין זה נטען, כי דובר במצב שבו ויכוח על אופן שטיפת רכב, שהוא ללא ספק עניין פעוט ואירוע של מה בכך, הסלים למצב שבו לטענת באת-כוח המאשימה, חבורת אנשים יוצאת אלי קרב להשבת "כבודו האבוד" של בן משפחתם, הנאשם 3. שלושה בני משפחה נטלו נשק חם ולא היססו להשתמש בו כלפי הנוכחים במקום, בהם בני משפחת כראמה, שהיו מולם. כך, באמצע היום, חבורת אנשים הצטיידה בנשק חם וירתה אל עבר אנשים אחרים, בלי לבחון בכמה אנשים עלולים היו לפגוע או פגעו בפועל, ובלי לבחון את הנזק החמור העשוי להיגרם. באת כוח המאשימה טענה, כי מדובר במעשים חמורים מאד, כך שאפילו אלמלא התוצאה הטרגית, היו אלו מעשי בריונות אלימה והפחדה, אשר חומרתם הרבה נובעת מעצם המעשים ובמיוחד מהתוצאה הקשה של מות המנוח. עם זאת הוסיפה, כי חלקם של הנאשמים 1, 2 ו-5 הוא מסייעים לעבירת ההריגה, בשונה מחלקו של המבצע העיקרי.

53. **הערכים החברתיים הנפגעים מהעבירות:** באת-כוח המאשימה עמדה על כך שבעוברים את העבירות שבהן הורשעו, פגעו הנאשמים בערך החברתי של קדושת חיי אדם. אשר לעבירה של החזקה בנשק שאינו מורשה הוסיפה, כי עצם הקלות שבה נשק זה מגיע לידיים לא מורשות, פוגעת בביטחון האישי, בתחושת הביטחון ובשלטון החוק. כן הפנתה לדברי בית המשפט העליון בכל הנוגע לחומרת עבירות אלימות קשות הנעברות תוך שימוש בנשק, כפי שבא לידי ביטוי בין השאר, בפסקי הדין הבאים, שהוגשו גם לעניין מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות אלו:

ע"פ 4038/14 מדינת ישראל נ' אבו עאבד (15.7.2014) (להלן - **עניין אבו עאבד**) - בתו של הנאשם 2 התקשרה אליו ודיווחה שבני משפחה אחרת תוקפת את משפחתם באמצעות נשק קר. הוא הגיע עם אחיו, הנאשם 1 והשניים שלפו נשק החלו לירות ופצעו תשעה אנשים. שניהם הורשעו בעבירות חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, החזקת נשק, נשיאת נשק וירי באזור מגורים. בית המשפט הדגיש את חומרתם הרבה של עבירות אלימות הנעברות תוך שימוש בנשק חם, את חומרת העבירות של החזקת נשק ללא היתר ואת הצורך להחמיר בענישתם של עוברי עבירות אלו. לנאשמים אין הרשעות קודמות. עונשם הוחמר בערעור, תוך הדגשה כי בית המשפט אינו ממצה עמם את הדין, מאחר שאחד כבר שוחרר והשני עמד להשתחרר. עונשו של הנאשם 1 הוחמר מ-4 ל-13 חודשי מאסר בפועל ושל הנאשם 2 הוחמר מ-9 חודשים ל-24 חודש.

ע"פ 4344/18 ג'אבר נ' מדינת ישראל (16.8.2019) (להלן - **עניין ג'אבר**) - על רקע ריב משפחתי ירה הנאשם לעבר אביו של המתלונן ופצע את המתלונן ברגלו, שכתוצאה מכך נשברה. הנאשם הורשע על-פי הודעתו במסגרת הסדר טיעון בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה (סעיף 329) ובנשיאת נשק והובלתו. לחובתו הרשעות קודמות. הושת עליו עונש של 5 שנות מאסר.

ע"פ 5717/14 מדינת ישראל נ' גדבאן (2.12.2014) (להלן - **עניין גדבאן**) - על רקע חשדו של הנאשם כי חברו פגע בשמו הטוב, ירה הנאשם לאוויר ולקרקה בכיוון שבו היה חברו, הנפגע. אחד הקליעים שנורו לקרקע פגעו ברגלו של הנפגע. הורשע בעבירות של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות ובנשיאת נשק והובלתו. בית המשפט עמד על חומרת העבירות שנעברו תוך שימוש בנשק שפוטנציאל פגיעתו רב, ואף מועצם אם צד אחד מחזיק נשק חם. לנאשם היו הרשעות קודמות, אך לא בעשור שקדם לגזירת דינו. עונש המאסר הוחמר מ-20 חודשי מאסר בפועל ל-30 חודשי מאסר.

ע"פ 1928/15 אלהוזייל נ' מדינת ישראל (8.6.2016) (להלן - **עניין אלהוזייל**) - בין משפחת הנאשם למשפחת הנפגעים היה סכסוך ממושך. בעת נסיעתו במקביל למכונית שבה היו הנפגעים, דימה הנאשם שראה אקדח בידי אחד מהם. הוא שלף את נשקו, שהחזיק ברישיון, וירה לעבר הנפגעים. אחד נפצע באורח קשה מאד ואחד באופן שטחי. הנאשם, נעדר הרשעות קודמות, הורשע על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות ובפציעה בנסיבות מחמירות. עונשו הופחת מ-7 ל-5.5 שנות מאסר.

54. **מדיניות הענישה הנוהגת בעבירת סיוע להריגה:** באת-כוח המאשימה טענה, כי הרשעה בעבירה של סיוע להריגה אינה נפוצה ומטבע הדברים, ישנה בעייתיות בהרשעה בעבירה זו. עם זאת הוסיפה, כי היו בעבר היו מקרים שבהם נאשמים הורשעו בעבירה זו. בכלל זה, גם במקרים הבאים:

תפ"ח (מחוזי ת"א) 45563-09-14 מדינת ישראל נ' בן-ברדה ואשתו (22.5.2017) (להלן - **עניין בן-ברדה**) - שני הנאשמים הורשעו על-פי הודאתם במסגרת הסדר טיעון. הנאשם 1 הורשע בהריגה והנאשם 2 הורשע בסיוע להריגה ובשיבוש מהלכי משפט. בעניין הנאשם 2 נקבע מתחם עונש בין 6 ל-10 שנות מאסר. לנאשם זה לא היו הרשעות קודמות, אך התסקיר בעניינו היה שלילי ואף נשקלה עובדת הימלטותו לחו"ל. בשל עבירת הסיוע להריגה הושתו עליו 7 שנות מאסר וכן מאסר מצטבר למשך 6 חודשים בשל העבירה של שיבוש מהלכי משפט וזאת לצד מאסרים מותנים.

ע"פ 2638/10 פלוני נ' מדינת ישראל (24.3.2011) (להלן - **עניין ע"פ 2638/10 פלוני**) - הרשעת קטין בן 15 בעבירת הריגה הומרה להרשעה בעבירה של סיוע להריגה. הוא החזיק בידו סכין שלא נשלפה, אך הכה את המנוח בזמן ששותפו לעבירה דקר אותו. עונשו הועמד על 5 שנות מאסר.

ע"פ 1630/14 אבו שנדי נ' מדינת ישראל (4.12.2014) (להלן - **עניין אבו שנדי**) - אירוע שהתפתח בשל העלבת אמו של המנוח, גרר חילופי דברים וירי בנשק. שני המערערים הורשעו על יסוד הודאתם במסגרת הסדר טיעון. המערער 1 הורשע בסיוע להריגה והמערער 2 הורשע בעבירת הריגה. על המערער 1 הושת עונש מאסר למשך 12 שנה ועל הנאשם 2 הושתו 16 שנות מאסר. זאת לצד מאסרים מותנים ופיצויים להורי המנוח.

ע"פ 6391/12 מסארווה נ' מדינת ישראל (26.3.2013) (להלן - **עניין מסארווה**) - המערער הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירה של סיוע להריגה ובסיוע לחבלה חמורה בנסיבות מחמירות. העבירה נעברה תוך ירי מנשק חם על רקע קטטה, אך המערער לא היה היורה. הסדר הטיעון כלל הסכמה שהמאשימה תעתור לעונש של 12 שנות מאסר ואילו ההגנה לא תוגבל בטיעוניה. על המערער הושתו 12 שנות מאסר. הושתו 8 שנות מאסר, מאסר מותנה ופיצויים למשפחת המנוח.

תפ"ח (מחוזי נצרת) 35178-12-15 מדינת ישראל נ' קרספיל (28.3.2017) (להלן - **עניין קרספיל**) - הנאשמים הודו והורשעו במסגרת הסדר טיעון. הנאשם 1 בעבירה של סיוע להריגה והנאשם 2 הורשע הריגה. שניהם גם הורשעו בעבירה של שיבוש מהלכי משפט. נקבע כי מתחם העונש לעבירה של סיוע להריגה הוא בין 6 ל-8 שנים. על הנאשם 1 הושתו 6 שנות מאסר בפועל, מאסר מותנה ותשלום פיצוי למשפחת המנוח.

55. **השפעת תיקון חוק העונשין (תיקון מס' 137) בעניין עבירות ההמתה על המקרה הנדון:** חוק העונשין (תיקון מס' 137), התשע"ט-2019 (ס"ח 2779, ד' בשבט התשע"ט, 10.1.2019) (להלן גם - **תיקון מס' 137**) נכנס לתוקף ביום 10.7.2019, לאחר מתן הכרעת הדין בעניין הנאשמים וקודם למתן גזר הדין. בשל כך ובעקבות טענותיו של בא-כוח הנאשם 2 בעניין השפעת התיקון על עונשם של הנאשמים, התבקשו הצדדים להשלים את טענותיהם בעניין זה בכתב (החלטה מיום 23.10.2019).

בטיעוניה בעל-פה ובהשלמת טענותיה בכתב (מיום 3.11.2019), טענה באת-כוח המאשימה, כי עוד בטרם הוגשה ההודעה על הסדר הטיעון הבהירה (בדיון מיום 26.3.2019, בעמ' 501), כי היסוד הנפשי שיוחס לנאשמים הוא אדישות, כפי שנגזר מכתב האיטום המקורי, שבו היסוד הנפשי הוגדר במפורש. לטענתה, במסגרת הסדר הטיעון נשקל גם תיקון מס' 137, וכי היה ברור שבתיקון כתב האיטום, הכוונה הייתה לסיוע לעבירת הריגה שנעברה באדישות. לפיכך אין לאפשר ניסיון לטעון כי היסוד הנפשי של הנאשמים היה אחר, בקלות דעת, מאחר שטענה זו כלל לא הועלתה במסגרת המשא ומתן לקראת הסדר הטיעון. לטענתה, יש לדחות כל טענה בדבר יסוד נפשי שאינו אדישות, בהיותה חורגת מהסדר הטיעון. עוד הוסיפה, כי המאשימה "מודיעה כי היא אינה צד להסדר הטיעון ה'חדש' שהוצג" במסגרת טיעוני הנאשמים.

56. **הנסיבות הקשורות במעשי העבירה:** בעניין זה טענה באת-כוח המאשימה, כי מעשיהם של כל הנאשמים מעידים על כך שלאירוע קדם תכנון, הצטיידות של מי מהנאשמים בנשק, והתארגנות. הנאשמים התכנסו במסעדה, התקשרו לאחרים ובסופו של דבר לאחר תיאום כזה או אחר, הגיעו כולם אל זירת האירוע. בהקשר זה הפנתה לתיאור בפסקאות 6 ו-8 בכתב האיטום המתוקן, בעניין ההצטיידות של מי מבין הנאשמים, כל אחד לפי חלקו. לטענתה, מטרתם הייתה משותפת. כל הנאשמים חזרו אל המקום בשל הכאת הנאשם 3 ולאחר שהנאשמים 1, 2 ו-5 הצטיידו, כל אחד בשלב אחר, בנשק.

הנאשם 1 הביא עמו את הנשק על הקטנוע וכן הביא עמו את הנאשם 2. חלקו של הנאשם 1 אף ניכר בכך שעם כניסתו למקום האווירה הסלימה והעימות החרף באחת. אמנם קודם לכן היה נשק במקום, אך לא השתמשו בו. הנאשם 1 היה מי שהוציא את הנשק ומסר אותו לנאשם 2. אשר לנאשם 5, לא ברור מתי נטל את האקדח לידי, אך הוא הגיע למקום באופן עצמאי. כך הפך סכסוך של מה בכך לשטח אש, שבו ירו, בעוד הנזק הגלום בירי במקום שבו היו אנשים רבים היה עצום. חומרת מעשיהם של הנאשמים 2 ו-5 מתבטאת אף בכך שהמשיכו בירי גם במהלך נסיגתם מהזירה.

57. **הנזק שנגרם מהעבירות:** המאשימה הדגישה כי כתוצאה מהמעשים קופחו חייו של אדם צעיר שהיה בן 21 במותו. המאשימה עמדה על תכונותיו הטובות, כפי שהובא מפי בני המשפחה בתסקיר קורבן העבירה ועל כך שסופר כי היה בחור טוב ורציני, בעל חוש הומור שאיחד את המשפחה. מתסקיר זה ומדברי אביו של המנוח עלה, כי אובדנו קשה מאד למשפחתו. למותו השלכות רבות וקשות על כל בני המשפחה במישורים רבים ובין השאר, במישור הכלכלי, התעסוקתי, ובעיקר הנפשי. מלבד המנוח, נפצעו בדרגות חומרה שונות עוד שלושה מאחיו, מנסור, אמין ומעמון. פציעותיהם לא היו קשות, אך לנוכח אופן התנהלות האירוע והירי, עלול היה האירוע להסתיים עם פציעות קשות יותר ואף אבדות נוספות בנפש. באת-כוח המאשימה הטעימה כי לא רק אובדן המנוח קשה למשפחה, אלא גם העובדה שאמו ואחיו חזו במותו, בעודו גוסס בידיה של אמו, שהגיעה למקום.

באת כוח המאשימה עמדה על כך שבשל הנסיבות הקשות האמורות, משפחת המנוח התנגדה להסדר הטיעון. שתי המשפחות, משפחת המנוח ומשפחת הנאשמים, עודן מצויות ביריבות עמוקה וקשה, כפי שניתן היה להתרשם מעדותו של אביו של המנוח ומהאמור בתסקיר קורבן העבירה. השלכות אלו, מעורבות של רבים בסכסוך הדמים ובעיקר החשש שיעורר "סבב דמים נוסף", אף הם בגדר נזק חמור שנגרם כתוצאה ממעשי הנאשמים, אשר לטענת המאשימה, אף אותו יש לשקול.

58. **מתחם העונש ההולם והענישה בתוך המתחם בעניין הנאשמים 1, 2 ו-5 - כללי:** לנוכח האמור טענה המאשימה, כי על מתחם העונש בעניין הנאשמים 1, 2 ו-5, להיות בין 7 ל-12 שנות מאסר בפועל.

באשר לרמת הענישה בתוך מתחם העונש טענה, כי לשלושת נאשמים אלו אין הרשעות קודמות, הם הודו בבית המשפט ובכך חסכו זמן שיפוטי יקר ורב. הודו רק כשנה וחצי לאחר שמשפטם החל ולאחר שמיעת עדים, אך בשלב שבו הודו, פרשת התביעה עוד הייתה רחוקה מסיום.

59. **בעניין עונשו של הנאשם 1:** באת-כוח המאשימה הפנתה אל התסקיר בעניינו, שלפיו הכיר באחריותו המלאה למעשיו, הביע חרטה על הפגיעה באחר ועל המחיר שמשלמים גם בני משפחתו לנוכח מעשיו. עם זאת הוסיפה, כי בתסקיר תוארו גם גורמי הסיכון הנעוצים באופיו של האירוע החמולתי, שאליו נלוותה סולידריות משפחתית על כל הסכנה הכרוכה בכך.

אשר להרשעת הנאשם 1 בעבירה של רכישת נשק, הפנתה לעניין ע"פ 4945/13 מדינת ישראל נ' סלימאן (19.1.2014) (להלן - **עניין סלימאן**). שם נקבע מדרג ענישה לעבירות נשק וכי על מתחם העונש בעבירה זו להיות בין 12 ל-36 חודשי מאסר בפועל. מאחר שהנאשם 1 הורשע רק ברכישת נשק ולא בנשיאת נשק, מבוקש כי ייקבע לגבי עבירה זו מתחם עונש בין 10 ל-24 חודשי מאסר בפועל. בהתאם לכך ביקשה המאשימה כי עונשו של הנאשם 1 בשל העבירות שבהן הורשע יהיה 8 שנות מאסר.

60. **בעניין עונשם של הנאשמים 2 ו-5:** על-פי התסקיר, נראה כי הנאשם 2 מתקשה להכיר באחריותו. הוא טען שירה באוויר מתוך כוונה להפסיק את העימות. מתואר אדם בעל יכולות, אך גם בעל דפוסי נוקשות וקושי לעמוד על הבעייתיות הרבה שהייתה בהתנהלותו, דבר המציב אותו ברמת סיכון להישנות העבירות. המאשימה עתרה להעמדת עונשו על 6 שנות מאסר, תוך הבחנה בין חלקו באירוע לחלקם של האחרים, גם מבחינת היסוד העובדתי וגם מבחינת היסוד הנפשי. כך גם לגבי חלקו של הנאשם 5, שלבקשתו לא הוגש תסקיר, ועליו ביקשה המאשימה כי יושת עונש של 7 שנות מאסר.

61. **מתחם העונש ההולם והענישה בתוך המתחם בעניין הנאשם 3 והנאשם 4 בקשר לאישום העיקרי - כללי:** באישום העיקרי הואשמו הנאשמים 3 ו-4 בעבירה של ניסיון פגיעה בנסיבות מחמירות. הערך החברתי המוגן הוא קדושת החיים והערך של שמירה על שלמות הגוף. בהקשר זה יש לשקול את העובדה שהסיכון הנשקף ממי שהצליח להגשים את כוונתו לפגוע באחר, אינו שונה מזה שלא הצליח בכך. גם הניסיון וגם העבירה המושלמת פוגעים באותם

ערכים חברתיים מוגנים ואף חומרת פגיעתם בערכים אלו זהה. לכן טענה כי אף אין הבחנה ברמת הענישה לגבי שני המקרים.

אשר למתחם העונש בשל עבירה של ניסיון פציעה בנסיבות מחמירות ובעניין מדיניות הענישה הנוהגת, הפנתה המאשימה אל פסקי הדין הבאים: ע"פ 6873/13 פלוני ב' מדינת ישראל (19.6.2006) (להלן - **עניין ע"פ 6873/13 פלוני**) - הנאשם הולם בחוזקה באמצעות חפץ בראשה של המתלוננת-אשתו. נקבע כי מתחם העונש בשל הרשעה בעבירה של פציעה בנסיבות מחמירות הוא בין 15 ל-30 חודשי מאסר בפועל. בשל הרשעותיו הקודמות, הועמד עונשו של על 24 חודשי מאסר בפועל; ת"פ (מחוזי נצרת) 6009-06-12 מדינת ישראל ב' חבשי (5.2.2013) (להלן - **עניין חבשי**)- על רקע ויכוח בענייני עבודה שהסלים לאלימות, חתר הנאשם את המתלונן באמצעות סכין לאורך גבו. נקבע מתחם עונש בין 9 ל-18 חודשי מאסר בפועל והושתו 12 חודשי מאסר בפועל; ע"פ 11383/05 גרבאן ב' מדינת ישראל (19.6.2006) (להלן - **עניין גרבאן**) - הנאשם דקר את המתלונן בגבו וכתוצאה מכך נגרמו נזק בבית החזה ופציעה בריאה. על הנאשם, צעיר בן 21, נעדר הרשעות קודמות שהתסקיר בעניינו היה חיובי, הושתו 14 חודשי מאסר בפועל.

62. **בעניין עונשו של הנאשם 3:** המאשימה טענה כי יש לראות בו את מחולל האירוע, את מי ש"הבטיח" למשפחת כראמה שהם יחזרו אל מקום שטיפת כלי הרכב. הוא אמר, שאם הם "גברים" שיחכו, והלך עם חברו אל בני משפחתו שהיו במסעדה, כדי לחזור אל המקום ולהתעמת עם משפחת כראמה. בדרכו, התקשר לאחיו, הנאשמים 1 ו-5 וסיפר שהיכו אותו. בהמשך הצטייד בנשק קר, באלה, חבר לאנשים נוספים ועם הנאשם 4, שהסיע את החבורה, חזרו אל המקום.

המאשימה טענה, כי לגבי הנאשם 3 נשקלו ההתגרות כלפיו ופציעתו בשלב הראשון של האירוע. עם זאת, היה לו די זמן להירגע ולחשוב על מעשיו. במקום לעשות כן, אסף את בני משפחתו שחזרו בכוחות נרחבים מתוך מטרה להתעמת וכדי לתבוע את עלבונו. לטענתה, חזרתו אל הזירה הייתה פרובוקטיבית ונועדה ליצור את העימות. מנגד, יש לשקול גם את העובדה שבפועל, לא נעשה שימוש בנשק הקר ואף האלימות המתוכננת מצדו, לא יצאה לפועל. בשל המנעד בענישה לגבי העבירה שבה הורשע, הנובע משוני בין חומרת האירועים, מבוקש לקבוע שמתחם העונש בעניינו של הנאשם 3 הוא בין 6 ל-24 חודשי מאסר בפועל.

בתוך המתחם יש לשקול את העובדה שהנאשם 3 נחבל בשלב הראשון של האירוע, ואין לחובתו הרשעות קודמות. מהתסקיר בעניינו עולה כי הסיכוי להישנות התנהגות אלימה מצדו נמוך. זאת לנוכח הכרתו המלאה באחריותו, פגיעתו בעקבות המעצר, הסבל שנגרם לו בשל ייסורי המצפון התוקפים אותו וכי אינו מוצא מנוחה לעצמו בשל תחושתו כי הוא אחראי לאירוע ולתוצאה של מות המנוח. לפיכך עתרה המאשימה לקבוע כי על עונשו של הנאשם 3 יהיה בשליש התחתון של מתחם העונש.

63. **בעניין עונשו של הנאשם 4 בקשר לאישום העיקרי:** לעומת הנאשם 3, לחובת הנאשם 4 שלוש הרשעות קודמות. מהתסקיר בעניינו עולה כי הוא מתקשה להכיר באחריותו, מתקשה בוויסות דחפים וכי גישתו קורבנית. עם זאת, נשקלו נסיבותיו האישיות ובכללן, מחלת בתו התינוקת. לפיכך גם לגביו ביקשה המאשימה כי עונשו בכל הנוגע לאישום העיקרי יהיה בשליש התחתון של מתחם העונש.

64. **בעניין עונשו של הנאשם 4 בקשר להליך שצורף:** במסגרת ההליך שצורף הורשע הנאשם 4 בעבירה של סיוע לעסקה אחרת בנשק ובעבירה של עסקה אחרת בנשק. המאשימה טענה, כי יש לשקול את הערכים המוגנים שנפגעו מעבירות אלו, שהם הגנה על שלמות הגוף, על חיי אדם ועל הביטחון האישי והציבורי. מכירת כלי נשק לגורמים לא ידועים, גורמים לסיכון רב, כפי שעמד על כך בית המשפט העליון בפסיקה רבה ובין השאר, בעניין ע"פ 8045/17 בראנסי נ' מדינת ישראל (16.8.2018) (להלן - **עניין בראנסי**), שבו נדונו שמונה ערעורים ועונשיהם של נאשמים רבים שעברו עבירות נשק. פסק-דין זה מתווה מדיניות ענישה בעבירות נשק ובכללן עבירות סחר בנשק. במסגרתו חזר בית המשפט העליון על מדיניות הענישה המחמירה לגבי עוברי עבירות נשק, על הצורך להחמיר בעונשיהם, וכן הודגש עיקרון אחידות הענישה לנוכח העובדה שדובר במערערים שעברו עבירות דומות שבהן היה מעורב אותו סוכן משטרה.

בשל הצורך באחידות בענישה, הפנתה המאשימה לענישה בעניין נאשם נוסף שהורשע בעבירות נשק במסגרת הפעלת אותו סוכן שלו מכר הנאשם 4 את הנשק: ת"פ (מחוזי ירושלים) 21971-07-18 מדינת ישראל נ' גווילס (17.2.2019) (כבוד השופט א' אברבנאל), שאושר בע"פ 2293/19 גווילס נ' מדינת ישראל (27.6.2019) (כבוד השופטים ע' פוגלמן, מ' מזוז ו' וילנר) (להלן - **עניין גווילס**). בגזר הדין נדון עונשם של שלושה נאשמים שהורשעו בעבירות נשק. הנאשם 1 הורשע בעבירת סחר בנשק בקשר לאקדח ובניסיון לקשירת קשר לפשע בקשר לרובה סער מסוג M-16. מתחם העונש לגביו נקבע בין 30 ל-60 חודשי מאסר ועונשו הועמד על 33 חודשי מאסר; הנאשם 2 הורשע בעבירות של סחר בנשק, נשיאת נשק והובלתו ובקשירת קשר לפשע, בשל מעורבותו בשתי עסקאות בקשר לאקדח ובקשר לרובה, נקבע שמתחם העונש הוא בין 36 ל-72 חודשי מאסר והושתו עליו 36 חודשי מאסר; הנאשם 3 הורשע בעבירות סיוע לניסיון סחר בנשק ובנשיאת נשק והובלתו בקשר לרובה סער. נקבע מתחם עונש בין 24 ל-48 חודשי מאסר והושתו עליו 24 חודשי מאסר. על שלושתם הושתו גם קנסות ומאסרים מותנים.

בעניין חומרת הנסיבות הקשורות במעשיי העבירות טענה המאשימה, כי הנאשם 4 הורשע בקשר לשתי עסקאות של מכירת רובה, שזו נסיבה חמורה מסחר באקדח; אחד מרובי M-16 שבקשר אליהם הורשע, שימש לעבירות שנדונו באישום העיקרי; תמורת הרובים שולמו סכומים גבוהים (40,000 ₪ באישום הראשון ו-43,000 ₪ באישום השני); חומרת הנזק מתעצמת מאחר שדובר בסוג נשק בעל פוטנציאל לנזק ממש; מעורבות הנאשם 4 בעסקאות לא הייתה אקראית, אלא הוא הראה התמצאות בכלי הנשק, יכולת להשיגם בקלות ומעורבות ללא היסוס בעסקאות. לפיכך ובהתאם למדיניות הענישה הנוהגת, עמדת המאשימה היא כי על מתחם העונש בשל עבירות הנשק שעבר נאשם 4, להיות בין 36 ל-60 חודש.

בשל הרשעותיו הקודמות והתסקיר השלילי בעניינו ומנגד, הודאתו המהירה בכל העבירות והמצב הרפואי המורכב של בתו, ביקשה המאשימה כי עונשו ייקבע בשליש התחתון של מתחם העונש, תוך חפיפה חלקית של המתחמים בעניין העבירות בשני כתבי האישום. בהתאם לכך ביקשה שעונשו יהיה 40 חודי מאסר.

65. **ענישה נלווית:** המאשימה ביקשה כי נוסף לעונשי המאסר, יושתו על כל הנאשמים גם עונשי מאסר מותנים מוחשיים וכן קנסות ופיצוי כספי.

66. **בעניין הקנס:** במסגרת כתב האישום המקורי התבקש חילוט האופנוע שבאמצעותו הגיע הנאשם 1 לזירת

האירוע שבו היו כלי הנשק שהביא עמו, וכן את חילוט הרכב שבו הגיע נאשם 5 אל הזירה. במסגרת הסדר הטיעון הוסכם שכלי הרכב יוחזרו אל הנאשמים וחלף החילוט יבוקש קנס כספי. בסופו של דבר וכמפורט לעיל כלי הרכב לא הוחזרו (לאחר שנגנבו וניזוקו בפריצה שהייתה במקום שבו אוחסנו), אך לנאשמים הוחזר שוויים. לפיכך וכאמור, המאשימה עתרה להשית על הנאשמים קנס משמעותי.

67. **בעניין הפיצוי:** המאשימה ביקשה כי הנאשמים יחויבו בתשלום פיצוי למשפחת המנוח ולפצועים ממשפחתו, שיהלום את חומרת הנזק. בעניין הפיצוי ולשאלת בית המשפט בעניין המשקל שיש לתת לסכומים ששולמו במסגרת ה'עטווה' טענה המאשימה, במסגרת השלמת טענותיה בכתב (מיום 29.9.2019), כי יש להתחשב בתשלום ה'עטווה', אך אין בכך כדי לשלול באופן מוחלט פסיקת פיצויים לנפגעים. זאת מהטעמים הבאים: **ראשית**, לפיצוי הנפסק בהליך הפלילי (על-פי סעיף 77 בחוק העונשין), תכלית שונה מזו של תשלום ה'עטווה'. תכלית ה'עטווה', היא השגת שלום ורגיעה בין הניצים, בעוד שלפיצוי בהליך הפלילי תכליות שונות ובהן, סעד מהיר לנפגע העבירה, הכרה בסבלו, העלאת מעמד קורבן העבירה בהליך הפלילי, יסוד היטהרות לנאשם וסיוע לשיקומו (רע"פ 9727/05 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד סב(2) 802 (2007), כבוד השופטת ד' ביניש, 11-23). באותו עניין גם עמד בית המשפט על השונות בין הפיצוי הנפסק לקורבן בהליך הפלילי לבין זה הנפסק בתביעה אזרחית, וכי לנוכח שונות זו, אין בהכרח תלות בין שני סוגי הפיצויים (שם). **שנית**, הטענה כי פיצוי ששולם במסגרת הסכם סולחה מגלם את רכיב הפיצוי הפלילי נדחתה בפסיקה (למשל: ע"פ 4737/17 שחאדה נ' מדינת ישראל (24.4.2018) (להלן - **עניין שחאדה**)). **שלישית**, גם לגבי פיצוי שנפסק בהליך אזרחי נקבע כי תשלומו לצד פיצוי פלילי אינו בגדר כפל פיצוי (רע"פ 2155/18 ביבי נ' מדינת ישראל (2.5.2018) (להלן - **עניין ביבי**)).

עיקרי טענות בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5, עו"ד ירון גיגי

68. **העונש שהמדינה עותרת להשית על הנאשמים ושאלת הצורך בקביעת מתחמי ענישה:** בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 טען, כי על-פי הסדרי הטיעון בעניין הנאשמים 1 ו-5 נקבע עונש מרבי שהמדינה תוכל לבקש ("הסדר תקרה") ולכן לטענתו, אין צורך בקביעת מתחמי ענישה לגבי נאשמים אלו. לעניין זה הפנה אל גזר הדין בת"פ (מחוזי ירושלים) 57822-04-18 מדינת ישראל נ' ריפי (4.7.2019) (כבוד השופט א' רון, פסקה 2(ב)), המפנה לע"פ 2524/15 שפרנוביץ נ' מדינת ישראל (8.9.2016) (להלן - **עניין שפרנוביץ**). לטענתו, הסדר טיעון הכולל עונש מרבי מוסכם, נקבע על יסוד מערכת שיקולים שונה מזו העומדת בבסיס קביעת מתחם ענישה. זאת בשל כך שישנם שיקולים שאינם נשקלים בעת קביעת מתחם ענישה ובהם, קשיים ראייתיים, שיקולי הגנה מן הצדק או מצב שבו קביעת מתחם עונש תיצור הטיה לחומרה בקביעת העונש. מכל מקום הוסיף, אפילו ייקבע מתחם עונש לגבי הנאשמים 1 ו-3, עדיין יש לבחון את סבירות הסדר הטיעון לנוכח המתחם שייקבע, אך כאמור, לשיטתו, אין צורך בקביעת מתחמי ענישה לגבי נאשמים אלו.

69. **על העונש שיושג על הנאשמים 1, 3 ו-5 להיות ברף הנמוך:** בהמשך לאמור, בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 טען, כי לנוכח הסדר הטיעון הקובע טווח ענישה, יש לקבוע את הענישה ברף הנמוך מהטעמים הבאים: **ראשית**, אחת הסיבות העיקריות והמשמעותיות להסדר הטיעון היא הקושי הראייתי הממשי שבפניו עמדה המאשימה, אשר בין השאר נבע, מכשלים שלטענתו, נוצרו מכך שהחקירה החלה ברשות הפלסטינית ולמצער מחלקם יכול היה בית המשפט

להתרשם גם מהעדים שכבר העידו. **שנית**, יש לתת משקל לשינויים המהותיים שחלו בין כתב האישום המקורי לבין כתב האישום המתוקן. בעיקר לעובדה שאמנם אדם נהרג ואמנם יש נאשמים שהורשעו בסיוע להריגה, אך לא ידוע ולא ברור מי הוא ההורג. לכן טען, כי יש להפריד בין מות המנוח לבין היעדר קשר סיבתי בין מעשי הנאשמים לבין מותו, שהרי לא נטען כי הנאשמים הם אלו שגרמו למותו, אלא הם הורשעו רק בסיוע לכך. נעיר, כי לא רק שהמאשימה התנגדה בצדק לטענה זו, אלא כפי הובהר פעם אחר פעם במסגרת הדיון בעניין הטעונונים לעונש, כי לעניין העובדות מחייב רק כתב האישום המתוקן שבעובדותיו הודו הנאשמים. מטעם זה לא ראיתי צורך להוסיף ולפרט את העובדות כפי שהוצגו בטיעוניו של בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5.

70. **היעדר הצדקה למדרג הענישה שביקשה המאשימה:** בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 טען, כי לנוכח עובדות כתב האישום המתוקן, אין הצדקה למדרג הענישה שביקשה המאשימה. לטענתו, הנאשמים הורשעו בעבירה של סיוע להריגה ובפציעת בני משפחת כראמה בצוותא. לכן טען, כי היה על המאשימה לעתור לענישה זהה לגבי הנאשמים 1, 2 ו-5, שלא תעלה על 6 שנות מאסר (כפי שהתבקש לגבי הנאשם 2).

71. **עבירות הפציעה והחבלה:** בעניין עבירות הפציעה והחבלה טען בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5, כי לא הוגשו תעודות רפואיות וכי מהאמור בתסקיר נפגע עבירה עולה כי דובר בחבלות קלות. כך למשל, אחיו של המנוח, מנצור, שנפגע בקרקפת, כלל לא נזקק לטיפול רפואי. מכל מקום טען, כי על-פי כתב האישום המתוקן היקף החבלות אינו ברור.

72. **קשיי המאשימה בניהול המשפט:** בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 טען, כי קשייה של המאשימה לא התמצו בקשיים ראייתיים אלא גם בקשיים ממשיים בניהול המשפט ובהבאת עדים. כך למשל, חמש ישיבות הוקדשו לניסיונות ולמאמץ להבאת העד הייתם רג'בי, אשר התייצבותו לעדות הייתה כרוכה במתן צווי הבאה, ובשל אי התייצבותו אף בוטלו דיונים. מתוך 64 עדי תביעה העידו רק חמישה, כך שאילו נוהל המשפט, היה זה משפט ממושך. לכן טען, כי יש לתת משקל רב לכך שהכרת הנאשמים באחריותם והודאתם הביאו לחסרון זמן שיפוטי משמעותי. אף מבחינת אינטרס הציבור, יש לטענת בא-כוחם של הנאשמים 1, 3 ו-5 חשיבות כי יועבר מסר שיעודד נאשמים להודות ולהכיר באחריותם, בכך שידעו שהודאה תביע להקלה משמעותית בענישה. בהקשר זה הפנה אל פסק הדין בעניין ת"פ (שלום רמלה) 45092-04-14 מדינת ישראל נ' פרץ (27.5.2015) (כבוד השופט ה' אבו שחאדה), הדין בהצדקה להקלה משמעותית בעונשם של נאשמים שהודו בהזדמנות הראשונה, תוך השוואה לדין האנגלי בעניין זה (שם, פסקאות 31-53). כן הפנה אל פסקי הדין בע"פ 122/14 שוורצפל נ' מדינת ישראל (7.7.2014) ובעפ"ג (מחוזי חיפה) 44294-01-18 סלים נ' מדינת ישראל (15.2.2018), שבהם נקבע כי הודאה בהזדמנות הראשונה מצדיקה הקלה משמעותית בענישה. אמנם הנאשמים הודו לאחר שמיעת מספר עדים, אך לטענתו, דווקא שמיעתם הובילה לתיקון כתב האישום ולשינוי העבירות, כך ששמיעת אותם עדים אינה צריכה לעמוד לנאשמים לרועץ.

73. **טענת אכיפה ברחבת:** בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 טען כי בהגשת כתב האישום נגד הנאשמים יש משום אכיפה ברחבת. לטענתו, אין מחלוקת על כך שבמהלך האירוע הייתה אלימות גם מצד משפחת כראמה (משפחת המנוח) כלפי הנאשם 3, שאף נפצע. כן טען, כי לאחר האירוע פגעו בני משפחת כראמה באביהם של הנאשמים 1, 3 ו-5 (בעניין זה הוגשו תמונות ומסמכים רפואיים, כמפורט לעיל), בכלי רכב של משפחת רג'בי ואף שרפו את המסעדה

שלהם. למרות זאת, חרף חלוף כשנתיים, לא הוגשו כתבי אישום בעניין אירועים אלו, שחלקם לטענתו, אף לא נחקרו. הפליה זו בין המעורבים מצדיקה לטענתו, הקלה בענישת הנאשמים מטעמי הגנה מן הצדק, ובהקשר זה הפנה אל ע"פ 1840/16 אדרי נ' מדינת ישראל (1.2.2017).

74. **פסיקת פיצויים למשפחת המנוח לנוכח הסכם ה'עטווה'**: בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5, טען כי אין מחלוקת על כך שמשפחת הנאשמים שילמה למשפחת המנוח 115,000 ד.נר. לכן לטענתו, יש לתת משקל רב לכך שסכום משמעותי זה מבטא את רצונה של משפחת הנאשמים להשכנת שלום, אך תשלומו לא נבע מהכרה באחריות, אלא מרצון ליישור ההדורים. בעשיית ההסכם אף היו מעורבים מכובדים וזהו חלק ממספר הסדרים שבמסגרתם אף ישולם סכום כסף נוסף. בעניין חשיבותם של הסכמי סולחה ו'עטווה' ובהיותם בגדר שיקול מקל בענישה, הפנה אל פסקי הדין הבאים: ת"פ (מחוזי חיפה) 22161-07-10 מדינת ישראל נ' אל חמיד (12.9.2011); ת"פ (מחוזי חיפה) 7039/08 מדינת ישראל נ' מטר (21.5.2008); ת"פ (מחוזי חיפה) 4890-04-09 מדינת ישראל נ' קדאח (28.1.2010).

לטענתו, מאחר שתכלית הפיצוי הפלילי היא מתן סעד מהיר שסייע בשיקום הנפגע, יש להתחשב בסכום הנכבד ששולם במסגרת ה'עטווה'. כן יש לשקול את מעצרו הממושך של הנאשמים, שבעטיו זה זמן רב שאינם עובדים לפרנסתם. במסגרת השלמת הטיעונים בכתב (מיום 2.10.2019) הוסיף, כי בפסיקת בית המשפט העליון נקבע כי יש לתת משקל ל'סולחה', אשר אינה רק מנגנון שנועד לגשר בין הצדדים, אלא גם ליישב סכסוכים ולהשכין שלום, בדרך של מניעת אלימות (ע"פ 3381/16 אלקרינאוי נ' מדינת ישראל (10.7.2016) (להלן - **עניין אלקרינאוי**)). כן טען, שאף נקבע כי הסכם 'סולחה' עשוי לשמש שיקול להקלה בעונש ולעניין זה הפנה אל: דנ"פ 3261/03 סרחאן נ' מדינת ישראל (9.4.2003); בש"פ 8041/06 מרזוק נ' מדינת ישראל (31.10.2006); ע"פ 635/05 דענא נ' מדינת ישראל (26.11.2007)). כן טען, כי נקבע שתשלום פיצוי משמעותי לקורבן במסגרת סולחה, מצדיק להימנע מחיוב הנאשם במסגרת גזר הדין בתשלום פיצוי נוסף (עניין אלקרינאוי). לפיכך טען, כי יש להסתפק בסכום ששולם במסגרת ה'עטווה'.

75. **מדיניות הענישה הנוהגת לעניין עבירה של סיוע להריגה**: בעניין זה הפנה בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 אל גזר הדין בת"פ (מחוזי חיפה) 25336-10-16 מדינת ישראל נ' ביטון (16.7.2019), שבו הורשעו הנאשמים על-פי הודאותיהם במסגרת הסדר טיעון, שהגביל את עונשם לטווח שבין 3 ל-6 שנות מאסר. הנאשם 1 הורשע בעבירת הריגה ובעבירה של שיבוש מהלכי משפט, הנאשם 2 הורשע בעבירה של סיוע לחבלה חמורה בנסיבות מחמירות ושיבוש מהלכי משפט והנאשם 3 הורשע בעבירת הריגה. על הנאשמים 1 ו-3 הוטו 6 שנות מאסר ועל הנאשם 2 הוטו עונש מאסר למשך 3 שנים. הנאשמים גם חויבו לפצות את משפחת המנוח בסך 100,000 ₪. בא-כוח הנאשמים הפנה לדיון בעניין הפיצוי שנפסק, תוך הדגשת עונשי המאסר המקלים יחסית, על אף ההרשעה בעבירת הריגה והדגיש כי העונש על סיוע להריגה הוא מחצית העונש.

עוד הפנה אל פסקי-דין שבמסגרתם הוטו על נאשמים שהורשעו בעבירות של פגיעה בנסיבות מחמירות עונשי מאסר בעבודות שירות למשך שישה חודשים: ת"פ (מחוזי חיפה) 9992-05-19 מדינת ישראל נ' גבאי (24.2.2011); ת"פ (שלום בא"ש) 1378/09 מדינת ישראל נ' ברונשטיין (2.2.2012) - המאסר בעבודות שירות היה למשך 3 חודשים; ת"פ (מחוזי נצרת) 1177/02 מדינת ישראל נ' מוסטפא (29.4.2003); ת"פ (מחוזי נצרת) 1026/05 מדינת ישראל נ' מג'דאלני (13.7.2005); ת"פ (מחוזי חיפה) 15816-06-19 מדינת ישראל נ' זידאני (20.5.2010); ת"פ (מחוזי ת"א)

40140/02 מדינת ישראל נ' בבליאן (15.7.2002); ת"פ (מחוזי בא"ש) 8154/03 מדינת ישראל נ' נתנאל (26.5.2005). שני פסקי הדין הנוספים שאליהם הפנה, לא נמצאו רלוונטיים, אחד לנוכח נסיבותיו המיוחדות (ת"פ (מחוזי מרכז) 35980-09-10 מדינת ישראל נ' רוסטובצב (8.9.2011)) והשני עסק בענישה בשל הרשעה בעבירת פציעה, שאינה בנסיבות מחמירות (ת"פ (שלום ראשל"צ) 39537-03-10 מדינת ישראל נ' כהן (10.10.2012)).

76. **בעניין הנאשם 1, אנס בדראן:** לעניין עבירת הנשק וכפי שנטען בעת ההודעה על הסדר הטיעון (ביום 6.6.2019), הוא החזיק בנשק מאז שנת 2015, אך על-פי טענתו, השתמש בו רק לירי באוויר ב"חפלות", אינו קשור לאישום העיקרי, והוחזק רק בשטחי הרשות ומחוץ לישראל. לפיכך טען בא-כוחו, כי על הענישה בשל עבירה זו לחפוף את הענישה בשל האישום העיקרי.

עוד טען, כי יש להתחשב בהודאתו של הנאשם 1, בהכרתו באחריותו, באמור בתסקיר שירות המבחן בעניינו ובאמור במכתב של קצינת האסירים. במשך תקופת מעצרו הממושכת הוא למד במסגרת מערך הלימוד וההשכלה של שב"ס, השתתף בקורסים ובחוגים (כפי שפורט במסגרת הראיות), הועסק בחוליית האגף, משמש אסיר תומך ואחראי מטבח סגל, לא עבר כל עבירת משמעת והוא נקי מסמים. בא-כוחו עמד על עיסוקיו של הנאשם 1 קודם למעצרו, על המקומות שבהם עבד ועל מכתבי ההערכה של מעסיקיו. כן הטעים, כי זו הסתבכותו הראשונה והיחידה בפלילים. לפיכך טען, כי לנוכח חרטתו, הכרתו באחריותו והיותו עצור כבר כשנתיים, יש להעמיד את תקופת מאסרו על תקופת מעצרו.

77. **בעניין הנאשם 5, וויסאם בדראן:** נאשם זה נעצר לאחרונה ולכן לא התבקש תסקיר בעניינו. בא-כוחו עמד על כך שבתו הראשונה נולדה לאחר מעצרו וכי לא הספיק לראות. כן הפנה לעיסוקיו בטרם מעצרו ולעדויות העדים שעבדו אתו. מדובר במי שעבד קודם למעצרו וכי בדומה לאחיו, הנאשמים 1 ו-3, אלימות ועבריינות אינן אופייניות להם. זו הסתבכותם הראשונה וכי כיום הפנימו את חומרת המעשים. גם לגביו טען בא-כוחו כי ניתן להסתפק בתקופת מעצרו.

78. **הנאשם 3, מוחמד בדראן:** נאשם זה הוכה ונפצע וחלקו באירוע היה מינורי. הוא הורשע רק בעבירה של ניסיון פציעה בנסיבות מחמירות. בפועל, מעשיו הסתכמו בעמידה "בצורה מאיימת מול בני משפחת כראמה" שהיו מצוידים במקלות (פסקה 9 באישום העיקרי). מהפסיקה שאליה הפנה בא-כוחו עולה לטענתו, שהענישה בשל עבירה זו היא בדרך כלל מקלה. כן הפנה לתסקיר החיובי בעניינו שעל-פיו, בעקבות מעצרו בוטלו אירוסיו, והוא חש אחריות לאירוע ולמצב הכלכלי שאליו הגיעה משפחתו בעקבותיו. מדובר באדם נורמטיבי שמעולם לא עבר עבירות. הוא היה עצור במשך כשבעה חודשים ולכן טען בא-כוחו, כי יש להסתפק בתקופת מעצרו ובמאסר מותנה. תקופה זו אף מתיישבת עם עמדת המאשימה בעניין מתחם העונש ובעניין מיקום העונש בשליש התחתון של המתחם.

79. **בעניין הקנס:** בא-כוחם של הנאשמים 1, 3 ו-5 טען שגם בעניין הקנס יש להתחשב בסכום ששולם במסגרת ה'עטווה' וכן כי יש להתחשב בכך שמשפחתם נאלצה למכור את בתיה ואת רכושה ובכך שבעקבות האירוע אף נאלצו לעבור לגור באזור אחר, בקלאנסווה, ועתה הם נתונים בקשיים כלכליים גדולים.

80. **תסקיר נפגע העבירה:** בא-כוחם של הנאשמים 1, 3 ו-5 הדגיש כי ניתן להתרשם מהאמור בתסקיר זה ומדברי אביו של המנוח, כי לכאורה, משפחת המנוח לא ויתרה על האפשרות של נקמה. כמו כן טען, כי לא הוגשו מסמכים רפואיים בעניין הנפגעים וכי על-פי התסקיר, חלקם אף לא נזקק לטיפול רפואי.

81. **סיכום טענותיהם של באי-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 (והשלמת טענות של עו"ד שלמה גיגי):** מדובר בנאשמים נורמטיביים, שהסתבכו ביום אחד באירוע אלים חריג להתנהלותם. תקופת מעצרם הממושכת קשה להם מאחר שהעולם העברייני זר להם. האירוע אף גרר קריסה כלכלית של כל המשפחה, שנאלצה למכור בתים לשם תשלום ה'עטווה' ומימון הגנת הנאשמים. באי-כוחם עתרו אפוא, להשית על הנאשמים עונש ברף הנמוך, שיחפוף את תקופת מעצרם, תוך התחשבות ב'עטווה'.

עיקרי טענות בא-כוח הנאשם 2, עו"ד דוד ברהום

82. **טענות עניין העבירה של סיוע להריגה:** בא-כוח הנאשם 2 טען, כי הנאשמים הורשעו בעבירה של סיוע להריגה, ולפיכך מידת הפגיעה בערכים המוגנים פחותה יותר. אף יש לשקול את הקשיים הראייתיים, את העובדה שלא ידוע מי ההורג, את העובדה שהנאשמים לא היו מי שירו את הירייה הקטלנית וכן את סימני השאלה הרבים העולים מכתב האישום, המשליכים על הענישה. עוד טען, כי עבירת הסיוע להריגה היא עבירה של תוצאה, בעוד שלא הנאשמים גרמו לתוצאה. הרשעה בעבירה זו היא נדירה ובדרך כלל, כמו במקרה הנדון, כתוצאה מהסדר טיעון שנבע ממצב של מעין "פשרה". לכן טען, כי ישנה פסיקה מועטה בעניין ענישה בעבירה זו, באופן המקשה ללמוד על מדיניות הענישה הנוהגת לגביה.

בא-כוח הנאשם 2 טען כי המאשימה הפנתה אל פסקי דין שהחמירו בענישה, אך גם ישנם גזרי דין מקלים יותר, שאליהם הפנה: תפ"ח (מחוזי ירושלים) 2643-11-10 מדינת ישראל נ' שמלצר (11.4.2011) (להלן - **עניין שמלצר**) - הנאשם הורשע על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירה של סיוע להריגה ובעבירה בנשק. נקבע בהסכמה עונש של שנתיים וחצי מאסר בפועל ומאסר מותנה; תפ"ח (מחוזי תל-אביב) 1094/07 מדינת ישראל נ' אזברגה (10.11.2008) (להלן - **עניין אזברגה**) - הנאשמים הורשעו על-פי הודאתם במסגרת הסדר טיעון שכלל תיקון כתב האישום, אך לא הסכמה לעונש. הנאשם 1 הורשע בעבירה של סיוע להריגה ובעבירה של החזקת נשק והושת עליו עונש של 24 חודשי מאסר בפועל ומאסר מותנה (הנאשם 2 הורשע בעבירת הריגה); ע"פ 2219/14 פלוני נגד מדינת ישראל (16.11.2014) (להלן - **עניין ע"פ 2219/14 פלוני**) - המערער, קטין, הורשע בעבירה של סיוע להריגה, סיוע להחזקת נשק ותחמושת, סיוע לנשיאת נשק ותחמושת וסיוע בגרימת היזק לבעל חיים. בערעור הופחת עונש המאסר מ-32 חודש ל-20 חודשי מאסר בפועל. זאת נוסף לעונש המאסר המותנה והפיצוי למשפחת הקורבן שנקבעו בגזר הדין.

בעניין מדיניות הענישה הנוהגת לנוכח פסקי הדין האמורים טען, כי יש לתת את הדעת לכך שבמקרים רבים הסדר הטיעון היה לאחר אישום בתיק פשע חמור, מה שאין כן בענייננו. למרות זאת, באותם מקרים הסכימה המאשימה לענישה מקלה. לכן טען, כי על ענישת הנאשמים להיות מקלה יותר.

83. **ההשלכה של קשיים ראייתיים על קביעת מתחם העונש:** בא-כוח הנאשם 2 טען, כי לא ניתן לקבל את טענת המדינה, כי כבר שיקללה את הקשיים הראייתיים במסגרת עמדתה העונשית. לטענתו, נקבע "כי כאשר בית המשפט משתכנע שהצדדים השתיתו את ההסדר ... על קשיים ראייתיים ממשיים, שומה עליו להביא עניין זה בחשבון בעת קביעת מתחם הענישה" (ת"פ (מחוזי ירושלים) 13646-12-13 מדינת ישראל נגד י"ש (1.1.2015) כב' השופט ר' וינוגרד, פסקה 6 וכן פסקה 14).

84. **מעשה העבירה וחלקו של הנאשם 2:** בא-כוחו טען כי על-פי כתב האישום, הנאשם 1 אסף את הנאשם 2 מבלי שאמר לו שישנה תגרה שאליה הם עומדים להצטרף וכי מי שהוציא את כלי הנשק היה הנאשם 1. ניכר שהנאשם 2 נגרר לאירוע בהיותו בן משפחה ומתוך מעין לחץ חברתי ותחושת מחויבות משפחתית, אך ללא תכנון מצדו וכי הוא אף לא הביא את הנשק. הגורם שהשפיע על האירוע היה בעיקר הנאשם 1, למרות הגעת הנאשם 2 עמו על האופנוע. אשר לנזק שנגרם, מות המנוח, טען, כי אין מחלוקת באשר לחומרתו, אך לא ניתן לייחס את כולו לנאשמים שהורשעו רק בסיוע להריגה.

85. **הרשעה בעבירת הסיוע להריגה:** בא-כוח הנאשם 2 טען כי בכתב האישום לא נאמר מה היה הסיוע. לא נאמר כיצד אפשרו הנאשמים את ביצוע העבירה, הקלו על עשייתה או כל כיוצא בזה. לכן לטענתו, אין מנוס מהמסקנה, שהסיוע ל"הורג האלמוני" היה בעצם נוכחות הנאשמים במקום. לכן לטענתו, יש לבחון את מידת אחריותם לנזק המתואר בתסקיר נפגע העבירה. באשר לפגיעת האחרים, יש לשקול את העובדה שלא ברור היקף הפגיעות וכי רוב הפצועים אף לא נזקקו לטיפול רפואי.

עוד הוסיף, כי יש לתת משקל לכך שבשלב השני שבו ירה הנאשם 2, היה זה במצב שבו בני משפחת כראמה שעטו לעבר בני משפחת בדראן, ולכן ירה תוך כדי הימלטות, אך לא מתוך כוונה לפגוע. כך שדובר בירי שקרוב להגנה עצמית.

86. **השפעת תיקון מס' 137:** בא-כוח הנאשם 2 טען (בדיון ובהשלמת טענותיו מיום 5.11.2019, במענה לטענות המאשימה), כי בהתאם להוראות התיקון ולהוראת המעבר (סעיף 25(ב) בתיקון), יש לקבוע את הדין המקל עם הנאשם. בכתב האישום המתוקן לא הוגדר היסוד הנפשי של ההורג ולכן יש להניח את החלופה המקלה שלפיה, היסוד הנפשי היה קלות דעת ולא אדישות. קודם לתיקון מס' 137, העונש על עבירת הריגה היה 20 שנות מאסר (סעיף 298 בחוק העונשין, שבטל בתיקון), כך שעונשו של המסייע, העומד על מחצית העונש (סעיף 32 בחוק העונשין), היה עד 10 שנות מאסר. על-פי התיקון העונש המרבי על המתה בקלות דעת הוא 12 שנות מאסר (סעיף 301ג), ולכן לא ניתן להשית על הנאשמים עונש העולה על 6 שנות מאסר. לפיכך לטענתו, על הגבול העליון של מתחם העונש להיות נמוך מזה שביקשה המאשימה.

בעניין טענותיה של המאשימה (בדיון ובהשלמת טענותיה, כמפורט לעיל), טען כלהלן: **ראשית**, אין מקום לטענות הנסמכות על הצהרה לפרוטוקול בטרם נחתם הסדר הטיעון, בדבר הבנה שהנאשמים יורשעו בסיוע להריגה שהיסוד הנפשי שלה הוא אדישות (ולא קלות דעת), או כי תיקון כתב האישום במסגרת הסדר הטיעון נגזר מכתב האישום המקורי שבו היסוד הנפשי הוגדר במפורש. זאת לטענתו, מהטעמים הבאים: על-פי טענת המאשימה ועל-פי ההודעה על הסדר הטיעון (פסקה 3), לא ניתן לחרוג מהמסגרת העובדתית של כתב האישום המתוקן; אין כל ביטוי לכך שהסדר הטיעון

נגזר מכתב האיטום המקורי; חוק העונשין קובע במפורש, כי במסגרת הסדר טיעון לא ניתן לחרוג מהעובדות ומהנסיבות שבהן הודה הנאשם (סעיף 40(ד) בחוק העונשין וזאת זולת אם על-פי סעיף 40(ב) בית המשפט התיר הבאת ראיות בעניין נסיבות הקשורות בעבירה). אף בפסיקה נקבע שאם הרשעת הנאשם הייתה בעקבות הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בשלב גזירת העונש לא ניתן לחרוג מהעובדות והנסיבות שבהן הודה (ע"פ 3667/13 ח'טיב נ' מדינת ישראל (14.10.2019), פסקה 22). כך גם נקבע במקום שבו בית המשפט הסיק לחובת נאשם מסקנות בעניין היסוד הנפשי שלו, אשר לא עלו בקנה אחד עם כתב האיטום המתוקן (ע"פ 1548/17 זיינב נ' מדינת ישראל (9.8.2017)). **שנית**, לא ניתן לקבל את טענת המאשימה כי היסוד הנפשי של קלות דעת אינו מתיישב עם עובדות כתב האיטום המתוקן, מאחר שלא ידוע מי ההורג וכיצד נהרג המנוח. לטענתו, כפי שאף היה במקרים אחרים, אותו מעשה עשוי להיות גם באדישות וגם בקלות דעת ולפיכך ישנה עמימות בעניין היסוד הנפשי של ההורג, ובמצב של עמימות, עליה לפעול לטובת הנאשם (ע"פ 4749/17 בן גניש נ' מדינת ישראל (30.8.2017), כבוד השופטת ד' ברק-ארז, פסקה 26 וכן יישומה של הלכה זו בעניין ת"פ (מחוזי ירושלים) 37747-09-18 מדינת ישראל נ' בלוב (12.9.2019), כבוד השופטת ד' כהן-לקח, פסקה 9). **שלישית**, יש לדחות גם את טענת המאשימה כי טווח הענישה נקבע לגבי כל העבירות ולא רק עבירת הסיוע להריגה. מדיניות הענישה הנוהגת נבחנת לפי העבירה המרכזית וגם גזירת העונש נעשית על-פיה. בענייננו זו עבירת הסיוע להריגה, אשר על-פיה יש לקבוע את מתחם העונש. **רביעית**, לא היה מקום להערת המאשימה בתגובתה, כי אי קבלת עמדתה בעניין פרשנות הסדר הטיעון, תביא להתנערותה מההסדר.

87. **בעניין נסיבותיו של הנאשם 2:** בא-כוחו עמד על עיקרי הדברים שפורטו בתסקיר, על מעצרו זה כשנתיים, סמוך לאחר נישואיו. לדבריו, במקום עבודתו, במרכול "רמי לוי", שם הכיר את אשתו, מוכנים לקלוט אותו חזרה. מהמכתב של קצין האסירים בשב"ס עולה כי הנאשם ממלא תפקיד של אחראי חוליה, הוא אסיר תומך, נקי מסמים, השתתף בסדנאות והוא אסיר ממושמע. בדומה לאחרים, הוא מוכיח את עצמו במסגרת המעצר כמי שמתנהל באופן חיובי וזוכה להערכה. עוד עמד על כך שמשפחתו נורמטיבית, האב רואה חשבון ואמו עסקה בחינוך. הוא גדל בסביבה חיובית, אך טעה באופן חד פעמי ונגרר למעשים שאינם אופייניים לו. כיום, הפיק לקחים, ומתחרט על מעשיו.

88. **בעניין הפיצוי למשפחת המנוח:** חיוב פיצוי מוצדק רק אם הנאשם גרם נזק ולכן לטענת בא-כוחו יש קושי לחייב את הנאשם 2 לשלם פיצוי. ראשית, אין טענה שגרם נזק. הוא לכל היותר קשור בנזקם של הנפגעים שנפצעו, אך גם זה מכוח ביצוע בצוותא. מכל מקום, מאחר שהפציעות היו קלות, על הפיצוי להיות סמלי. **שנית**, הנאשם 2 לא היה מעורב ב'עטווה', שנעשתה בין משפחת המנוח לאביהם של הנאשמים 1, 3 ו-5. מכאן שגם אביו של המנוח רואה רק באחרים את מי שאחראים לנזק וממילא גם לפיצוי.

עיקרי טענות בא-כוח הנאשם 4, עו"ד יוסי זילברברג

89. **בעניין העבירה של סיוע לפציעה בנסיבות מחמירות:** בא-כוח הנאשם 4 טען כי סיועם של הנאשמים 3 ו-4 לעבירה של פציעה בנסיבות מחמירות הסתכם (כאמור בפסקה 8 בכתב האיטום), בכך ש"נעמדו - בצורה מאיימת - מול בני משפחת כראמה". לפיכך לא ניתן לקבל את מתחם העונש שביקשה המאשימה (6-24 חודשי מאסר בפועל) ואף לא ניתן לבסס את מדיניות הענישה הנוהגת על הפסיקה שהגישה לעניין עבירה זו. לטענתו, כל פסקי הדין שאליהם הפנתה עוסקים בנסיבות חמורות בהרבה מהמקרה הנדון. כלהלן: עניין ע"פ 6873/13 פלוני - דובר באלימות במשפחה. אדם

נכנס לחדרה של המתלוננת בעודה ישנה והלם בחוזקה בראשה באמצעות חפץ ואיים שיהרוג אותה; עניין חבשי - הנאשם חתך את הנפגע חתך משמעותי בגבו באמצעות סכין; עניין גרבאן - המערער דקר את המתלונן בגבו וגרם לו לחתך ולפציעה בבית החזה. בענייננו כאמור, דובר במעשה קל באופן משמעותי שעונשו בדרך כלל מאסר על תנאי.

90. **בעניין ההליך שצורף, שבו הורשע הנאשם 4 בעבירות נשק:** בא-כוח הנאשם 4 טען שהעבירות שבהן הורשע הנאשם חמורות פחות מעבירות של סחר בנשק או עבירות של נשיאת נשק והובלתו. לכן לטענתו, לא ניתן לקבוע את מדיניות הענישה הנוהגת על סמך הפסיקה שאליה הפנתה המאשימה וגם לא על רמת הענישה שנקבעה בעניין בראנס, שבו נדונו עונשיהם של חברות נאשמים שעסקה בסחר בעשרות כלי נשק תמורת עשרות אלפי שקלים. עוד הוסיף, שתיקון כתב האישום לעבירה שבה הורשע הנאשם 4 נבע גם מכך שדובר בעסקאות בקשר לנשק של השכן ובעסקאות שבהן לטענתו, היה מעורב סוכן מדיח, שהפעיל לחץ עצום על הנאשם 4 למכור את הנשק. לפיכך ובהתאם לפסק הדין בעניין ע"פ 1224/07 בלדב נ' מדינת ישראל (10.2.2010) (להלן - עניין בלדב) יש בכך כדי להצדיק הקלה בעונש.

91. **בעניין נסיבותיו של הנאשם 4:** בא-כוחו הפנה בעיקר למכתב של קצין האסירים בשב"ס, אשר לטענתו, משקף טוב יותר את הנאשם מאשר התסקיר של שירות המבחן. ממכתב זה עולה (כמפורט לעיל), כי הנאשם שוהה באגף עצורים מתקדם, מועסק בחוליית האגף, ללא עבירות משמעות, ונקי מסמים. הוא השתתף בקורסים רציניים ומשמעותיים ובקבוצות טיפול. כל אלו, לטענת בא-כוחו, מלמדים על כך שהוא עובר תהליך שיקום המצדיק שיינתן לכך משקל משמעותי.

92. **שיקולים נוספים לקולה:** עוד טען בא-כוח הנאשם 4, כי בעת גזירת דינו יש לתת משקל רב להודאתו בשלב מוקדם, הרבה לפני שאר הנאשמים ולהכרתו באחריותו. הוא היה ה"סנונית הראשונה" שלאחריה שאר הנאשמים בחרו להודות ולהכיר באחריותם לעבירות שבהן הודו. בהליך הנדון יש לתת לכך משקל רב לנוכח ריבוי העדים ומורכבות ההליך ולפיכך דובר בחסכון זמן שיפוטי רב ומשמעותי. כן הוסיף, כי יש להתחשב בנסיבותיו המיוחדות של הנאשם 4, שתוארו בתסקיר שירות המבחן, בעיקר בכך שיש לו בת חולה מאד ולכן נוכחותו ועזרתו בטיפול בה חשובים מאד.

ח. דברי הנאשמים

93. **דברי הנאשם מס' 1, אנס בדראן:** כפי שניתן היה להתרשם מהנאשם 1, הוא מילא תפקיד של מעין "מנהיג" לשאר הנאשמים. במשך פרק זמן ממושך נשא דברים מרשימים גם בשמם של שאר הנאשמים וניכר היה, כי יצאו מהלב. להלן יובאו עיקרי דבריו.

תחילה ביקש הנאשם 1 להודות לבית המשפט ולעורכי הדין על המאמץ הרב ועל ההשקעה בבירור הנסיבות, וכן הודה לבית המשפט על שאפשר לכל אחד מהנאשמים להביע את כל אשר על לבו. הוא סיפר על הסבל הרב שעברה משפחתו ושעברו הנאשמים, שזה מעצרו הראשון. קודם לכן כלל לא ידעו מה זה בית סוהר, 'פוסטה' או אזיקים. הוא תיאר את החוויה הקשה שהוא חווה בתקופת מעצרו, סיפר על המחיר הכבד ששילמה משפחתו, שאף היא קורבן של

הנסיבות. הנאשם 1 תיאר איך בעקבות האירוע, כדי לממן את הסכום ששולם למשפחת המנוח במסגרת ה'עטווה' וכדי לממן את הוצאות המשפט שלו ושל אחיו (הנאשמים 3 ו-5), נאלץ אביו נאלץ למכור את כל מה בנה במשך כל חייו. לדבריו "כל מה שבנינו, השמדנו בתוך שניה". הוא סיפר על המאמצים שהוא עושה במהלך מעצרו כדי ללמוד, להשתתף בקבוצות פעילות שונות, לשקם את עצמו ולהשתדל להיות אדם טוב יותר.

הנאשם 1 הוסיף וסיפר על מעשיו קודם למעצרו, על לימודיו בשעות הבוקר ועל עבודתו בתפקיד שף החל משעות הצהריים. הוא סיפר איך העובדה ש"הכול התהפך בשניות" גבתה ממנו וממשפחתו מחיר כבד מאד. הוסיף ואמר שהוא מבין את הכאב של משפחת המנוח ואת סיבלה וכי הוא משתתף בכאבם. הנאשם 1 הביע צער וחרטה כנים על כך שהמעשים נעשו ללא מחשבה, בעוד הוא בטוח שאילו חשבו יותר, לא היה קורה מה שקרה. אילו יכול היה, אף היה משנה הכול. הוא בטוח שלעולם לא ימצא שוב במצב דומה ולא ינהג כפי שנהג באירוע. הוא רוצה לחזור אל משפחתו, שזו משפחה טובה ונורמטיבית, שרוצה לעבוד ולחיות. בעזרת האל, לאחר יציאתו מהכלא, יתרחק מירושלים ומכל מה שקרה, כדי לחיות בשקט. הוא מחכה לכך ומייחל לכך מכיוון שבית הסוהר זה לא מקום בשבילו, אבל מעת שנקלע לכך, הוא ניצל את הזמן כדי ללמוד. הנאשם 1 סיפר כי בעת מעצרו כלל לא ידע עברית, אבל עכשיו הוא מדבר, קורא וכותב עברית. הלימודים הם הדבר הטוב היחיד שיצא לו מהמעצר ולכן הוא משתתף בלימודים ובקבוצות טיפוליות רבות ככל הניתן. הוא גם משתתף בחולייה ועוזר לעצורים ככל יכולתו. בשל האחריות שגילה, העובדת הסוציאלית בכלא פונה אליו כדי שישגיח על העצורים, יתמוך בהם ויעזור להם. היא אף מרבה לפנות אליו מתוך ידיעה שישמח לעזור לכל אחד.

עוד הוסיף הנאשם 1 שכיום הוא מודע לטעות שעשה בכך שקנה נשק, כדי להשתמש בו בשמחות. היום לא היה עושה דבר כזה ולא היה קונה נשק. עצם הבאת הנשק למקום האירוע הייתה לדבריו, טעות קשה וחמורה והוא מצר על כך מאד. הוא חזר על כך שמשפחתו משפחה חיובית שמבקשת חיים שלווים ושקטים וכי הוא סמוך ובטוח שבית המשפט ישקול את השיקולים הנכונים, לרבות את נסיבותיה של משפחתו.

94. **דברי הנאשם מס' 2, מוסטפא בדראן:** הנאשם 2 פתח את דבריו בתחושת הבושה הכבדה שהוא חש בכך שהוא עומד בספסל הנאשמים. הוא התנצל על כך בפני אביו ואמו והוסיף, כי הוא מתבייש שהם רואים אותו במקום הזה ובמצב הזה. מעולם לא חשב שיגיע לכך. אביו רואה חשבון ואמו עסקה כל חייה בחינוך. הוא הוסיף, כי מאז שהיה ילד יצא לעבוד כדי לעזור בפרנסת משפחתו. הוא צעיר הילדים ותמיד היה חשוב לו לסייע גם לאחיו, שהלכו ללמוד באוניברסיטה. בגלל שהתחתן בגיל צעיר לא הלך ללמוד, אלא נשאר לגור בבית הוריו כדי לסייע להם, אבל עכשיו, בגלל טעות שעשה, הוא עצור ואין מי שיהיה אתם וסייע להם.

הנאשם 2 הוסיף ודיבר על סבלה של אשתו, אשר בעקבות מעצרו כחודשיים לאחר חתונתו, נאצלה לשוב לבית הוריה. הוא חזר ודיבר על הטעות שעשה ושלדבריו, התרחשה בשניות, והביע צער עמוק, מכל הלב, על אותה טעות שהובילה אותו למקום שבו הוא נמצא. כן חזר על הבושה העמוקה שהוא חש מהוריו וכי מחמת הבושה הוא אפילו לא יכול להסתכל להם בעיניים. הוא גם חש בושה עמוקה כלפי אשתו ולכן ביקש שלא תבוא לבית המשפט, כדי שלא תראה אותו במצב שבו הוא נמצא. לבסוף ביקש שתינתן לו הזדמנות לחזור לחייו, לבנות את עתידו ולבנות משפחה. הוא משוכנע שלמד את הלקח, הוא מצטער מאד, מתנצל ומבקש סליחה על כל מה שקרה וחש כאב עמוק על מותו של המנוח.

95. **דברי הנאשם מס' 3, מוחמד בדראן:** הנאשם 3 הביע צער, הוסיף שלמד מהטעות שעשה וביקש להצטרף לכל הדברים שאמר בא-כוחו.

96. **דברי הנאשם מס' 4, אכרם רג'בי:** הנאשם 4 ביקש להימנע מלספר את סיפור חייו ומשפחתו, מכיוון שחש שיתרגש ויבכה. הוא הוסיף שהאירוע אירע בעת שבתו הייתה חולה מאד והוא מרגיש צער רב על כך שעזב אותה כשהייתה בת תשעה חודשים ובמעקב רפואי. לדבריו, הייתה טעות רפואית בלידתה ועכשיו היא בטיפולים רפואיים. הוסיף שהוא מודה בטעות שעשה ושהיה הראשון להודות בבית המשפט בטעותו. כבר עשרה חודשים חלפו מאז שהודה והוא ממתין לגזר דין, כדי שיוכל לקבל חופשות ולצאת להיות עם בתו ועם אשתו. סיפר בצער, שאשתו אינה יכולה לבקר אותו, מאחר שהיא תושבת הרשות הפלסטינית. בדבריו חזר והביע צער על מעשיו וביקש שתינתן לו הזדמנות לצאת לביתו, לעזור לאשתו ולבתו ולשוב אל משפחתו. הוא סיפר בכאב, שבתו כבר לא מזהה אותו.

97. **דברי הנאשם מס' 5, וויסאם בדראן:** הנאשם 5 ביקש סליחה והוסיף שהוא מודה בכל לבו על כך שעשה טעות. הוא מצטער מאד על מעשיו, הוא סובל מתוצאת מעשיו והוא יודע ששילם ומשלם על כך. סיפר שהמעצר מאד קשה לו, מכיוון שבית סוהר הוא מקום שלא מתאים לו. הוא מתנצל בכל לבו על מעשיו ומבקש את סליחת בית המשפט, את סליחת משפחתו ואת סליחתה של משפחת המנוח. הוא מצטער שלא חשב לפני שפעל. היום לא רק שהיה "סופר עד עשר" לפני המעשה, אלא היה "סופר על מאה", ואף היה מתקשר 100, כדי שהמשטרה תבוא לפתור את הבעיה שנוצרה, ולא היה פועל בעצמו. הוא גם מבין היום שלא היה נכון לנסות "לפתור את הבעיה" בעצמו. הנאשם 5 הוסיף וסיפר שנולדה לו בת בתקופת מעצרו, הוא לא ראה אותה ולא מכיר אותה וגם היא לא מכירה אותו. קשה לו מאד העובדה שבתו תקרא לסבא שלה "אבא" וכשהוא שומע את זה הוא בוכה. הוא סיפר שבכל לילה הוא בוכה על הטעות שעשה, שעליה הוא מבקש סליחה, ואף בוכה ומצטער על המחיר שהוא נדרש לשלם בשל כך.

ט. **דין והכרעה**

(1) **דין בטענות הכלליות**

(א1) **השפעת תיקון מס' 137 של חוק העונשין על הסדר הטיעון**

הגדרת המחלוקת

98. המחלוקת בין המאשימה לבין ההגנה בכל הנוגע להשפעת לתיקון מס' 137 (להלן בחלק זה גם - **התיקון**) על עונשם של הנאשמים 1, 2 ו-5, שהורשעו בעבירה של סיוע להריגה, נוגעת ליישום הוראת המעבר (סעיף 25 בתיקון), הקובעת כי על עבירה שנעברה קודם כניסת התיקון לתוקף, שבעניינה טרם ניתן פסק-דין חלוט, יחול הדין המקל. בא-כוח הנאשם 2 טען, כי לנוכח התיקון שבמסגרתו בוטלה עבירת ההריגה (על-פי סעיף 298 בחוק העונשין) וקביעת עבירות המתה אחרות תחתיה, יש לקבוע כי העבירה שעברו הנאשמים היא סיוע ל"המתה בקלות דעת", שעונשה המרבי

12 שנות מאסר (סעיף 301ג בחוק העונשין). מאחר שהנאשמים הורשעו בסיוע להריגה, העונש המרבי שניתן להשית עליהם הוא 6 שנות מאסר (מחצית העונש, על-פי סעיף 32 בחוק העונשין). מנגד טענה המאשימה, כי עבירת הסיוע להמתה שעברו הנאשמים נגזרת מהעבירה שבה הואשמו בכתב האישום המקורי, ולכן הרשעתם היא בסיוע להמתה באדישות.

דין בטענות הצדדים

99. תיקון מס' 137 כולל שינויים מהותיים בעבירות ההמתה ובעונשים הקבועים לצדן (למעט העבירה של גרימת מוות ברשלנות על-פי סעיף 304 בחוק, שבה לא חל שינוי). השינויים העיקריים הם ביטול עבירת ההריגה על-פי סעיף 298 בחוק, קביעת עבירת המתה בקלות דעת, שנוספה בסעיף 301ג, שעונשה שתיים-עשרה שנות מאסר, וקביעת שתי דרגות של עבירת רצח. אחת, על-פי סעיף 300 בחוק, שלפיה בעבירת רצח יורשע "הגורם בכוונה או באדישות למותו של אדם" ושעונשה מאסר עולם שאינו עונש חובה. השנייה, עבירת רצח בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 301א, שעונשה מאסר עולם חובה. לצדן נקבעה בסעיף 301ב עבירת המתה בנסיבות של אחריות מופחתת, שעונשה המרבי חמש-עשרה או עשרים שנות מאסר, לפי העניין, שעניינה עבירת רצח לפי אחת משתי הדרגות, שנעברה באחת הנסיבות הקבועות בהוראה זו.

100. הוראות בעניין "תחילה, תחולה והוראות מעבר" נקבעו בסעיף 25 בתיקון. על-פי סעיף 25(א), "תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו (להלן - יום התחילה), והוא יחול על עבירות שבוצעו מיום התחילה ואילך". כך שהוראות התיקון חלות על עבירות שנעברו לאחר יום 10.7.2019, שהוא "יום התחילה" (מועד כניסת התיקון לתוקף). לעניין עבירות שנעברו קודם ליום התחילה, שבעניינן טרם ניתן פסק-דין חלוט, נקבעה בסעיף 25(ב), הוראת המעבר הבאה:

"על עבירה שבוצעה לפני יום התחילה וטרם ניתן פסק דין חלוט בעניינה יחולו הוראות סעיף 5(א) לחוק העיקרי; לעניין זה, בבואו לקבוע מהו הדין המקל על העושה, יבחן בית המשפט את מלוא ההסדר הקבוע בחוק העיקרי כנוסחו בחוק זה לעומת ההסדר שהיה קבוע בחוק העיקרי לעניין גרימת מוות ערב יום התחילה (להלן - הדין הישן)".

סעיף 5(א) בחוק העונשין קובע כך:

"נעברה עבירה ובטרם ניתן פסק-דין חלוט לגביה, חל שינוי בנוגע להגדרתה או לאחריות לה, או בנוגע לעונש שנקבע לה, יחול על העניין החיקוק המקל עם העושה; 'אחריות לה' - לרבות תחולת סייגים לאחריות הפלילית למעשה".

101. הנאשמים 1, 2 ו-5 הורשעו בכך שעברו עבירת סיוע להריגה על-פי סעיף 298 בחוק, אשר בוטלה במסגרת

תיקון מס' 137. לפיכך ובהתאם להוראת המעבר, יש לבחון "את מלוא ההסדר הקבוע בחוק העיקרי" לאחר התיקון, "לעומת ההסדר שהיה קבוע" קודם לתיקון, ולהחיל על נאשמים אלו, שהורשעו בעבירה של סיוע להריגה, את "הדין המקל" מבין השניים.

102. על-פי הדין הישן ובהתאם לסעיף 298, שבוטל, "הגורם במעשה או במחדל אסורים למותו של אדם", יורשע בהריגה ודינו עשרים שנות מאסר. לשם הרשעה בעבירת הריגה על-פי סעיף 298, נדרשה הוכחת יסוד נפשי של מחשבה פלילית, כפי שהוגדר בסעיף 20(א) בחוק. לפיכך נדרשה הוכחת מודעות של העושה לכל רכיבי היסוד העובדתי, לרבות האפשרות של גרימת המוות, וכן אדישות או קלות דעת כלפי האפשרות של תוצאת המוות (ראו למשל: ע"פ 8250/05 מדינת ישראל נ' שלום (3.10.2006), כבוד השופט ע' ארבל, פסקה 16; ע"פ 6026/11 טמטאווי נ' מדינת ישראל (24.8.2015) כבוד השופט ד' ברק-ארז, פסקה 31 (להלן - עניין טמטאווי)). כן ראו את הפסיקה המובאת בפסקי דין אלו).

לאחר התיקון וכאמור לעיל, הגורם למותו של אדם באדישות (או בכוונה), עובר עבירת רצח על-פי סעיף 300(א) בחוק, שעונשה מאסר עולם. לעומת זאת, הגורם למות אדם בקלות דעת, עובר עבירת המתה לפי סעיף 301ג בחוק, שעונשה שתיים-עשרה שנות מאסר.

אם נאשם הואשם בעבירת הריגה שנעברה קודם כניסת התיקון לתוקף, אך פסק הדין בעניינו טרם הפך חלוט, השאלה הטעונה הכרעה היא אם כן, אם עבירת ההריגה נעברה בקלות דעת או באדישות. אם נעברה בקלות דעת, יחול הדין לאחר התיקון, בהיותו הדין המקל לנוכח עונשה המרבי של עבירה זו שהועמד על שתיים-עשרה שנות מאסר, לעומת הדין הקודם, שעל-פיו העונש המרבי היה עשרים שנות מאסר. זאת בשונה ממצב שבו עבירת ההמתה נעברה באדישות, שאז הדין הקודם (עבירת ההריגה), הקובע כי העונש הוא עשרים שנות מאסר, מקל לעומת הדין לאחר התיקון, שעל-פיו עבירת המתה שנעברה באדישות היא עבירת רצח שעונשה מאסר עולם (שאינו חובה).

103. השאלה הטעונה הכרעה היא אפוא, איזו עבירת המתה נעברה, שבסיוע לביצועה הורשעו הנאשמים. עובדת הרשעת הנאשמים בסיוע להריגה - ולא בעבירת ההריגה - אינה מעלה או מורידה לעניין השאלה אם עבירת ההמתה שנעברה היא בקלות דעת או באדישות, למעט העובדה שעונשו של המסייע עומד על מחצית עונשו של המבצע העיקרי (סעיף 32 בחוק). שכן, היסוד הנפשי הנדרש מהמסייע הוא מודעות לכך שהתנהגותו מסייעת למעשה העבירה וכן מודעות לכך שהמבצע העיקרי, שהסיוע ניתן לו, אכן עובר עבירה (ע"פ 4317/97 פוליאקוב נ' מדינת ישראל, פד נג(1) 289 (1999), כבוד השופט י' מצא, פסקה 26 (עמ' 310); ע"פ 6162/16 דלו נ' מדינת ישראל (4.2.2018), כבוד השופט א' שהם, פסקאות 63-64; ע"פ 2247/10 ימיני נ' מדינת ישראל, סד(2) 666 (2011), כבוד השופט י' עמית, פסקה 35 ואילך).

לפיכך השאלה שאותה יש לבחון היא אם היסוד הנפשי של המבצע העיקרי, שעבר את עבירת ההמתה, הוא אדישות כלפי תוצאת המוות, או קלות דעת כלפיה. שאלה נוספת היא, כיצד יש לקבוע זאת בנסיבות הנדונות, שבהן הרשעת הנאשמים 1, 2 ו-5 נשענת על הודאתם בעובדותיו של כתב האישום המתוקן.

104. התשובה לשאלה האמורה, אינה בחירה בחלופה המקלה של עבירת המתה בקלות דעת, רק בשל כך שזו החלופה המקלה עם הנאשמים, כפי שטענה ההגנה. אף אין לומר, כטענת המאשימה, כי יש לקבוע שהנאשמים סיעו לעבירת הריגה שנעברה באדישות, בשל כך שזו העבירה שעל-פיה הואשמו בכתב האישום המקורי וכי הסדר הטעון נגזר מכך. משהודו הנאשמים בעובדותיו של כתב האישום המתוקן, כתב האישום המקורי אינו קיים עוד. התשובה לשאלת היסוד הנפשי של המבצע העיקרי, נקבעת על-פי העובדות שלפיהן הורשעו הנאשמים, בין אם ההרשעה הייתה בעקבות הודאה ובין אם לאחר שמיעת ראיות. בכל מקרה, במסגרת גזר הדין יש לבחון את העובדות שלפיהן הורשעו הנאשמים. רק אם על-פי אותן עובדות שלפיהן הורשעו נמצא כי תיקון מס' 137 מקל עמם, כי אז הוא יוחל במסגרת גזר הדין (ראו והשוו: ע"פ 8965/18 מחאג'נה נ' מדינת ישראל (3.11.2019), כבוד השופט י' אלרון, פסקה 41 וכן ראו את פסקאות 49-42; ע"פ 1828/14 דהאן נ' מדינת ישראל (27.6.2019), כבוד השופט ח' מלצר, פסקאות 22-25; ע"פ 8328/17 ג'בר נ' מדינת ישראל (28.7.2019), כבוד השופט נ' הנדל, פסקה 12).

בחינה של גזרי הדין שניתנו לאחר כניסת תיקון מס' 137 לתוקף, שלעת הזו מספרם יחסית מועט, מעלה כי כך אמנם נהגו בתי המשפט במקרים דומים. באותם מקרים נבחנו העובדות שלפיהן הורשעו הנאשמים, בין על-פי הודאתם ובין לאחר שמיעת ראיות ועל יסוד אותן עובדות שעמדו ביסוד ההרשעה, נבחנה השאלה אם הן מבססות עבירת המתה שנעברה בקלות דעת או באדישות. כך למשל נקבע במקרים הבאים:

ת"פ (מחוזי מרכז) 24262-06-18 מדינת ישראל נ' סקיבנקו (14.7.2019), כבוד השופט ע' קובו - הנאשמת הורשעה על-פי הודאתה בעבירת הריגה לפי סעיף 298 בחוק ובעבירות נוספות. הרשעתה הייתה במסגרת הסדר טעון שכלל את תיקון עובדות כתב האישום, מבלי שנאמר בכתב האישום המתוקן אם מעשי הנאשמת היו מתוך אדישות או מתוך קלות דעת. בא-כוח הנאשמת טען כי מעשיה נעשו בקלות דעת ולפיכך העונש המרבי שניתן להשית עליה הוא 12 שנות מאסר ואילו המאשימה טענה, כי מעשיה נעשו באדישות. בגזר הדין שניתן לאחר כניסת התיקון לתוקף, עמד בית המשפט על הדין על-פי התיקון לעומת הדין הקודם ובהתאם לכך בחן את העובדות שבהן הודתה הנאשמת ושעל-פיהן הורשעה (שם, פסקאות 25-33). מסקנתו הייתה, כי מבחינה של מעשיה "ניתן ללמוד כי אין מדובר בקלות דעת... אלא התנהגותה של הנאשמת... מבטאת שוויון נפש ביחס לתוצאה". לפיכך נקבע, כי לא ניתן להחיל לגביה את העונש שעל-פי התיקון נקבע לענין עבירת המתה בקלות דעת (שם, פסקאות 32-33).

ת"פ (מחוזי בא"ש) 39393-03-17 מדינת ישראל נ' אלגרגאוי (19.9.2019), כבוד השופט א' ביתן - הנאשם הורשע לאחר שמיעת ראיות בעבירת הריגה שנעברה בעקבות נהיגה מסוכנת שבעטיה נגרמה תאונת דרכים שבה קופחו חייו של אדם. בגזר הדין ניתח בית המשפט את העובדות וקבע כי מדובר בנסיבות חמורות של קלות דעת, הגובלות באדישות. לענין העונש קבע כי "יש לראות בהתנהגות הנאשם שגרמה למות המנוח כביטוי חמור ביותר של עבירת ההמתה בקלות דעת..." (שם, פסקה 8).

תפ"ח (מחוזי נצרת) 41205-01-17 מדינת ישראל נ' רושרוש (21.11.2019), כבוד השופטים א' הלמן, י' שיטרית וס' דבור - הנאשם הורשע על-פי הודאתו בעבירת הריגה. הודאת הנאשם הייתה במסגרת הסדר טעון שכלל את תיקון כתב האישום ואשר במסגרתו לא נאמר אם עבירת הריגה נעברה באדישות, כטענת המאשימה בטיעוניה לעונש, או בקלות דעת, כטענת ההגנה. לאחר בחינת המעשים שבהם הודה הנאשם ושלפיהם הורשע, קבע בית המשפט, כי לא ניתן

לקבל את טענת הנאשם שאותם מעשים הם בגדר המתה של הקורבן בקלות דעת. בין המשפט דן בתיקון מס' 137 ובהוראת המעבר (שם, פסקאות 41-53), וכן בחן את העובדות שבהן הודה הנאשם. לאחר בחינת "המסד העובדתי בו הודה הנאשם", קבע בית המשפט כי מהעובדות שבהן הודה עולה בבירור, כי לא דובר במעשים שהם בגדר קלות דעת, אלא מעשים המבססים גרימת מוות באדישות (שם, פסקאות 50-53).

(ראו גם דיון ביישום תיקון מס' 137 במסגרת הכרעת דין, בעניין נאשמים שהואשמו בעבירת הריגה לפי סעיף 298 בחוק (שבוטל), אך הכרעת הדין בעניינים ניתנה לאחר כניסת התיקון לתוקף: ת"פ (מחוזי בא"ש) 80055-01-19 מדינת ישראל נ' בורובסקי (25.7.2019), כבוד השופט י' ליברדו - בהכרעת הדין נבחן הדין שקדם לתיקון לעומת הדין שלאחר כניסת התיקון לתוקף, ונקבע כי בחינת הנסיבות שבהן נעברה העבירה מעלה כי דובר בהמתה בקלות דעת (שם פסקאות 150-155)).

105. באותה דרך יש ללכת גם בעניינינו ולבחון את עובדות כתב האישום המתוקן שבהן הודו הנאשמים, אם יש בהן כדי לבסס עבירת המתה באדישות או בקלות דעת.

על-פי עובדותיו של האישום העיקרי, שבהן הודו הנאשמים, במהלך האירוע, נאשמים 1 ו-2 ירו בשני רובי M-16 ונאשם 5 ירה באקדח "לעבר בני משפחת כראמה" (משפחת המנוח). כן מתואר בהמשך הדברים, כי בעת שבני משפחת רג'בי (משפחת הנאשמים) החלו לסגת, המשיכו הנאשמים 2 ו-5 "לירות במהלך נסיגתם לעבר בני משפחת כראמה". הנאשמים 1, 2 ו-5 הודו כי "במעשים אלו סייעו... במעשה אסור, בצוותא חדא, לגרימת מותו של המנוח".

תמצית ההלכה לעניין הרשעה בהריגה, כאמור לעיל, היא זו: "בהריגה יורשע רק אדם שפעל בפזיזות, בין אם באדישות שמשמעותה היא שוויון נפש לאפשרות כי מעשיו יובילו למותו של אדם ובין אם בקלות דעת, היינו תוך נטילת סיכון בלתי סביר כי המעשים יגרמו למוות תוך תקווה למנוע תוצאה זו. פעולה בקלות דעת היא, כמובן, חמורה פחות, באופן יחסי, מפעולה הנעשית מתוך אדישות וקרובה יותר לרשלנות, גם אם מובחנת ממנה (ראו למשל: ע"פ 3841/94 מדינת ישראל נ' צלבנקו, פסקה 3 לפסק דינה של השופטת ד' דורנר (21.8.1994); ע"פ 3158/00 מגידש נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 80, 86-88 (2000) (...); ע"פ 9120/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה י"ט (8.5.2012)). אם כן, כדי להרשיע נאשם בהריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין אין חובה להוכיח כי הוא התכוון להמית את קורבנו, ואף לא כי צפה מראש את כל פרטי האירוע שהוביל למותו של הקורבן. די בכך שיהיה מודע לסיכון הקטלני הטמון במעשיו (ראו למשל: ע"פ 1632/08 טורק נ' מדינת ישראל, פסקה 11 לפסק דינו של השופט א' א' לוי (4.6.2009) (...); ע"פ 467/09 זילברמן נ' מדינת ישראל, פסקאות 11-13 (2.2.2010); ע"פ 960/09 אבני נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (29.7.2010) (...); דנ"פ 404/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 17 לפסק דינו של הנשיא (בדימ') א' גרוניס (15.4.2015) (...)). כן יש להוכיח כי בין מעשיו של הנאשם לבין מות הקורבן התקיים קשר סיבתי, עובדתי ומשפטי" (עניין טמטאווי, כבוד השופטת ד' ברק-ארז, פסקה 31).

על-פי המתואר בכתב האישום, דובר בירי לעבר אנשים. לעניין זה נקבע לא אחת, כי כידוע, "כל בר-בי רב יודע... שיריה מנשק חם טומנת בחובה סיכון ברור, באשר בכל מקרה של פגיעה מירייה באדם נשקפת לנפגע סכנה לחייו או לשלמות גופו" (ע"פ 498/89 מדינת ישראל נ' יפרח, פ"ד מה(1) 384 (1990), כבוד השופט ת' אור, פסקה 10). אף נקבע כי

ירי לעבר מקום שבו ישנם אנשים הוא בגדר הריגה באדישות. שכן, "ברי כי ירי של כדורים רבים למקום בו ישנם אנשים מדבר בעדו בהקשר זה, והיתכן בשכל הישר שלא לצפות אפשרות של המתה? גם אם לא הגיע המקרה לכלל עבירת הרצח, אין הוא רחוק ממנה מרחק רב בנסיבות, ובודאי אינו ברף התחתון של עבירת ההריגה" (ע"פ 2196/10 אגבריה נ' מדינת ישראל (8.3.2012), כבוד השופט א' רובינשטיין, פסקה יט). בדומה נקבע, כי אין מקום להתערב בקביעה בדבר הרשעתם של מערערים בהריגה, שלגביהם התקיים היסוד הנפשי של אדישות, מקום שבו ירו לעבר אנשים. לעניין זה נקבע, כי "הם היו מודעים לכך שהירי יבוצע אל עבר מקום שנמצאים בו בני אדם. ברור הוא כי היורה בנשק אל עבר מקום בו מצויים בני אדם, מודע לאפשרות הפגיעה הקטלנית במי מהם (ע"פ 107/08 עית' נ' מדינת ישראל (3.2.10); ע"פ 498/89 מדינת ישראל נ' יפרח, פ"ד מה(1) 394, 384 (1990); ע"פ 10800/04 רומנצקו נ' מדינת ישראל בפסקה 24 (18.9.06); ע"פ 1632/08 הנ"ל)... משכך, חזקה כי הם היו מודעים לאפשרות גרימתה של פגיעה קטלנית באדם כתוצאה טבעית של השימוש בנשק. אין מקום להתערב אפוא בקביעה כי התקיים בהם היסוד הנפשי הנדרש להרשעה בעבירת ההריגה", אשר באותו עניין נקבע כי היה יסוד נפשי של אדישות (ע"פ 7477/08 גץ נ' מדינת ישראל (14.11.2011), כבוד השופט ע' ארבל, פסקה 89 (להלן - **עניין גץ**)).

אכן, ישנן נסיבות שבהן ירי לעבר בני אדם עשויות להיות בגדר גרימת מוות בקלות דעת. כך למשל נאמר "כי הרי ברור הוא שאדם הלוקח כלי נשק ויורה בו מספר יריות לאזור המצויים בו אנשים מודע בפועל כי כתוצאה מן הירי יתכן ויפגע אדם בצורה קטלנית, אף לא הייתה בכוונתו לפגוע באדם זה או אחר. במקרה שכזה מתקיימת מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות גרימת תוצאות המעשה, וביחס ליסוד החפצי מתקיימת לכל הפחות קלות דעת. על כן נראה כי בכל מקרה ניתן ליחס למערער במקרה הנדון את היסוד הנפשי הדרוש לעבירת ההריגה" (ע"פ 107/08 עית' נ' מדינת ישראל (3.2.2010), כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 14). אך לא ניתן ללמוד ממקרה זה גם מהטעם שנאמר כי אותן נסיבות הן "לכל הפחות קלות דעת", וגם מאחר שקודם לתיקון מס' 137 לא בהכרח נדרשה הכרעה בשאלה אם עבירת ההריגה נעברה בקלות דעת או באדישות.

106. ניתוח עובדות כתב האישום, שבהן הודו הנאשמים ושעל-פיהן הורשעו, מוביל למסקנה כי עבירת ההמתה שהנאשמים 1, 2 ו-5 הורשעו בסיוע לביצועה, לא נעברה בקלות דעת, שמשמעה, נטילת סיכון בלתי סביר שהמעשה יגרום למוות, אך מתוך תקווה למנוע תוצאה זו. העבירה נעברה לאחר התארגנות, הצטיידות בכלי נשק וחזרה מאורגנת אל מקום העימות, ששם היה הירי של הנאשמים אל עבר אנשים. נסיבות אלו הן נסיבות של המתה באדישות, שמשמעותה שיוון נפש לאפשרות שהירי יוביל למותו של אדם.

לעניין זה, ראו והשוו אל דברי בית המשפט בעניין גץ. כאמור שם, "לא דובר במעשים הנובעים מקלות דעת או מהתלהמות פתאומית קצרה, אלא במעשים שבוצעו לאחר שהייתה למערערים שהות לחשוב על צעדיהם, לתכנן את מעשיהם בקפידה ולירות אל עבר המועדון תוך אדישות מלאה לתוצאות האפשריות של מעשה נמהר זה... אין ספק כי מעשיהם של המערערים מעידים על כך שהם נטלו על עצמם סיכון מודע לכך שמישהו עלול למות" (עניין גץ, כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 115).

107. נסיבות העבירה הן אם כן, נסיבות של סיוע לגרימת מות אדם באדישות. לפיכך, הדין שאותו יש להחיל על הנאשמים הוא זה שקדם לתיקון מס' 137, בהיותו הדין המקל, שעל-פיו העונש המרבי הוא מחצית מעשרים שנות

מאסר (בשונה מהדין על-פי התיקון, שלפיו עונשו של הגורם למות אדם באדישות, הוא מאסר עולם, גם אם לא כעונש חובה).

(1ב) שאלת ההצדקה לפסיקת פיצוי לנוכח תשלום ה'עטווה'

108. על-פי סעיף 77(א) בחוק העונשין, ניתן לחייב את מי מבין הנאשמים לפצות בני משפחת המנוח מדרגת קרבה ראשונה, בהיותם בגדר "אדם שניזוק על ידי העבירה", ובלבד שסכום הפיצוי הכולל לא יעלה סכום הפיצוי המרבי שנקבע, העומד על סך 258,000 ₪ (דנ"פ 5625/16 קארין נ' בוקובזה (13.9.2017) (להלן - **עניין דנ"פ טווק**)). דעת הרוב, כפי שסוכמה בפסקה 34 בפסק-דינה של כבוד השופטת (כתוארה אז) א' חיות, שעל-פיה נדחתה העתירה לדין נוסף ונותרה עמדת הרוב בע"פ 1076/15 טווק נ' מדינת ישראל (7.6.2016), כפי שנקבעה בפסק-דינה של כבוד השופטת ד' ברק ארז).

אין מחלוקת על כך שבין אביו של המנוח לבין אביהם של הנאשמים 1, 3 ו-5 נחתם הסכם 'עטווה', שבמסגרתו שולם לאביו של המנוח סך 115,000 דינר ירדני, ששווים כ-562,000 ₪ נכון לימים אלו (1 דינר = 4.886 ₪). אף לא הייתה מחלוקת באשר למהותו של הסכם ה'עטווה' שנערך. כפי שנאמר בתסקיר קורבן העבירה, הסכם 'עטווה' שונה מהסכם 'סולחה' בכך שאינו תחום בזמן, ואף אינו בגדר הסכם בדבר מחילה סופית, אלא מעין "שביתת נשק" לזמן קצוב, המוגבל בזמן ובמרחבים גיאוגרפיים. כאמור שם, הסכם ה'עטווה' שנחתם בין הצדדים, היה תקף למשך שנה ותוקפו הוארך בשנה נוספת, בעוד שהוסכם כי הארכת תוקפו תישקל לאחר מתן גזר הדין. עם זאת וכאמור, אין מחלוקת בדבר עצם עריכת הסכם 'עטווה', שבמסגרתו שולם הסכום המשמעותי האמור.

המחלוקת בין המאשימה לבין ההגנה היא בשאלת ההשלכה שיש להסכם ה'עטווה' ולסכום המשמעותי ששולם במסגרתו על נושא הפיצוי שהמאשימה ביקשה כי יושת על הנאשמים. המחלוקת נוגעת הן לשאלת עצם החיוב בפיצוי הן לסכום הפיצוי. המאשימה טענה כאמור, כי אין ב'עטווה' כדי להשפיע על נושא חיוב הנאשמים בתשלום פיצוי. מנגד טענו הנאשמים, כי לנוכח הסכום המשמעותי ששולם, אין הצדקה לחייבם בפיצוי למשפחת המנוח.

109. בפסק הדין בעניין רע"פ 9727/05 פלוני נ' מדינת ישראל (8.8.2007) (כבוד הנשיאה ד' ביניש) (להלן - **עניין רע"פ 9727/05 פלוני**) נדון בהרחבה נושא הפיצוי הנפסק למתלונן במסגרת ההליך הפלילי (על-פי סעיף 77 בחוק העונשין) (שם, פסקאות 11-23). בית המשפט עמד בין השאר, על תכליותיו של פיצוי זה ובכללן אלו: מתן סעד מידי לקורבן העבירה מבלי שיידרש להמתין עד תום ההליך אזרחי, אם ינקוט הליך זה; הכרה חברתית בסבלו של הנפגע ושיתופו בהליך הפלילי; רכיב היטהרות לנאשם אשר תשלום הפיצוי עשוי לסייע בשיקומו (שם, פסקה 19. כן ראו: עניין **דנ"פ טווק**, כבוד השופטת א' חיות, פסקה 14).

לצד תכליות אלו הדגיש בית המשפט, כי אין בפיצוי הנפסק בהליך הפלילי כדי למצות את מלוא הנזק ואף אין בו כדי לייתר את התביעה האזרחית, שאותה רשאי להגיש נפגע העבירה ואשר במסגרתה יוכל להוכיח את מלוא נזקיו (דנ"פ טווק, פסק-דינה של כבוד השופטת א' חיות, פסקה 14; ע"פ 6925/16 מדינת ישראל נ' ג'רחי (12.5.2019), כבוד

השופטת ד' ברק-ארז, פסקה 22). כן נקבע, שאם תוגש תביעה אזרחית, יוכל בית המשפט לבחון אם יש להימנע מכפל פיצוי בדרך של ניכוי הפיצוי שנפסק בהליך הפלילי מהפיצוי שייפסק בהליך האזרחי (רע"פ 9727/05 פלוני, פסקאות 19-23).

אשר להיקף הפיצוי, הטעים בית המשפט, כי הגם שהגשת תביעה אזרחית אינה שוללת פסיקת פיצויים לפי סעיף 77 בחוק העונשין, הרי שהפיצוי מוגבל לרמת פיצוי מסוימת. שכן, "אין הפיצוי ממצה בהכרח את הסעדים האזרחיים אשר ייתכן והנפגע זכאי להם ... מדובר בפיצוי שאינו מחייב הליך של הוכחת נזק, ואשר נפסק בהתאם להתרשמותו והערכתו של בית המשפט, בדרך כלל על-פי נתונים המובאים בפניו שלא על דרך ההוכחה המקובלת בהליך האזרחי... בע"פ 11178/04 פלוני נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, 1.9.2005) אף הודגש כי הפיצוי הנפסק לנפגע העבירה לפי סעיף 77 הינו פיצוי סמלי בלבד, אשר אינו מהווה 'פיצוי ממשי'. הווה אומר, הפיצוי שנפסק לפי סעיף 77 לחוק אינו ממצה את הסעדים האזרחיים העשויים לעמוד לנפגע" (רע"פ 9727/05 פלוני, פסקה 21). נמצא אם כן, שככלל, הפיצוי הפלילי נועד לענות על מספר תכליות - סעד מידי לקורבן, הכרה חברתית בסבלו והיטהרות לנאשם - אך אין בו כדי להחליף את ההליך האזרחי שנועד להיטיב את כל נזקי הניזוק. מדובר אפוא, בפיצוי שהוא בעיקרו "אקט סמלי-חינוכי-ערכי ואינו מהווה פיצוי ממשי" (ע"פ 11178/04 פלוני נ' מדינת ישראל (1.9.2005), כבוד השופט א' רובינשטיין, פסקה א(5) (להלן - עניין ע"פ 11178/04 פלוני)).

110. בעניין ביבי שאליו הפנתה המאשימה, אמנם נקבע כי פיצוי שנפסק בהליך אזרחי, אינו שולל פסיקת פיצוי גם בהליך פלילי וכי אין בכך משום כפל פיצוי. אולם קביעה זו נבעה מכך שבאותו עניין הסדר הטיעון כלל הסכמה מפורשת שהנאשם יחויב בתשלום פיצוי למתלונן, וכן מכך שלא הנאשם היה מי שחויב בתשלום הפיצוי בהליך האזרחי, אלא המדינה, שמקופתה שולם הפיצוי (שם, כבוד השופט ג' קרא, פסקה 9). מכאן שלא ניתן ללמוד מאותו עניין לענייננו.

לעומת זאת, במקרים אחרים, נאמר במפורש כי "יש להניח, שאם אמנם יבחר הנפגע לנהל הליך אזרחי על-מנת להיפרע ממי שפשע נגדו, ינוכה מהפיצוי שייפסק לו בהליך האזרחי מהסכום שנפסק לטובתו על-פי סעיף 77 לחוק" (עניין רע"פ 9727/05 פלוני, פסקה 22). בקובעו כך, הפנה בית המשפט לעניין שנדון ברע"פ 228/05 יאגודיב נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(4) 518 (2005) (כבוד השופט א' רובינשטיין, פסקה ו(5)) (להלן - עניין יאגודיב). שם נדרש בית המשפט לשאלה זו ותוך הסתמכות על פסיקה רבה (בעיקר של בתי המשפט המחוזיים), נאמר, כי "אם מי שנפסק לטובתו פיצוי לפי סעיף 77 תובע את נזקיו לאחר מכן בהליך אזרחי, יש לנכות מן הפיצוי שייפסק לו בהליך האזרחי את הפיצוי שניתן על-פי סעיף 77".

נראה אם כן, כי לנוכח תכליתו של הפיצוי הפלילי, בדרך כלל יהיה מקום לנכות את סכום הפיצוי שנפסק בהליך הפלילי, או למצער, להתחשב בו, בעת פסיקת פיצוי בתביעה אזרחית.

111. אשר לשאלת מידת ההתחשבות ב'סולחה' לעניין העונש או לעניין קביעת הפיצוי, נראה כי עצם ה'סולחה' עשויה להישקל, אך אינה בגדר בשיקול מכריע. גם בעניין שחאדה שאליו הפנתה המאשימה, בית המשפט התחשב ב'סולחה' בעת קביעת הפיצוי, גם אם לא ביטל אותו לחלוטין לנוכח ה'סולחה'. באותו עניין נקבע כי תשלום פיצוי במסגרת 'סולחה' שימש נימוק לקולה במסגרת גזר הדין, ולכן בעת הדיון בערעור, לא ראה בית המשפט לנכון להפחית

עוד מסכום הפיצוי שנפסק (שם, כבוד השופט ח' מלצר, פסקה 24). בדומה, בעניין אלקרינאו, שאליו הפנתה ההגנה, נדון עונשו של נאשם, שבמסגרת הסכם 'סולחה' שילם סכום משמעותי למתלונן (₪ 300,000) ומטעם זה לא חויב בתשלום קנס (אף לא בפיצוי למתלונן).

בעניין המשקל שיש לתת ל'סולחה', חזר בית המשפט בעניין אלקרינאו (כבוד השופט צ' זילברטל, פסקה 12), כי "אכן, בית משפט זה ציין לא אחת, כי קיומו של הליך או הסכם 'סולחה' יכול לשמש שיקול לקולה בגזירת עונשו של הנאשם בהתקיים תנאים מסוימים, ובכללם הצלחת ההליך בהבאת הסכסוך לסיום, אך מבלי להעניק ל'סולחה' משקל מכריע (ראו: בש"פ 8041/06 מרזוק נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (31.10.2006); ע"פ 635/05 דענא נ' מדינת ישראל (26.11.2007); דנ"פ 3261/03 סרחאן נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (9.4.2003), והאסמכתאות המצויות שם)"

עם זאת, ישנן ג' דעה שעל-פיה בכל מקרה, יש לתת ל'סולחה' משקל מועט ומוגבל בלבד. כך מהטעם הבא: "מתן גושפנקה ל'סולחות' כמעין 'מרכיב משלים' לדרכי הענישה הקבועים בדין, יש בו כדי להוות מעין הפרטה פסולה של ההליך הפלילי. לא זו בלבד שאין במערך ההסכמות בין משפחת העברייין לבין משפחת הקורבן כדי להוות חלופה לדין הפלילי, אלא שהשלמה עם מעגל אלימות הכולל שימוש בנשק חם בטרם הצדדים פועלים ליישוב מחלוקותיהם 'בדרכי שלום' חותר תחת יסודות הדין הפלילי. איתותה של מערכת המשפט כי 'סולחה' עשויה להביא להקלה משמעותית בעונשו של העברייין מחליש את ההרתעה מפני ביצוע עבירות וחושף את קורבן העבירה ואת משפחתו ללחצים פסולים. משכך, דעתי היא כי יש ליתן משקל מוגבל בלבד לקיומה של 'סולחה' בין הצדדים (ראו גם: ע"פ 9168/18 קשור נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (26.2.2019)) " (ע"פ 4406/19 מדינת ישראל נ' סובח (05.11.2019), כבוד השופט י' אלרון, פסקה 22 (להלן - **עניין סובח**)).

112. לעת הזו איננו נדרשים לשאלת ההשלכה שיש לתשלום ה'עטווה', על קביעת העונש בכללותו. בעניין זה, אכן נראה כי, "עמדה עקבית וברורה היא: גם אם עשויה להיות לסולחה שיקול לזכות, אין היא שיקול מכריע ובוודאי שאין היא מחייבת את בית המשפט לעת גזירת עונשו של הנאשם שהורשע... אכן, במקרים מסוימים אפשר יינתן לסולחה משקל מסוים בקביעת העונש, אלא שכל מקרה יבחן לגופו ולפי נסיבותיו" (דנ"פ 3261/03 סרחאן נ' מדינת ישראל (9.4.2003), כבוד השופט מ' חשין, פסקה 6).

השאלה שאנו נדרשים לה היא כיצד משפיע תשלום סכום משמעותי במסגרת הסכם 'עטווה' (או 'סולחה') על עצם החיוב בפיצוי שישולם למתלונן או כיצד משפיע על סכום הפיצוי. מהפסיקה שעל עיקריה עמדנו עולה כי נראה שתשלום זה משמש שיקול מכריע בעת בחינת השאלה, אם יש לחייב את הנאשם לשלם פיצוי למתלונן, או למשפחת הקורבן. זאת בשל כך שכאמור, הפיצוי הנפסק בהליך הפלילי (על-פי סעיף 77 בחוק העונשין) הוא במהותו, "אקט סמלי-חינוכי-ערכי ואינו מהווה פיצוי ממשי" (כדברי כבוד השופט א' רובינשטיין בעניין ע"פ 11178/04 פלונ, שהוזכר לעיל). כך גם מאחר שכאמור, בדרך כלל, אם הנאשם מחויב בתשלום פיצוי במסגרת תביעה אזרחית, יש לנכות מסכום הפיצוי שייפסק בהליך האזרחי את סכום הפיצוי הפלילי (עניין רע"פ 9727/05 פלונ, פסקה 22; עניין יאגודייב, פסקה ו(5)).

שני שיקולים אלו מצדיקים אפוא, לשקול את תשלום ה'עטווה' גם לעניין עצם החיוב בפיצוי וגם לעניין סכום הפיצוי, אם ייפסק. העובדה שהפיצוי ששולם במסגרת ה'עטווה' היה תולדה של הסכם בין הצדדים - בשונה מפיצוי שנפסק בתביעת

פיצויים שנדונה בבית משפט - אינה צריכה לשנות ממסקנה זו. נראה כי כשם שישנה הצדקה לנכות מסכום הפיצוי האזרחי את הפיצוי הפלילי, כך ישנה הצדקה לנכות את סכום הפיצוי הפלילי גם מסכום הפיצוי ששולם מכוח הסכם בין הצדדים. כך בין אם ההסכם יכונה "הסדר", "פשרה", "סולחה", "עטווה" או כל דבר אחר. בדומה, מאחר שבכל מקרה סכום הפיצוי, אילו נפסק, היה נופל מהסכום ששולם במסגרת ה'עטווה' (בשל מגבלת הסכום הקבועה בסעיף 77(א) בחוק העונשין), ממילא היה סכום זה נבלע בסכום ה'עטווה'.

113. מנימוקים אלו, נותר רק לשקול אם לנוכח התכלית ה"סמלית-חינוכית-ערכית" של הפיצוי, שעליה עמד בית המשפט העליון, יש לקבוע סכום פיצוי סמלי כלשהו. נראה כי במקרה הנדון, לנוכח הסכום המשמעותי ששולם במסגרת ה'עטווה', יש מקום לקבוע פיצוי שיהיה בסכום סמלי בלבד, אך לא מעבר לכך.

1(ג) שאלת הצורך בקביעת מתחמי ענישה לגבי קביעת עונשם של הנאשמים 1, 2 ו-5

114. הסדר הטיעון בעניין הנאשמים 1, 2 ו-5 כולל את העונש שהמאשימה תעתור להשית על כל אחד מנאשמים אלו, כמפורט לעיל. בא-כוחם של הנאשמים 1, 3 ו-5 טען כאמור, כי לנוכח ההסכמה על טווח ענישה לגבי נאשמים 1, 2 ו-5 ובהתאם לפסק הדין בעניין שפרנוביץ (ופסק-דין נוסף שאליו הפנה), אין צורך בקביעת מתחמי ענישה לגבי עונשם.

115. לא ניתן לקבל את טענתו האמורה של בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 וזאת משני הטעמים הבאים.

האחד, עניינו תוכנו של הסדר הטיעון. כפי שטענה באת-כוח המאשימה, הסדר הטיעון אינו כולל הסכמה על טווח ענישה, שעל-פיה ההגנה תעתור לעונש שלא יפחת מעונש מזערי מוסכם ואילו המאשימה תוכל לעתור לעונש שלא יעלה על עונש מרבי מוסכם. על-פי הסדר הטיעון, המאשימה הודיעה מה העונש שעל-פי טענתה, מצוי במתחם הענישה ההולמת ושאותו תבקש להשית על הנאשמים. בהיעדר הסכמה על טווח ענישה, ממילא אין מקום לטענה הנשענת על הנחה שלפיה הוסכם על טווח ענישה.

השני, אפילו כלל הסדר הטיעון טווח ענישה, לא היה בכך כדי לפטור את בית המשפט מקביעת מתחמי ענישה. כבר נקבע פעמים רבות, כי אין זהות בין טווח ענישה מוסכם במסגרת הסדר טיעון לבין מתחם ענישה, וכי הסכמה בדבר טווח ענישה אינה פוטרת את בית המשפט מקביעת מתחם ענישה, שבמסגרתו ייקבע עונשו של הנאשם (ראו דיון בסוגיה זו ובעניין ההבדלים בין טווח ענישה לבין מתחם ענישה, בע"פ 512/13 פלוני נ' מדינת ישראל (4.12.2013), כבוד השופט ח' מלצר, פסקאות 12-18 (להלן - עניין ע"פ 512/13 פלוני)).

עוד נעיר בקצרה, כי בעניין שפרנוביץ שהוזכר, לא נקבע כי הסדר טיעון הכולל טווח ענישה מוסכם מייתר את הצורך בקביעת מתחם ענישה. נקבע שם, בין השאר, תוך הסתמכות על ענין ע"פ 512/13 פלוני, כי אפילו כלל הסדר הטיעון הסכמה בדבר רף ענישה מרבי ואף הסכמה שלא לטעון בעניין מתחם ענישה - שתי הסכמות שלא נכללו בהסדר הטיעון בעניינינו - עדיין נדרש בית המשפט לבחון אם טווח הענישה שהוסכם מתיישב עם מתחם העונש (שם, כבוד השופט צ' זילברטל, פסקה 18) ((לעניין גזר הדין בת"פ (מחוזי ירושלים) 57822-04-18, שאף עליו ביקש בא-כוח הנאשמים 1, 3

5- להסתמך, נעיר, כי הוגשו בעניינו שני ערעורים שהדיון בהם אוחד, אך טרם ניתן פסק-דין: ע"פ 5702/19 ו-ע"פ 5824/19.

(1ד) משקלם של הקשיים הראייתיים שהובילו לתיקון כתב האישום

116. באי-כוח הנאשמים חזרו בטיעוניהם על כך שבמסגרת קביעת עונשם של הנאשמים, יש לתת משקל רב לקשיים הראייתיים ולקשיים בניהול המשפט (בהבאת עדים וכדומה) שהובילו לתיקון כתב האישום במסגרת הסדר הטיעון וכן כי יש לתת משקל לשוני המהותי בין כתב האישום המקורי לכתב האישום המתוקן, שבעובדותיו הודו הנאשמים.

בעניין טענה זו יש להבחין בין שני עניינים שונים. האחד, עניינו עצם הודאת הנאשמים והחיסכון בזמן השיפוט, אשר אין מחלוקת כי יש בהם כדי להצדיק הקלה בעונש. השני, עניינו הקשיים הראייתיים והקשיים בניהול המשפט שעל-פי הנתען, נשקלו בעת גיבוש הסדר הטיעון ואשר ככלל, אין זה נכון שישקלו פעם נוספת בעת גזירת העונש. הכלל הוא כי "עובדה שנאשם הודה בה יראוה כמוכחת כלפיו" (סעיף 154 בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982). מכאן הנחת המוצא, כי אותם קשיים בהוכחת העבירות (לרבות בהבאת עדים), שלפניהם עמדה המאשימה לשם הוכחת עובדותיו של כתב האישום המקורי, אינם קיימים עוד לאחר תיקונו ולאחר שהנאשמים הודו בעובדות כתב האישום המתוקן. כפי שעמדה על כך באת-כוח המאשימה בטיעוניה, הקשיים הראייתיים היו אחד השיקולים שעמדו ביסוד הסדר הטיעון, שבמסגרתו תוקנו עובדות כתב האישום ושנו העבירות שבהן הואשמו הנאשמים, ושעל-פיהן הורשעו בעבירות קלות מאלו שבהן הואשמו בתחילה. כך שאין עוד מחלוקת על כך שהקשיים הראייתיים הנתענים נשקלו במסגרת הסדר הטיעון ומצאו את ביטויים בתיקון כתב האישום. קבלת הטענה בדבר הצורך בהקלה נוספת לנוכח קשיים ראייתיים, חותרת אפוא, תחת הודאת הנאשמים, שמשמעותה כי ישנן די ראיות לשם הוכחת כל העובדות שבהן הודו. לפיכך ובהיעדר מחלוקת כי הקשיים הראייתיים שהיו הובילו להקלות האמורות, לא ניתן לשוב ולשקול שנית את אותו שיקול שכבר הוביל לתיקון העובדות ולשינוי העבירות.

(1ה) השפעת הודאת הנאשמים והחיסכון בזמן השיפוט על החיוב בקנס

117. הן המאשימה הן באי-כוח הנאשמים עמדו על כך שהסדר הטיעון הביא לחסכון משמעותי בזמן שיפוט. אכן, כל הודאת נאשמים חוסכת את הצורך בשמיעת ראיות ובכך נחסך זמן שיפוט. בהליך הנדון, לא הייתה מחלוקת על כך שהודאת הנאשמים חסכה זמן שיפוט רב ומשמעותי. שכן, חרף העובדה שבמסגרת ההליך הנדון התקיימו דיונים רבים מאד (כשלושים ישיבות) ומספר לא מבוטל של ישיבות הוכחות, אשר נמשכו על פני כמעט שנתיים, נראה כי הדרך עד סיום שמיעת עדי התביעה עוד הייתה ארוכה.

בדרך כלל, כל הודאה המביאה לחסכון בזמן שיפוט מצדיקה הקלה בעונש. כך הגם שכפירת נאשם ובחירתו לנהל הליך הוכחות, לא יזקפו לחובתו ולא יביאו להחמרה בעונשו (סעיף 40יא(6) בחוק העונשין. כן ראו לעניין זה: ע"פ 4597/13 פיצו נ' מדינת ישראל (22.9.2014), כבוד השופט י' דנציגר, פסקאות 19-20 (להלן - עניין פיצו)). אף נקבע לא אחת, כי לעניין זה יש לתת משקל גם לשלב שבו הודה הנאשם, אך בזהירות המתחייבת, לבל יירתעו נאשמים מזכותם לניהול משפטם (עניין פיצו, פסקה 19).

בהליך שבו הודאת הנאשמים אמנם הביאה לחסכון משמעותי מאד בזמן שיפוטי, כמו בהליך הנדון, נראה כי יש בכך לא רק כדי להביא להקלה כללית בענישה, אלא יש בכך כדי להצדיק הפחתה משמעותית בקנס שיושת על הנאשמים, ככל שיושת. זמן שיפוטי הוא משאב ציבורי יקר ערך, שלחסכון בו ישנם היבטים רבים והשלכות רבות, שאחד המשמעותיים שבהם הוא ההיבט הכלכלי. הודאת נאשמים בתיק סבוך ומורכב כמו התיק הנדון, ללא ספק הביאה לא רק לחסכון בזמן שיפוטי, אלא גם לחסכון במשאבים ציבוריים אחרים ולחסכון כספי ציבור. בכלל זה גם לחסכון בהוצאותיהם של גורמי האכיפה והתביעה שנדרשו לניהול ההליך.

נראה אפוא, כי מאחר שהעבירות שעברו הנאשמים אינן מסוג העבירות שהן בעלות היבטים כלכליים מובהקים (למעט עבירות הנשק שעבר הנאשם 4), אשר בדרך כלל מצדיקות השתתפות קנס כספי ממשי, ומאחר שהודאת הנאשמים הביאה לחסכון משמעותי במשאבים ציבוריים, לרבות חסכון בהוצאות הרבות הכרוכות בניהול המשפט, יש בכך כדי להצדיק הימנעות מהשתתפות קנס על הנאשמים.

(10) טענת אכיפה בררנית

118. על-פי טענת בא-כוח הנאשמים 1, 3 ו-5 יש מקום להקלה בעונשם של נאשמים אלו מחמת אכיפה בררנית, הנובעת מאי העמדה לדין של מי שעוול כלפיהם. על-פי הנטען, הכוונה לאלו שהכו את הנאשם 3 ואשר כתוצאה מכך התפתח האירוע המתואר באישום העיקרי, וכן אלו אשר פגעו באביהם של הנאשמים 1, 3 ו-5, הזיקו לרכושו והציתו את המסעדה שהייתה בבעלות אביו של הנאשם 4.

לעניין זה נאמר בקצרה, כי לא הונח לפניי די מידע בכל הנוגע לאכיפה הבררנית הנובעת ובין השאר, בעניין הנזקים הנובעים ובעניין אי העמדתם לדין של אחרים שעל-פי הנטען, היו מעורבים באירוע נושא האישום או באירועים אחרים. עם זאת, אכן יש מקום לשקול את פציעתו של הנאשם 3, שלגביה אין מחלוקת ואשר תידון בהמשך הדברים.

(11) הטענה כי עבירות הנשק שעבר הנאשם 4 נעברו בעטיו של "סוכן מדיח"

119. הנאשם 4 הורשע (בכתב האישום שצורף) בכך שעשה עסקאות בנשק עם סוכן המשטרה. בא-כוחו טען, כי יש להקל באופן משמעותי בעונש שיושת עליו בשל עבירות אלו, מהטעם שנעברו רק לנוכח שידול מובהק ובלתי פוסק מצד הסוכן וכי אלמלא כן, לא היה עובר את העבירות.

אכן, כפי שטען בא-כוח הנאשם 4, "ההלכה היא, כי פעולת סוכן מדיח, ככל שהתקיימה, אינה פוטרת נאשם מאחריות פלילית. עם זאת, היא עשויה להביא להקלה בעונש" (עניין בלדב, כבוד השופטת א' פרוקצ'יה, פסקה 65 והפסיקה הרבה המובאת שם). אולם בענייננו, הטענה כי פעולת הסוכן עלתה כדי "פעולת סוכן מדיח", אינה נתמכת בעובדות כתב האישום המתוקן שבהן הודה הנאשם 4, ולפיכך לא ניתן לשקול זאת בעת קביעת עונשו. סעיף 40(ד) בחוק העונשין מורה, שאם הנאשם הודה בעובדות כתב האישום, כי אז בעת קביעת עונשו, ניתן לשקול רק את העובדות ואת הנסיבות הקשורות במעשה העבירה שבהן הודה (זולת אם הוגשו ראיות ברשות בהתאם להוראת סעיף 40(ב)(2)).

(א2) הערכים החברתיים שנפגעו מהעבירות ומידת הפגיעה בהם

120. הערכים החברתיים שנפגעו מעבירות האלימות שנעברו תוך שימוש בנשק - כללי: עניינו של האישום העיקרי הוא אירוע אלים שבו נעשה שימוש בנשק חם, אשר התרחש בתגובה לוויכוח על עניין של מה בכך; אופן שטיפת רכבו של הנאשם 3. ויכוח זה הסלים לאלימות שמהלכה המנוח ומי מבני משפחתו, משפחת כראמה, תקפו את הנאשם 3 ואת חברו. בחלוף זמן קצר, בעקבות תקיפת הנאשם 3 וחברו ובשל תחושת הפגיעה בכבודם, חזרו השניים אל המקום בלוויית בני משפחתו של הנאשם 3, ממשפחת בדראן וממשפחת רג'בי, בעודם מצוידים בנשק חם ובנשק קר. אז התפתח העימות האלים שבמהלכו ירו הנאשמים ואחרים אל עבר בני משפחת כראמה וכתוצאה מירי זה מת המנוח.

בחינת הערכים החברתיים שנפגעו מעבירות שנעברו - סיוע להריגה, חבלה חמורה בנסיבות מחמירות ועבירות של נשיאת נשק וחזקת נשק - ועצמת הפגיעה בהם, מחייבת בחינה של מכלול האירוע, כפי שאף טענה המאשימה, ושל כלל העבירות שנעברו. מדובר אפוא, באירוע אשר במהלכו נעברו עבירות אלימות, הפוגעות בביטחון האישי, בתחושת הביטחון ובשלטון החוק, תוך שימוש בנשק. מעל הכול, מדובר בעבירות שנעברו תוך פגיעה בקדושת החיים.

בפסיקה רבה ובין השאר, בפסק דין שניתן בימים אלו ממש, חזר בית המשפט העליון והדגיש את חומרתן של עבירות הנעברות תוך שימוש בנשק חם לשם פתרון סכסוכים. בית המשפט אף חזר והדגיש כי יש להשית ענישה מחמירה ומרתיעה על עוברי "עבירות החזקת נשק שלא כדין, ועל אחת כמה וכמה שימוש בנשק חם ופציעתם של קורבנות שונים עקב כך" (עניין סובח, כבוד השופט י' אלרון, פסקה 17 והפסיקה שם).

דברים דומים נאמרו בפסקי-דין רבים ובהם אלו שאליהם הפנתה המאשימה, שבהם נדון עונשם של מי שהורשעו בעבירת אלימות שנעברו תוך שימוש בנשק חם על רקע סכסוכים כאלה ואחרים. בית המשפט העליון הדגיש פעם אחר פעם את הפגיעה הקשה בערכים החברתיים האמורים, כמו גם את הצורך בהחמרה בענישתו של מי שהורשע בעבירות אלימות שנעברו תוך שימוש בנשק. כך בין השאר, נאמר בנסיבות דומות, שבהן הנאשמים הורשעו בעבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות ובעבירה של נשיאת נשק: "הדרישה להחמרה בעבירות אלימות כלפי הזולת מועצמת כאשר עסקינן בנשק חם שרק צד אחד מחזיק. תופעת השימוש בנשק שלא כדין, על שלל היבטיה ותוך עשיית דין עצמי, מחייבת הזקקה וענישה ראויה. במיוחד משעה שמדובר בנשק חם, לנוכח השלכותיו הרות האסון ופוטנציאל הסכנה הגלום בו לשלמות החיים, הגוף והנפש ולביטחון הציבור. לכך יש להוסיף, כי חומרתן של החזקת ונשיאת נשק ללא היתר כדין אינה תחומה אך לעבירות עצמן ולהיותן מנוגדות לחוק החרות. לא אחת, עבירות אלה מובילות - ולמצער רב החשש שיובילו - לעבירות נוספות של שימוש בנשק תוך פגיעה בזולת, כפי שאמנם אירע בנסיבות דנא... " (עניין אבו עאבד, כבוד השופט נ' הנדל, פסקה 6): עם זאת בית המשפט הדגיש, כי חרף הצורך בהחמרה משמעותית בענישה, "עדיין יש להעניק משקל לרקע שקדם לעבירות ולהתנהגות הנפגעים" (שם, פסקה 7).

עוד נאמר בנסיבות דומות לגבי הרשעה בעבירה של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות ובעבירה של נשיאת נשק והובלתו,

כי "... לנוכח חומרת העבירות מסוג זה, ההשלכות הרוות האסון ופוטנציאל הסכנה הגלום לשלמות החיים, הגוף והנפש ולביטחון הציבור ופוטנציאל הפגיעה הגלום בהם, בית משפט זה קבע פעם אחר פעם כי יש לשדר מסר עונשי אשר ירתיע מפני ביצוע עבירות אלו... עוד נקבע כי הדרישה להחמרה בעבירות אלה מועצמת כאשר עסקינן בנשק חם שרק צד אחד מחזיק בו (...). חומרתן של החזקת ונשיאת נשק ללא היתר כדין אינה תחומה אך לעבירות עצמן ולהיותן מנוגדות לחוק החרות. לא אחת, עבירות אלה מובילות - ולמצער רב החשש שיובילו - לעבירות נוספות של שימוש בנשק תוך פגיעה בזולת, כפי שאכן אירע במקרה שלפנינו" (עניין גדבאן, כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 9). כן נקבע, לעניין הרשעה בעבירה של חבלה בנסיבות מחמירות ולגבי עבירה של פגיעה בנסיבות מחמירות, שנעברו תוך שימוש בנשק חם, כי "חובתו של בית המשפט לתרום את חלקו כדי להפחית ממקרים חמורים מעין אלה, בהם 'כל דאליים גבר' המחיר החברתי לא מאפשר מדיניות ענישה אחרת. השימוש בנשק והתוצאה החמורה הם נתונים בעלי משקל רב. חומרת העבירה ברורה. פעמים אין ספור חזר בית משפט זה על החומרה שבעבירות האלימות בכלל, ובפרט במקרים בהם נוטל אזרח את החוק לידי ומבקש לשים עצמו כשוטר, כשופט וכמוציא לפועל - תחת מוסדות המדינה והחוק" (עניין אלהוזייל, כבוד השופט נ' הנדל, פסקה 5).

121. **הפגיעה בערכים החברתיים בשל עבירת הסיוע להריגה:** אשר לעבירת ההריגה - בענייננו, סיוע להריגה - אין צריך לומר כי הפגיעה בערך קדושת החיים בשל עבירה זו, הוא בעוצמה גבוהה. כך בדרך כלל, כך במיוחד בנסיבות שבהן עניין של מה בכך הופך לאירוע אלים המסתיים במוות. דברי בית המשפט בעניין ג'ץ, כמו נכתבו לענייננו (כבוד השופט ס' ג'ובראן, פסקה 119): "אכן, נדמה כי אין צורך להכביר במילים בנוגע לחומרת המעשים שביצעו המערערים. בשל סכסוך של מה בכך עם המאבטחים במועדון, החליטו המערערים לחזור למקום במטרה לנקום במי שלתפיסתם פגע בכבודם. זאת, מבלי לעצור ולחשוב על התוצאה האפשרית של ירי לא מכוון לעבר מועדון הומה אדם. בכך, הביעו המערערים זלזול בוטה בחוק ואף חמור מכך - בחיי אדם. זלזול זה בתוצאה האפשרית של מעשיהם מתעצם לנוכח העובדה שהמערערים לא הגיבו תגובה ספונטאנית למעשה, אלא תכננו, כחבורה, את מסע הנקם במשך שעה ארוכה. בנוסף, לא ניתן להתעלם מהתוצאה הטראגית של מעשיהם הנחפזים...".

רבות נאמר ונכתב בפסיקה בעניין התנהלות אלימה הכוללת שימוש בנשק חם או קר, לשם יישוב סכסוכים, על חומרת המעשים ועל הפגיעה החמורה בערך קדושת החיים ושלמות גופו של האדם, באותן נסיבות שבהן אותם אירועי אלימות מסתיימים במוות או בפציעות קשות. כך למשל, נאמר לגבי מי שהורשעו בעבירת הריגה בנסיבות אלו: "בהתנהגותו זו, רמס המערער ברגל גסה את ערך קדושת החיים ושלמות גופו ובריאותו של האדם. חומרת מעשיו, איננה מאפשרת גילוי סובלנות ורפיון בתגובה, ומחייבת הטלת עונש מאסר משמעותי, אשר יעביר מסר ברור וחד - למען יראו וייראו - כי לתרבות האלימות והשימוש בנשק חם או קר, כאמצעי לפתרון סכסוכים, אין מקום בחברתנו" (ע"פ 5184/14 פלוני נ' מדינת ישראל (3.8.2016), כבוד השופט א' שהם, פסקה 89); "דומה, כי כבר נאמר כל שניתן על הקלות הבלתי נתפסת בה נגדעים בארצנו חיי אדם, ולא נותר אלא לחזור על הדברים. חילופי דברים וסכסוכים של מה בכך מובילים במקרים רבים מדי ובמהירות גדולה מדי לשליפת כלי נשק, קר או חם, או לנקיטה במעשי אלימות קטלנים. יתרה מכך, לעיתים נדמה שחל פחות בלתי נסלח ובלתי נסבל בערכם של חיי אדם. בראש ובראשונה עלינו לשוות לנגד עינינו את המנוח שחיי קופדו בנסיבות שאין להשלים עימן, ולהגנה על ערך החיים וקדושתם שמור משקל משמעותי ביותר במלאכת הענישה" (ע"פ 9422/11 דהן נ' מדינת ישראל (3.7.2013), כבוד השופט צ' זילברטל, פסקה 8); "רבות נכתב ונאמר על הקלות הבלתי נתפסת שבה מגיעים חיי אדם לסיום אלים ואכזרי בסכסוכים של מה בכך, ועל תפקידו של בית המשפט במיגור תופעה זו על דרך של הרתעה עונשית (ראו, בין רבים, ע"פ 9422/11 דהן...). המערער,

במעשיו, קטע את חייו של המנוח באיבם והותיר את משפחתו המומה וכואבת. לא רק במנוח ובמשפחתו פגע המערער במעשיו, אלא גם בערך המוגן של קדושת חיי האדם" (ע"פ 3042/13 חיימוב נ' מדינת ישראל (21.5.2015), כבוד השופט ע' פוגלמן, פסקה 6).

עבירת ההריגה או בענייננו, סיוע להריגה, היא עבירה שבה הפגיעה בערך קדושת החיים היא ללא ספק בעוצמה גבוהה ביותר. "לקדושת חיי האדם, מטבעה, שמור מקום בשורה הראשונה של ערכי כל חברה אנושית, וישראל בכלל זה; שאם אין חיים, חברה מנין". לכן הטעים בית המשפט, כי "קיפוד חיי אדם מחייב מאסר לשנים ארוכות" (ע"פ 7637/05 יוסף נ' מדינת ישראל (05.7.2007), כבוד השופט א' רובינשטיין, ח(1)).

122. **הפגיעה בערכים החברתיים בשל עבירות הנשק:** עבירות הנשק שבהן הורשעו הנאשמים כוללות עבירות במדרג חומרה שונות ובכלל זה, החזקת נשק ללא רשות על-פי דין (לפי סעיף 144(א) בחוק, שעונשה שבע שנות מאסר); נשיאת נשק ללא רשות על-פי דין (לפי סעיף 144(ב) בחוק, שעונשה עשר שנות מאסר); עסקה אחרת בנשק ללא רשות על-פי דין וסיוע לעבירה זו (לפי סעיף 144 (ב2) בחוק, שעונשה חמש-עשרה שנות מאסר ובמקרה של סיוע, מחצית העונש).

בפסיקה רבה שנדרשה לעבירות נשק בדרגות חומרה שונות, עמד בית המשפט העליון על כך שהערכים החברתיים הנפגעים מעבירות אלו הם, שלום הציבור וביטחונו, שמירה על שלמות גופו של אדם ורכושו וכן הצורך להגן מפני פגיעה משמעותית באדם ובציבור בשל שימוש בנשק חם בידי מי שאינו מורשה לכך. בית המשפט העליון אף חזר פעמים רבות על החומרה הרבה הגלומה בעבירות נשק בכלל ובמיוחד עבירות שעניינן עסקאות בנשק, שהפכו לנפוצות ומכאן גם חומרתן. ההיקף העצום של תופעת השימוש בנשק לא מורשה, ושל העסקאות בנשק לא מורשה, הסיכון הרב הנשקף לציבור מעבירות אלו וזמינות הנשק, מחייבים החמרה בעונשם של עוברי עבירות נשק. כן נקבע לא אחת, כי אף יש להחמיר עם כל המעורבים בשרשרת הסחר בנשק, מאחר שכולם מוחזקים כמי שמודעים לתוצאות הקשות העלולות לנבוע מהשימוש שעלול להיעשות בנשק (ראו בין השאר, עניין בראנס, כבוד השופט ד' מינץ, פסקאות 9-11. כן ראו את פסק הדין מהימים האחרונים: ע"פ 5446/19 מדינת ישראל נ' הוארי (25.11.2019), כבוד השופט ע' גרוסקופף, פסקאות 16-18). דומה כי בענייננו, מידת הפגיעה בערכים החברתיים שעליהן נועדו עבירות הנשק להגן, אינה בעוצמה פחותה לנוכח השימוש שנעשה בפועל בנשק.

(ב2) מדיניות הענישה הנוהגת

123. **מדיניות הענישה הנוהגת - כללי:** מדיניות הענישה הנוהגת לגבי כל העבירות שבהן הורשעו הנאשמים מעלה טווח ענישה רחב, אשר מטבע הדברים נגזר מנסיבותיו של הנאשם שדינו נדון באותם פסקי-דין. להלן נעמוד על מדיניות הענישה הנוהגת, כפי שהיא נלמדת בעיקר מהפסיקה שאליה הפנו הצדדים.

124. **מדיניות הענישה בעבירת סיוע להריגה (סעיף 298 ו-31 בחוק):** מהפסיקה שאליה הפנתה המאשימה, כפי שפורטה לעיל, עולה כי טווח הענישה בשל עבירה של סיוע להריגה הוא בין 5 ל-12 שנות מאסר (עניין בן-ברדה -

נקבע כי מתחם העונש הוא בין 6 ל-10 שנות מאסר, ועל הנאשם הוטל עונש של 7 שנות מאסר; עניין ע"פ 2638/10 פלוני - דובר בקטין שהעונש שהוטל עליו היה 5 שנות מאסר; עניין אבו שנדי - ניתן עונש למשך 12 שנות מאסר; עניין מסארווה - העונש הועמד על 8 שנות מאסר; עניין קרספיל - נקבע כי מתחם העונש הוא בין 6 ל-8 שנות מאסר והעונש הועמד על 6 שנות מאסר).

מנגד, בא-כוח הנאשם 2 הפנה לפסקי דין שבהם העונש בשל סיוע להריגה היה נמוך יותר באופן משמעותי. באותם פסקי-דין, טווח הענישה היה בין 20 ל-30 חודשי מאסר בפועל (עניין שמלצר - ניתן עונש של 30 חודשי מאסר בפועל; עניין אזברגה - העונש הועמד על 24 חודשי מאסר בפועל; עניין ע"פ 2219/14 פלוני - במסגרת הערעור הופחתה תקופת המאסר בפועל מ-32 חודש ל-20 חודש).

125. **מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות (סעיפים 333 ו-335 בחוק):** הפסיקה שאלה הפנתה המאשימה לעניין עבירה זו פורטה לעיל. ממנה עולה כי טווח הענישה הוא בין תקופה העולה על שנת מאסר בפועל לכ-5 שנות מאסר (עניין אבו עאבד - הנאשם שעונשו היה קל יותר, הועמד על 13 חודשי מאסר רק בשל כך שכבר שוחרר מהמאסר ועונשו של שותפו הועמד על 24 חודשי מאסר בפועל; עניין ג'אבר - דובר בעבירה חמורה יותר (חבלה בכוונה מחמירה, לפי סעיף 329) והעונש שהוטל היה 5 שנות מאסר; עניין ג'אבאן - עונש המאסר בפועל הוחמר והועמד על 30 חודש; עניין אלהוזייל - במסגרת הערעור הופחת עונש המאסר והועמד על 5.5 שנים.

כמפורט לעיל, באי-כוחם של הנאשמים טענו כי המאשימה הפנתה לפסיקה שנסיבותיה חמורות יותר, אך לא הוגשה מטעמים פסיקה לעניין ענישה בשל עבירה זו, בעיקר מהטעם שלטענתם, יש לגזור את העונש בעיקר מהעבירה החמורה יותר, עבירת הסיוע להריגה.

126. **מדיניות הענישה הנוהגת בעבירה של ניסיון פציעה בנסיבות מחמירות (סעיפים 334, 335 ו-25 בחוק):** מהפסיקה שאלה הפנתה המאשימה לגבי עבירה של פציעה בנסיבות מחמירות עולה, כי טווח הענישה הוא בין 12 ל-24 חודשי מאסר בפועל (עניין ע"פ 6873/13 פלוני - נקבע מתחם עונש בין 15 ל-30 חודשי מאסר בפועל. העונש הועמד על 24 חודש; עניין חבשי - נקבע מתחם עונש בין 9 ל-18 חודשי מאסר והעונש הועמד על 12 חודש; עניין גרבאן - עונש המאסר הועמד על 14 חודש).

לצד הענישה האמורה, בא-כוחם של הנאשמים 1, 3 ו-5 הפנה למספר פסקי-דין שפורטו לעיל, אשר בהם עונשם של נאשמים שעברו את העבירה האמורה, הועמד על שישה חודשי מאסר בעבודות שירות.

127. **מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות של עסקה בנשק (סעיף 144 (ב) בחוק):** בחינת מדיניות הענישה הנהוגה מעלה כי בעבירות של סחר בנשק או עשיית כל עסקה אחרת בנשק (סעיף 144(ב) בחוק העונשין), טווח הענישה רחב ומשתנה. הגורמים המשפיעים על רמת הענישה בעבירה זו, הם בעיקרם סוג הנשק שנסחר, חלקו של הנאשם בעסקת הנשק והשאלה אם העסקה הושלמה.

כך עולה גם מעניין בראנסי, שבמסגרתו נדונו מספר ערעורים בעניין עונשם של אחד-עשר נאשמים שהורשעו בעבירות סחר בנשק, לאחר שמכרו נשק לסוכן משטרה. כמחצית הערעורים היו של הנאשמים וכמחציתם של המדינה. כל הערעורים נדחו, למעט אחד, שבמסגרתו הוחמר מעט עונשו של הנאשם בשל נסיבותיו החריגות של אותו מקרה. נראה אפוא, כי בעניין בראנסי, אישר בית המשפט העליון אמות מידה לעניין מתחמי הענישה בעבירות של סחר בנשק. לנוכח קביעת בית המשפט בעניין זה (שהובאה לעיל), כי בשל חומרת עבירות הנשק, יש לבכר את שיקולי ההרתעה ואת שיקולי האינטרס הציבורי על פני שיקולי הענישה האינדיבידואליים, דומה כי יש לקבוע את מתחם העונש בהתאם לאלו שנקבעו בפרשה זו.

בעניין סוג הנשק, הפסיקה הבחינה לעניין מתחם העונש ההולם בין מי שהורשע בקשר לעסקה בעניין אקדח או נשק מאולתר לבין מי שהורשע בקשר לעסקה לרכישת תת-מקלע או רובה סער. במקרים שבהם דובר בעסקה לרכישת אקדח או נשק מאולתר, מתחם העונש נמוך יותר. כך למשל, בעניין בראנסי, מתחם העונש לגבי עסקה אחת של מכירת אקדח נקבע בין 24 ל-48 חודשי מאסר (שם, הדיון בעניין נאשם 6, בפסקאות 55-62 וכן ראו הדיון בעניין נאשם 9, פסקאות 37-45). לעומת זאת, לגבי סחר בנשק מסוג תת-מקלע או רובה סער, נקבעו מתחמי ענישה גבוהים יותר, בין 24 ל-60 חודשי מאסר (ראו שם, הדיון בעניין נאשם 3, פסקאות 30-36; הדיון בעניין נאשם 19, פסקאות 46-54; הדיון בעניין נאשם 8, פסקאות 63-69).

מתחם עונש דומה לעניין סחר ברובה סער נקבע למשל, גם במקרים הבאים: ע"פ 2802/18 ג'ואמיס נ' מדינת ישראל (26.7.2018) (כבוד השופט י' אלרון) - מערער אחד הורשע בשתי עבירות של סחר בנשק, שכללו מכירת תת מקלע מאולתר ורובה מסוג M-16 והשני הורשע בסיוע לסחר בנשק זה. בהסדר הטיעון נקבעה תקרת ענישה. בעניין המערער הראשון, שלחובתו הרשעה קודמת, נקבע מתחם עונש בין 30 ל-54 חודשי מאסר והושתו עליו 42 חודשי מאסר. בעניין המערער השני נקבע מתחם עונש בין 15 ל-36 חודשי מאסר, והושתו עליו 15 חודשי מאסר, שהופחתו בערעור ל-9 חודשים לנוכח נסיבותיו החריגות. על שניהם הושת גם קנס; ע"פ 1397/16 מדינת ישראל נ' חמאיל (12.9.2016) (כבוד השופט מ' מזוז) (להלן - עניין חמאיל) - מערער אחד הורשע בסחר בנשק בקשר לשלוש עסקאות שבמהלכן נמכרו תת מקלע מסוג קרלו, רובה סער מסוג M-16 וניסיון למכירת כלי נשק נוספים. המערער השני הורשע במכירת M-16 ובניסיון המכירה הנוסף. נקבע כי מתחם העונש בעניין המערער הראשון הוא בין 36 ל-72 חודשי מאסר. הושתו עליו 48 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה וקנס. מתחם העונש בעניין המערער היה בין 30 ל-60 חודשי מאסר והעונש שהושת עליו היה 38 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה וקנס; ת"פ (מחוזי ירושלים) 35608-04-18 מדינת ישראל נ' קורד (28.2.2019) (כבוד השופט ר' כרמל) - הנאשם הורשע בשתי עבירות של סחר בנשק, בקשר לשתי עסקאות. באחת נמכר אקדח עם מחסנית וכדורים ובשנייה נמכר רובה סער מסוג M-16 עם מחסנית וכדורים. נקבע מתחם עונש בין 24 ל-72 חודשי מאסר. על הנאשם, הנעדר הרשות קודמות, הושתו 34 חודשי מאסר בפועל.

שיקול נוסף המשליך על קביעת מתחם העונש, נוגע לחלקו של הנאשם בעסקת הנשק. כך למשל, במספר מקרים נקבע שמתחם העונש בעניין מי שתיווך בעסקת נשק, נמוך מזה של המוכר. ראו למשל: ת"פ (מחוזי ירושלים) 24215-06-13 מדינת ישראל נ' דוידאר (17.2.2014) (כבוד השופט י' נועם) - על הנאשם שהורשע במכירת רובה לסוכן משטרה, הוטל עונש של 36 חודשי מאסר, לאחר שנקבע שהמתחם הוא בין 24 ל-48 חודשי מאסר. על הנאשם הנוסף, שנקבע שחלקו היה של מתווך, הושת עונש של 20 חודשי מאסר, לאחר שנקבע שהמתחם הוא בין 15 ל-25 חודשי מאסר. עוד לעניין עונש מופחת במקרה של תיווך, ראו: ע"פ 2422/14 עלי ח'דר נ' מדינת ישראל

(21.12.2014) (כבוד השופט ס' ג'ובראן); ת"פ (מחוזי ירושלים) 11789-12-16 מדינת ישראל נ' מאזן ג'אבר
(31.12.2017) (כבוד השופט ח' מאק-קלמנוביץ). הערעור נדחה: ע"פ 2834/18 מאזן ג'אבר נ' מדינת ישראל
(15.1.2019)).

בדומה, אם עסקת הנשק לא הושלמה ובעטיה הורשע הנאשם בניסיון לעסקה בנשק או בקשירת קשר לעשיית עסקה בנשק, מתחם העונש הועמד על כמחצית ממתחם העונש שבדרך כלל נקבע לגבי עסקה בנשק. לעניין ענישה בעבירה של ניסיון לעסקה בנשק, ראו בין השאר: ת"פ (מחוזי, מרכז) 39998-08-15 מדינת ישראל נ' קישק (27.10.2016) (כבוד השופט דנה מרשק מרום) - הנאשם 1 הורשע בעבירה של סחר בנשק, שכלל רכישת שני אקדחים. נקבע לגבי מתחם עונש בין 24 ל-48 חודשי מאסר והוטל עליו עונש של 30 חודשי מאסר בפועל. לעומת זאת, על הנאשם 2, שהורשע בעבירה של ניסיון רכישת נשק, נקבע לגבי מתחם עונש בין 10 ל-24 חודשי מאסר והוטל עליו עונש של 10 חודשי מאסר; ת"פ (מחוזי, ירושלים) 20778-11-12 מדינת ישראל נ' סלפית (5.5.2013) (כבוד השופט י' נועם) - הנאשם 4, שלחובתו הרשעות קודמות רבות, הורשע על-פי הודאתו בעבירה של ניסיון לעסקה בנשק. נקבע מתחם עונש בין 6 ל-24 חודשי מאסר, ועונשו הועמד על 8 חודשי מאסר בפועל; ת"פ (מחוזי ירושלים) 67703-11-16 מדינת ישראל נ' מוגרבי (22.11.2017) (כבוד השופט ח' מאק-קלמנוביץ) - נאשם 3 הורשע בין השאר, בסיוע לעבירה של סחר בנשק, שלגביה נקבע כי מתחם העונש יהיה מחצית מהמתחם שנקבע בעניין נאשם 2 לעבירה של סחר בנשק, שבעניינה נקבע מתחם בין 20 ל-40 חודשי מאסר בפועל לכל עבירה. כן ראו: עניין חמאיל, שנזכר לעיל וכן את עניין ע"פ 785/15 פואקה נ' מדינת ישראל (6.12.2015) (כבוד השופטים י' דנציגר, נ' סולברג, ע' ברון), שבו נדון עונשו של המערער שהורשע במספר עבירות סחר בנשק ובין השאר, גם בעבירת ניסיון לסחר בנשק.

לבסוף, יש כמובן לבחון את אחידות הענישה. בעניין זה הפנתה המאשימה לעניין גווילס, שבו כמפורט לעיל, נדונו עונשיהם של מי שסחרו בנשק עם אותו סוכן שעמו נעשו העסקאות שבהן הורשע הנאשם 4. כן הגישה המאשימה (כמפורט לעיל), את גזר הדין שניתן בבית המשפט הצבאי בעניין השותף קוואסמה, שותפו של הנאשם 4, שעל-פיו הורשע בעבירה אחת של סחר בנשק. כאמור לעיל, נקבע מתחם עונש בין 20 ל-40 חודשי מאסר והוטל עליו עונש של 32 חודשי מאסר, מאסר מותנה וקנס בסך 15,000 ₪.

לנוכח האמור, מתחם הענישה בעניין הנאשם 4 ייקבע על בסיס הרשעתו בעבירה של עסקה אחת בנשק ובעבירה סיוע לעסקה נוספת בנשק, אשר שתיהן נעשו בקשר לרובה סער מסוג M-16.

לעומת זאת, לעניין העבירה של רכישת נשק או החזקתו (סעיף 144א בחוק), שבה הורשע הנאשם 1, הרי שמדובר בעבירה שדרגת חומרתה פחותה מעבירות של עסקאות בנשק. כפי שנקבע בעניין סלימאן, שאליו הפנתה המאשימה, מתחם העונש לגבי עבירה זו נמוך יותר, בין 12 ל-36 חודשי מאסר.

שקילת הנסיבות הקשורות במעשי העבירות (ג2)

128. **הנסיבות הקשורות במעשי העבירות שבהן הורשעו הנאשמים 1, 2 ו-5 באישום העיקרי: במסגרת**

האישום העיקרי הורשעו נאשמים אלו בעבירות של סיוע להריגה וחבלה בנסיבות מחמירות בצוותא. הנאשמים 1 ו-2 הורשעו גם בעבירה של נשיאת נשק ואילו הנאשם 5 הורשע גם בעבירה של החזקת נשק. הנסיבות הקשורות במעשי העבירות שנשקלו, הן בעיקר אלו:

ראשית, התכנון, החלק היחסי של כל אחר מהנאשמים ומידת השפעתם על נסיבות העבירה: העבירות נעברו לאחר תכנון, התארגנות והצטיידות בכלי נשק, שלאחריהם הגיעו כל הנאשמים אל מקום שטיפת כלי הרכב. הגעתם לא הייתה אקראית, אלא פרי תיאום, שתכליתו הייתה התעמתות עם בני משפחת כראמה, על רקע פגיעתם בבן משפחתם, הנאשם 3, ועל רקע תחושת הפגיעה בכבודו. כפי שטענה המאשימה, אף ניכר כי חלקו של הנאשם 1 היה משמעותי יותר וכי הגעתו אל המקום בהיותו מצויד בנשק חם, הביאה להסלמת העימות. הוא אף היה הראשון שהוציא מרכבו את כלי הנשק, מסר אחד לנאשם 2 ואז שניהם, הנאשמים 1 ו-2, ירו בנשק לכיוון בני משפחת כראמה. בדומה נהג גם הנאשם 5, אשר בשלב מסוים שלף את אקדחו וירה אף הוא לכיוון בני משפחת כראמה.

שנית, הסיבות שהביאו לעבירה, יכולת הבנת הפסול במעשה והאפשרות להימנע מכך: המניע לעבירות לא היה אלא עניין פעוט, אופן שטיפת הרכב של הנאשם 3, שהוביל לתגרה אלימה, אך ללא נשק. רק מאוחר יותר, לאחר שהנאשם 3 הותקף, התרחש האירוע החמור המתואר באישום העיקרי. אך למרות תקיפת הנאשם 3, לנאשם זה כמו גם לשאר הנאשמים, היה די זמן להירגע מהתגרה שהייתה קודם לכן, אך לא כך היה. על רקע אותה תגרה בעניין קל ערך, הגיעו הנאשמים למקום והגיבו בירי חסר כל מידתיות לאשר אירע קודם לכן. כך בעוד שחזקה על הנאשמים 1, 2 ו-5 שהבינו את חומרת מעשיהם ובהחלט יכולים היו להימנע מעשייתם.

שלישית, הנזק שהיה צפוי והנזק שנגרם בפועל: כמתואר, הנאשמים ירו אל עבר אנשים. בנסיבות אלו, מות המנוח הוא בגדר נזק חמור, שהיה צפוי שייגרם ממעשיהם של הנאשמים. כך שהנזק שצפוי היה שייגרם, מות אדם ופציעת אחרים, היה צפוי ואמנם אירע בפועל. במקום שבו הנזק הוא מות אדם, אין צורך להכביר מלים באשר לחומרתו. במקרה הנדון, אף ניתן היה להתרשם מעוצמת הכאב, הצער וההשלכות שהיו למות המנוח על כל בני משפחתו ובעיקר על הוריו ובהם אמו שהמנוח מת בזרועותיה, כפי שהדברים תוארו בעדותו של אביו של המנוח ובתסקיר קורבן העבירה (שעיקריו הובאו לעיל). אף עולה כי מות המנוח לא הסב רק כאב עצום לנוכח אובדנו, אלא אף גרר השלכות אחרות ובכלל זה פגיעה כלכלית במשפחת המנוח.

129. **הנסיבות הקשורות במעשי העבירות שבהן הורשעו הנאשמים 3 ו-4 באישום העיקרי:** חלקם של נאשמים אלו באישום העיקרי, אשר בקשר לכך הורשעו, הוא בכך שעברו עבירה של ניסיון פציעה בנסיבות מחמירות. הנסיבות הקשורות במעשי העבירות שנשקלו, הן בעיקר אלו:

ראשית, התכנון, החלק היחסי של כל אחר מהנאשמים ומידת השפעתם על נסיבות העבירה: בכל הנוגע לתכנון, להתארגנות ולהצטיידות, הנסיבות הקשורות במעשי העבירות שבהן הורשעו הנאשמים 3 ו-4 באישום העיקרי, דומות לאלו של הנאשמים 1, 2 ו-5 באישום העיקרי. השוני היחיד, שהוא בהחלט מהותי, הוא בכך שהנאשמים 3 ו-4, בשונה מהנאשמים האחרים, הצטיידו באלות ולא ברובים ובאקדח.

שנית, הסיבות שהביאו לעבירה, יכולת הבנת הפסול במעשה והאפשרות להימנע מכך: גם המניע והנסיבות שהובילו לעבירות שעברו הנאשמים 3 ו-4, דומים לאלו של הנאשמים 1, 2 ו-5, כמפורט לעיל.

שלישית, הנזק שהיה צפוי והנזק שנגרם בפועל: הנזק שהנאשמים 3 ו-4 גרמו לו, שונה באופן מהותי מזה שגרמו הנאשמים האחרים. נזק זה מסתכם בניסיונם לגרום לפגיעה בנסיבות מחמירות. בכך נמצא כי הנזק שהסבו, הוא אף פחות מזה שצפוי היה שייגרם לנוכח הצטיידותם באלות.

130. **הנסיבות הקשורות במעשה העבירה שבה הורשע הנאשם 1 באישום השני בכתב האישום בהליך העיקרי:** עניינו של אישום זה הוא עבירה של רכישת נשק, רובה סער מסוג M-16 תמורת סך 30,000 ₪, שבו החזיק עד מועד מעצרו בקשר להליך הנדון. המידע בעניין עבירה זו מועט ועל-פי הנטען, נשק זה אינו קשור באירוע נושא האישום העיקרי, וכי שימש את הנאשם רק לצורך ירי באירועים וב"חאפלות". ככל שמדובר בנסיבות נטענות אלו, ניתן לומר כי לכאורה, המניע אינו חמור וכי אף לא נגרם נזק כתוצאה מעבירה זו.

מנגד, כך נראה, עצם העובדה שהנאשם החזיק ברשותו נשק שאותו רכש, ללא רשות כדון ועצם השימוש הנטען בו, היו בבחינת "אקדח שמופיע במערכה הראשונה, יורה במערכה האחרונה" (עיקרון דרמטי בספרות ובמחזות, המכונה "האקדח של צ'קוב", שאף מיוחס למחזאי הרוסי אנטון צ'כוב). נסיבות האישום העיקרי מלמדות כי מי שמחזיק ברשותו נשק ועוד עושה כן שלא כחוק, לא מן הנמנע שתוצאת הדברים תהיה כפי שאירע באירוע נושא האישום הראשון.

131. **הנסיבות הקשורות במעשי העבירות שבהן הורשע הנאשם 4 בשני האישומים בכתב האישום שצורף:** במסגרת כתב האישום שצורף, הואשם הנאשם 4 והורשע בעבירה של עסקה בנשק ובעבירה של סיוע לעסקה בנשק, שתיהן בקשר לרובי סער מסוג M-16. הרובה הראשון נמכר לסוכן תמורת 40,000 ₪ והשני תמורת 47,000 ₪. הנסיבות הקשורות במעשי העבירות שנשקלו, הן בעיקר אלו: **ראשית**, מהעובדות שבהן הודה הנאשם 4 עולה שהוא פעיל בתחום הסחר בכלי נשק, מעורה בכך ובעל גישה לסוחרי נשק ולאנשים העוסקים בכך, לרבות אותו אחר, שאליו פנה לצורך תיקון התקלה בנשק. **שנית**, כאמור, דובר במכירת כלי נשק תקינים בצירוף מחסניות וכדורים, שהנזק והסכנה הנשקפים מהם לחיי אדם לביטחון הציבור ולביטחון המדינה, עשוי היה להיות עצום. **שלישית**, הנאשם הוא זה שקיבל לידיו את כספי התמורה ששולמו עבור שני הרובים. אפילו לא כל הסכומים ששילם הסוכן תמורת הרובים הגיעו בפועל לידי הנאשם 4 ואפילו הוא רק שימש חוליה נוספת בשרשרת מכירת הנשק, אין בכך כדי להמעיט מחלקו.

רביעית ולבסוף, בדרך כלל נטען כי מכירת הנשק לסוכן המשטרה, מנעה את גרימת הנזק. במקרה הנדון, המצב שונה. יש לזכור כי אחד מכלי הנשק שהנאשם 4 הורשע שעשה עסקה בקשר אליו (הנשק המתואר באישום השני), הוא אחד משני רובי M-16, שבאמצעותם ירו באירוע נושא האישום העיקרי (העיקרון הדרמטי שהוזכר זה עתה, המכונה "האקדח של צ'קוב", מתקיים כאן במהופך: הרובה שירה במערכה הראשונה, הופיע במערכה האחרונה).

(ד2) קביעת מתחמי העונש ההולמים - סיכום

132. לנוכח כל האמור, בהתחשב בערכים החברתיים שנפגעו ממעשי העבירות וממידת הפגיעה בהם, כפי שעמדנו עליהם, תוך התחשבות במדיניות הענישה הנהוגה ולאחר שקילת הנסיבות שבהן נעברו העבירות, שאף עליהן עמדנו, מתחמי העונש ההולמים הם כמובא להלן:

מתחם העונש בעניין העבירות שעברו הנאשמים 1, 2 ו-5 על-פי האישום העיקרי: נאשמים אלו הורשעו בקשר לאישום זה בעבירות של סיוע להריגה וחבלה בנסיבות מחמירות בצוותא. הנאשמים 1 ו-2 גם בעבירה של נשיאת נשק, והנאשם 5 בעבירה של החזקת נשק. מתחם העונש הוא **בין 5 ל-12 שנות מאסר בפועל (בין 60 ל-144 חודשי מאסר).**

מתחם העונש בעניין העבירה שעבר הנאשם 1 על-פי האישום השני בכתב האישום העיקרי: באישום זה הורשע הנאשם 1 בעבירה של רכישת נשק. מתחם העונש הוא **בין 10 ל-24 חודשי מאסר בפועל.**

מתחם העונש בעניין העבירות שעברו הנאשמים 3 ו-4 על-פי האישום העיקרי: נאשמים אלו הורשעו בקשר לאישום העיקרי בעבירה של ניסיון פציעה בנסיבות מחמירות. מתחם העונש הוא **בין 6 ל-20 חודשי מאסר בפועל.**

מתחם העונש בעניין העבירות שעבר הנאשם 4 על-פי כתב האישום שצורף: עסקה בנשק ועבירה של סיוע לעסקה בנשק, שתיהן בקשר לרובי סער מסוג M-16. מתחם העונש הוא **בין 30 ל-60 חודשי מאסר בפועל.**

(3) שקילת הנסיבות הנוגעות לכל אחד מהנאשמים וגזירת עונשו המתאים

(א3) הנאשם 1, אנס בדראן

133. הנאשם 1 (הורשע בסיוע להריגה, חבלה חמורה בנסיבות מחמירות בצוותא, נשיאת נשק, רכישה או החזקת נשק), יליד 1993 (בן 26), רווק. אין לחובתו הרשעות קודמות ועד האירוע נושא האישום העיקרי, ניהל אורח נורמטיבי. כמתואר בתסקיר שירות המבחן ועל-פי הראיות שהובאו מטעמו, הוא למד, עבר הכשרות ואף עבד בתחום הקוליניריה והמלונאות לשביעות רצון מעסיקיו.

נראה כי האירוע החמור שבו היה מעורב, חריג להתנהלותו קודם לכן וללא ספק קטע את אורח חייו הנורמטיבי ואף יש להניח כי ישליך לרעה על עתידו ויקשה עליו לשוב אל מעגל החיים הנורמטיבי. ניתן להתרשם שהאירוע, שבו היו מעורבים עוד שניים מאחיו (הנאשמים 3 ו-5) לא פגע רק בו ובחיו, אלא בכל משפחתו. הפגיעה הקשה במשפחת הנאשם באה לידי ביטוי כמעט בכל תחומי החיים, בכלל זה הצורך לעבור ממקום מגוריהם למקום מגורים אחר (מעבר מבית חנינה באזור ירושלים לקלנסואה) וכן פגיעה כלכלית, אשר נבעה מהרס מקורות הכנסת המשפחה ומהצורך למכור את נכסיהם לשם מימון ה'עטווה' והוצאות ניהול המשפט.

הנאשם 1 הודה בעובדות כתב האישום המתוקן והכיר באופן מלא באחריותו לעבירות שעבר ובכך חסך זמן שיפוטי משמעותי מאד, כפי שאף המאשימה עמדה על כך בטיעוניה. מדבריו בבית המשפט עלה כי צערו על מות המנוח וצער על האירוע כולו, על נסיבותיו ועל אופן התנהלותו באירוע, היו כנים ואמתיים. דבריו, שעל עיקריהם עמדנו, העלו כי האירוע הנדון הוביל לשינוי קשה בחייו. קודם לכן אורח חיים עברייני, מעצר והליכים משפטיים היו זרים לו לחלוטין. מדבריו ניכר היה, כי הפנים את חומרת מעשיו וכי מאז מעצרו עבר תהליך משמעותי של לימוד והפנמה של חומרת האירוע ושל התנהלותו במהלכו. מאז מעצרו, השתתף הנאשם 1 במסגרת שב"ס במספר קורסים מקצועיים (כמפורט לעיל) ובמספר קבוצות טיפוליות וסדנאות העוסקות בנושאי כישורי חיים ושינוי דרכי התנהגות (כמפורט לעיל). בדבריו עמד הנאשם 1 על חשיבות הלימודים והקבוצות הטיפוליות שבהן השתתף, על התועלת שהפיק מכך, על רצונו לסייע לאחרים בתפקידו בחוליית האגף שבו הוא עצור ועל מאמציו לצאת מהמאסר אדם טוב יותר.

על-פי התרשמות שירות המבחן, לנאשם 1 כוחות ויכולות בתחום התעסוקתי ובתחום החברתי. שירות המבחן עמד על כך שהגורמים המפחיתים סיכון לגביו הם יכולותיו, משפחתו הערכית ותפקוד יציב בתחומים רבים ובהם לימודים, תעסוקה וספורט. לצד שיקולים אלו, נשקלו גם גורמי הסיכון ובעיקר, נסיבות האירוע "החמולתי", על רקע אחריות וסולידאריות משפחתית.

134. איזון מכלול השיקולים, לרבות עמדת המאשימה בעניין עונשו של הנאשם 1 וטענותיו של בא-כוחו, מוביל להעמדת עונשו בכל הנוגע לאישום העיקרי, בשליש התחתון של מתחם העונש. עם זאת, בשל חלקו הדומיננטי והעובדה שהיה בין הגורמים שהובילו להסלמה באירוע, על עונשו להיות גבוה משל הנאשמים 2 ו-5. זאת לצד מאסר מותנה שישמש גורם מרתיע. לגבי עבירת הנשק שבה הורשע, שאף לשיטת המאשימה, חרף חומרתה, אינה במדרג חומרה גבוה, על עונשו בשל עבירה זו להיות במחצית התחתונה של מתחם העונש, תוך חפיפה חלקית לעונש שיושת בשל האישום העיקרי. בהתאם לכך עונש המאסר בשל האישום העיקרי יהיה למשך **74 חודשי מאסר** ובשל עבירת הנשק, עונש המאסר יועמד על **16 חודשי מאסר**, תוך חפיפת מחצית עונש זה לעונש המאסר בשל האישום העיקרי, כך שמשך תקופת המאסר הכוללת היא **82 חודש**.

(ב3) הנאשם 2, מוסטפא בדראן

135. הנאשם 2 (הורשע בסיוע להריגה, חבלה חמורה בנסיבות מחמירות בצוותא ונשיאת נשק). יליד 1993 (בן 26), נשוי ללא ילדים. הכיר את אשתו במקום עבודתו והתחתן כחודשיים לפני מעצרו. אין לחובתו הרשעות קודמות ועד האירוע נושא האישום העיקרי, ניהל אורח נורמטיבי. כמתואר בתסקיר שירות המבחן ועל-פי הראיות שהובאו מטעמו, הוא בן למשפחה משכילה, והוא עצמו סיים 12 שנות לימוד.

בדומה לרוב הנאשמים, נראה כי האירוע החמור שבו היה מעורב, חריג להתנהלות ולהתנהלות משפחתו. כפי שעמד על כך בדבריו, לא רק שהאירוע קטע את אורח חייו הנורמטיבי, אלא הוא עומד בסתירה מוחלטת לדרך שבה גדל וחונך. עיקרי דבריו כוונו כאמור, לבושה שהוא חש חלפי הוריו ומשפחתו בשל מעשיו ומעצרו. גם לגביו, יש להניח כי המעשים והעונש ישליכו לרעה על עתידו ויקשו על חזרתו אל מעגל החיים הנורמטיבי. מעשיו לא רק פגעו בו, אלא גם במשפחתו ומיוחד באשתו שלה נישא זמן קצר קום לאירוע ולמעצרו.

הנאשם 2 הודה בעובדות כתב האישום המתוקן והכיר באופן מלא באחריותו לעבירות שעבר ובכך חסך זמן שיפוטי משמעותי מאד. מדבריו בבית המשפט עלה כי הוא חש צער אמיתי וכן על מות המנוח, על נסיבותיו של האירוע ובמיוחד על מעורבותו באירוע ועל אופן התנהלותו במהלכו. אף הוא עמד על כך שמעשי העבירות שבהן הורשע זרים לחלוטין למשפחתו ולאופן שבו גדל והתחנך. גם מדבריו ניכר היה, כי הפנים את חומרת מעשיו וכי מאז מעצרו עבר תהליך משמעותי של הבנת מעשיו והפנמת חומרתם. בדומה לנאשם 1, גם הנאשם 2 השתתף במסגרת שב"ס בקבוצות טיפוליות שעסקו בשינוי דרכי התנהגות ובכישורי חיים (כמפורט לעיל). אף הוא ממלא תפקידים אחראיים בחוליית האגף שבו הוא עצור, לשביעות רצונם של הממונים עליו.

שירות המבחן עמד על הגורמים המפחיתים סיכון לגבי נאשם זה ובהם משפחתו היציבה והנורמטיבית, יציבותו התעסוקתית, שאיפתו לנהל אורח חיים תקין והפקת לקחים לאחר שהמעצר שימש גורם מרתיע ממשי. עם זאת, לצד שיקולים אלו נשקלו גם גורמי הסיכון ובעיקרם עמדות מסורתיות נוקשות והתנהלות הגנתית במצב שבו הנאשם 2 חווה איום, כמפורט לעיל.

136. איזון בין כל השיקולים שפורטו ובכלל זה עמדת המאשימה בעניין עונשו של הנאשם 2 וטענותיו של בא-כוחו, מוביל להעמדת עונשו על חלקו באישום העיקרי, בשליש התחתון של מתחם העונש. מאחר שחלקו של הנאשם 2 קטן יותר מזה של הנאשמים 1 ו-5, אף עונשו יהיה נמוך מעונשם. בהתאם לכך עונש המאסר בפועל של נאשם זה יהיה למשך **62 חודשי מאסר**.

(ג) הנאשם 3, מחמד בדראן

137. הנאשם 3 (הורשע בניסיון פציעה בנסיבות מחמירות). יליד 1996 (בן 23), רווק. אין לו הרשעות קודמות וכמו רוב הנאשמים (אחיו, הנאשמים 1 ו-5 והנאשם 2), עד האירוע המתואר באישום העיקרי, ניהל אורח נורמטיבי. על-פי המתואר בתסקיר שירות המבחן, הוא סיים 11 שנות לימוד ובגרות חלקית ולאחר מכן החל לעבוד.

כפי שניכר באופן מובהק מתסקיר שירות המבחן, הנאשם 3 עבר ועובר סבל קשה בשל תחושתו הקשה כי הוא הגורם שהביא לאירוע הקשה, שבעטיו קיפח המנוח את חייו ולכלל ההשלכות על משפחתו. בהן העובדה ששני אחיו עצורים תקופה ממושכת ואף צפויים לעונשי מאסר ממושכים, משפחתו נאלצה להעתיק את מקום מגוריה ואף נקלעה לקשיים כלכליים בשל ההוצאות הכספיות הכבדות שעמם נאצלה להתמודד. על-פי התסקיר, הנאשם 3 חווה תקופת מעצר שהייתה קשה מאד עבורו ומאז האירוע חייו השתנו באופן קיצוני ובין השאר, אירוסיו בוטלו. מאז האירוע הוא מתקשה להתמודד עם ייסורי המצפון שתוקפים אותו ועם תחושת האשמה הכבדה.

בפני שירות המבחן תיאר הנאשם 3, כי חש פגוע מכך שהותקף בשל ויכוח בעניין אופן שטיפת רכבו. הוא התקשר לאחיו ושיתף אותם בכל אשר אירע, בכך שהוכה באלימות וחש פגוע. כוונתו הייתה לגמול לאלו שתקפו אותו ופגעו בו, אך לא התכוון לתוצאות הטרגיות ולאופן שבו פעלו הנאשמים, תוך שימוש בנשק חם.

שירות המבחן עמד על כך שלמרות הרקע לעבירה, הנובע מתחושת פגיעה והשפלה, נראה כי הסיכון להישנות עבירות אלימות מצדו נמוך. זאת בעיקר בשל היותו שומר לעל אורח חיים נורמטיבי, עמדותיו החברתיות חיוביות ומשפחתו נורמטיבית ותומכת.

138. שקילת כל נסיבות העבירה שעבר הנאשם 3, לרבות נסיבותיו האישיות כפי שפורטו, עמדת המאשימה בעניין עונשו וטענותיו של בא-כוחו, מוביל לכך שיש להעמיד את עונשו בחלקו התחתון של מתחם העונש. בהתאם לכך ולנוכח תקופת מעצרו, שהייתה למשך כשמונה חודשים (מיום 4.11.2017 עד יום 28.6.2018), עונש המאסר בפועל שיושת על הנאשם 3 יחפוף את תקופת מעצרו למשך **7 חודשים ו-24 יום**. לפיכך לא יושת עליו עונש מאסר בפועל נוסף.

(ד3) הנאשם 4, אכרם רג'בי

139. הנאשם 4 (הורשע בניסיון פגיעה בניסוח מחמירות וכן בעבירה של סיוע לעסקה בנשק ובעסקה אחרת בנשק). יליד 1982 (בן 37), נשוי בשנית משנת 2015 ואב לילדה קטנה, הסובלת מבעיות רפואיות קשות. בשונה משאר הנאשמים, לחובתו הרשעות קודמות בעיקר בעבירות רכוש ואף נשא בעונשי מאסר. מתסקיר שירות המבחן עולה, כי אף זאת בשונה משאר הנאשמים, הגם שמשפחתו נורמטיבית, הוא סבל מחסכים משמעותיים בצעירותו וכי אלו הובילו אותו להתחברות עם חברה שולית, למעורבות בפלילים ולהתמכרות לסמים ואלכוהול. בשנת 2011, בעקבות אחת מהרשעותיו, עבר תהליך שיקומי ותהליך גמילה. מאז שחרורו מהמאסר האחרון, בשנת 2014, התרחק מפעילות עבריינית. על-פי התסקיר, נישואיו ולידת בתו הביאו למפנה חיובי בחייו. לאחרונה עבד בעבודות מזדמנות בעיקר בשיפוצים, בבניין וכיוצא בזה.

על-פי הנטען ועל-פי האמור בתסקיר, האירוע החמור שבו היה מעורב, גם אם חלקו היה קטן באופן משמעותי מחלקם של רוב הנאשמים, גרר נזקים קשים למשפחתו. מסעדה שהייתה בבעלות אביו הוצתה והדבר גרר קשיים כלכליים למשפחתו. אשתו, שהיא תושבת הרשות הפלסטינית ואינה דוברת עברית, נאלצת להתמודד לבדה עם הטיפולים הרפואיים שבתם נזקקת ועם עול הפרנסה.

הנאשם 4 היה הראשון להודות הן בעבירה שעבר במסגרת האישום העיקרי הן בעבירות הנשק שבהן הואשם במסגרת ההליך שצירף אל ההליך העיקרי. הוא הכיר באחריותו לעבירות שעבר ובכך חסך זמן שיפוטי משמעותי. בדבריו בבית המשפט ביטא את הצער הרב שהוא חש על כך שנעצר בעת שבתו הייתה בת תשעה חודשים בלבד ועל כך שהיום כבר אינה מזהה אותו. כן הביע צער על השלכת המעצר על משפחתו, הביע רצון לשוב אל חיק משפחתו ולסייע לבתו החולה.

שירות המבחן עמד על הגורמים המפחיתים סיכון לגבי נאשם זה, בעיקר נישואיו והולדת בתו וכן העובדה שקודם למעצרו הנוכחי ניסה להימנע ממעורבות בפלילים ומהתחברות לגורמים עברייניים. עם זאת הודגש בתסקיר, כי מעורבותו בעבירות שעבר הנאשם 4 עתה, מצביעה על קשייו להימנע ממעורבות בפלילים לאורך זמן וכי ניכר כי הוא מתקשה להכיר באופן אמיתי באחריות למעשיו בין השאר, על רקע גישתו הקורבנית ומאפייני אישיות בעייתיים, כמפורט

שם. חרף דברים אלו בתסקיר, נראה כי במהלך מעצרו עשה הנאשם 4 מאמץ להשתלב בקבוצות טיפוליות רבות ומגוונות בעניין דרכי התנהגות וכישורי חיים. התנהגותו במעצר תקינה ועל-פי המכתב שהתקבל משב"ס (שתוכנו פורט לעיל) עולה, כי במהלך תקופת מעצרו לא עבר עבירות משמעת, הוא נקי מסמים ולנוכח התנהגותו התקינה והאחריות שגילה, הוא שוהה באגף מתקדם ומועסק בחוליית האגף. בכל אלו יש כדי להצביע על רצון ומאמץ מצד הנאשם ללמוד ולהיטיב את דרכיו.

140. מכלול השיקולים הנוגעים לנאשם 4, תוך שקילת עמדת המאשימה בעניין עונשו וכן טענותיו של בא-כוחו, מובילים להעמדת עונשו בעניין שני האישומים בחלקם התחתון של מתחמי העונש, תוך חפיפה מסוימת בין שני העונשים. בהתאם לכך עונש המאסר בשל האישום העיקרי יהיה למשך **8 חודשי מאסר**, בדומה לעונשו של הנאשם 3. בשל עבירות הנשק שעניין האישום שצורף, עונש המאסר יהיה בתחתית השליש האמצעי של מתחם העונש, ויועמד על **42 חודשי מאסר**, תוך חפיפת חודשיים, כך שמשך תקופת המאסר בפועל הכוללת תהיה **48 חודש**.

(3ה) **הנאשם 5, ויסאם בדראן**

141. הנאשם 5 (הורשע בסיוע להריגה, חבלה חמורה בנסיבות מחמירות בצוותא והחזקת נשק). יליד 1991 (בן 28), נשוי ואב לבת שנולדה בתקופת מעצרו. אין לחובתו הרשעות קודמות ועד האירוע נושא האישום העיקרי, ניהל אורח נורמטיבי (לבקשתו וכאמור לעיל, לא הוגש בעניינו תסקיר מעצר).

בדומה לאחיו, הנאשמים 1 ו-3, נראה כי האירוע החמור שבו היה מעורב, חריג להתנהלותו ולהתנהלות משפחתו. כפי שעמד על כך בדבריו, האירוע קטע את אורח חייו הנורמטיבי ואינו מתיישב עם חייו קודם למעצרו. עד אז, כפי שעולה גם מהמסמכים שצירף ומהעדויות בעניינו, עבד באופן מסודר לשביעות רצון מעסיקיו. בדבריו בבית המשפט הביע צער עמוק על מות המנוח, על הצער שגרם למשפחת המנוח ולמשפחתו. הוא הביע צער על האופן שבו נהג באירוע, על כך שלדבריו, נעשה ללא מחשבה וכי הוא משוכנע שהיום לא היה נוהג כפי שנהג.

כמו יתר הנאשמים, גם הנאשם 5 הודה בעובדות כתב האישום המתוקן והכיר באופן מלא באחריותו לעבירות שעבר ובכך הביא לחסכון משמעותי בזמן שיפוטי.

142. לאחר בחינת כל השיקולים שעליהם עמדנו, בהם גם עמדת המאשימה בעניין עונשו של הנאשם 5 וטענותיו של בא-כוחו ולנוכח חלקו באישום העיקרי, נראה כי גם על עונשו להיות במחצית התחתונה של מתחם העונש. חלקו של הנאשם 5 באירוע דומה לזה של הנאשם 2, אך למרות זאת, נראה כי אכן יש מקום לעמדת המאשימה המחמירה עם הנאשם 5, לעומת הנאשם 2. הנאשם 5 הגיע אל זירת האירוע מצויד באקדח, בדומה לנאשם 1, שהצטייד ברובה M-16 ובשונה מהנאשם 2, שאת הנשק קיבל במקום מהנאשם 1. בהתאם לכך עונש המאסר בפועל שיושט על נאשם זה יהיה למשך **72 חודשי מאסר**.

(4) ענישה נלווית - סיכום

143. נוסף על עונשי המאסר בפועל יושתו על הנאשמים גם עונשי מאסר מותנים ומרתיעים, לבל ישובו על מעשיהם. מהטעמים שפורטו לעיל, לא יושתו על הנאשמים קנסות. אשר לפיצוי הכספי, כל אחד מהנאשמים 1, 2 ו-5 יחויב בתשלום פיצוי כספי סמלי בלבד, שיועמד על סך 2,000 ₪ בלבד, שישולם בחמישה תשלומים שווים. זאת לנוכח כל הטעמים שפורטו לעיל ולאחר התחשבות בתשלום ה'עטווה'. אמנם מי ששילם היה אביהם של הנאשמים 1, 3 ו-5, אך לא מצאתי לנכון להבחין בין הנאשם 2 לבין הנאשמים 1 ו-5, שכן שאלת מקור התשלום היא עניין לנאשמים אלו בינם לבין עצמם.

י. גזר הדין - סיכום

144. לנוכח כל השיקולים שהובאו לעיל, עונשם של כל אחד מהנאשמים יהיה כמובא להלן.

145. הנאשם 1 - אנס בדראן:

א. בקשר לאישום העיקרי - מאסר בפועל למשך **74 חודש**.

בקשר לאישום השני (עבירת הנשק) - מאסר בפועל למשך **16 חודש**, מחצית בחופף למאסר בקשר לאישום העיקרי.

בהתאם לאמור, **תקופת המאסר הכוללת היא 82 חודש**, החל מיום מעצרו ביום **4.11.2017**.

ב. מאסר מותנה למשך שישה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או עבירת נשק שהיא פשע.

ג. מאסר מותנה למשך שלושה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או עבירת נשק שהיא עוון.

ד. פיצוי למתלונן בסך 2,000 ₪, שישולם בחמישה תשלומים שווים, החל מיום 5.1.2020 ובכל 5 בחודש שלאחריו.

146. הנאשם 2 - מוסטפא בדראן:

א. מאסר בפועל למשך **62 חודש**, החל מיום מעצרו ביום **9.11.2017**.

ב. מאסר מותנה למשך שישה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או עבירת נשק שהיא פשע.

- ג. מאסר מותנה למשך שלושה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או נשק שהיא עוון.
- ד. פיצוי למתלונן בסך 2,000 ₪, שישולם בחמישה תשלומים שווים, החל מיום 5.1.2020 ובכל 5 בחודש שלאחריו.

147. הנאשם 3 - מחמד בדראן:

- א. משך המאסר בפועל יחפוף את תקופת מעצרו של הנאשם 3, מיום 4.11.2017 עד יום 28.6.2018. בהתאם לכך משך תקופת המאסר בפועל היא **7 חודשים ו-24 יום**. מאחר שכבר נשא בכך, אינו נדרש לשאת עונש מאסר בפועל נוסף.
- ב. מאסר מותנה למשך ארבעה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או עבירת נשק שהיא פשע.
- ג. מאסר מותנה למשך חודשיים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או נשק שהיא עוון.

148. הנאשם 4 - אכרם רג'בי:

- א. בקשר לאישום העיקרי - מאסר בפועל למשך **8 חודשים**.
- בקשר לכתב האישום שצורף (עבירת הנשק) - מאסר בפועל למשך **42 חודש**, חודיים בחופף למאסר בקשר לאישום העיקרי.
- בהתאם לאמור, **תקופת המאסר הכוללת היא 48 חודש**, החל מיום מעצרו ביום **22.4.2018**.
- ב. מאסר מותנה למשך שישה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או עבירת נשק שהיא פשע.
- ג. מאסר מותנה למשך שלושה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או עבירת נשק שהיא עוון.

149. הנאשם 5 - ויסאם בדראן:

- א. מאסר בפועל למשך **72 חודש**, החל מיום מעצרו ביום **3.2.2019**.
- ב. מאסר מותנה למשך שישה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או עבירת נשק שהיא פשע.

- ג. מאסר מותנה למשך שלושה חודשים. הנאשם לא יישא עונש מאסר זה, אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירת אלימות או נשק שהיא עוון.
- ד. פיצוי למתלונן בסך 2,000 ₪, שישולם בחמישה תשלומים שווים, החל מיום 5.1.2020 ובכל 5 בחודש שלאחריו.

זכות ערעור לבית המשפט העליון תוך ארבעים וחמישה יום.

ניתן היום, כ' בכסליו התש"ף, 18 בדצמבר 2019, במעמד הנאשמים ובאי-כוח הצדדים כמפורט בפרוטוקול הדיון מהיום.

**תמר בר-אשר,
שופטת**